

Nov poljski mejnik

V zgodovino poljskega naroda in državnosti smo zabeležili nov usoden datum, enako dramatičen in protisloven kot že prenekateri. Še zmeraj so informacije iz Varšave nepopolne in nasprotujoče, alarmantne in pomirljive, takšne pač, kakor jih lahko poraja samo izredno vojaško stanje, hermetična zaprtost običajnih virov obveščanja, burni poskusi vzpostaviti novo, na nestabilnih temeljih obdobja, ki se gotovo še ni zaključilo, pa četudi so bili sadovi strastnega snovanja in iskanja zadnjih mesecev v pretežni večini jalovi.

General Jaruzelski, ki je v tem zgodovinsko-prelomnem trenutku (po naključju?) v eni sami osebi združil takorekoč vse bistvene politične funkcije, je hkrati z uvedbo izrednega stanja sporočil, da ta poseg ne ukinja ustavnega reda in organov in da je torej časovno omejen, da torej tudi ne pomeni administrativnega konca procesa obnove. Koliko časa bo takšno stanje na Poljskem trajalo, ne ve nihče, niti sam Jaruzelski ne.

Tudi po akciji, ki se je odigrala v nedeljski noči, Poljska ni prenehala biti v središču pozornosti svetovne javnosti — iz različnih pobud in z različnimi upanji, ki jih je leto in pol trajajoči poskus demokratične obnove in humanizacije tamkajšnjega »realnega socializma« vzbujal med ljudmi. Ni mogoče spregledati, da velik del mednarodnih reakcij in odmevov na najnovejša dogajanja na Poljskem nosi barve in izraža težnje blokovske delitve sveta. V poskusu sestavljanja bilance dosedanjih procesov v obaltiški deželi prav tako ni mogoče zamolčati dejstva, da se je boj za obnovo, za večje in pogumnejše osvobajanje poljskega delavskega razreda od birokratskih spon in pritiskov, za neposrednejšo oblast delovnih ljudi, za samoupravljanje in družbene reforme, bojeval pod stalnimi zunanjimi grožnjami z intervencijo in v pogojih omejitev, ki jih narekuje tesna povezanost Poljske v vojaški, politični in gospodarski sistem enega izmed blokov. Skupaj z odkrito protikomunističnimi in protisocialističnimi tokovi znotraj Solidarnosti in zunaj nje so te danosti usodno opredeljevale okvir možnih pozitivnih sprememb poljske družbe.

V času, ki ga omejujejo dogodki eksplozivnega poletja 1980 in pa bliskovita akcija poljske vojske in državnega vodstva, je bilo zunanjim opazovalcem pogosto težko celo z ustreznim izrazom opisati, kaj šele doumeti pravo vsebino tega, kar se je na Poljskem dogajalo. »Proces demokratične obnove« za nekatere, »udarec kontrarevolucije« za druge in cela mavrica vmesnih, bolj ali manj strpnih razlag družbene preobrazbe, ki se je začela, vse te oznake in pojmi so imeli smisel samo tako dolgo, dokler so zadostovale umske sposobnosti, politična volja in pripravljenost za sporazumevanje, za garaško sodelovanje pri skupni nalogi, ki je nihče izmed sodelujočih ni znal ali pa ni hotel dovolj konkretno opredeliti. Korenine novega še niso dovolj globoko prodrle v poljsko družbo. Družbene silnice, ki jih je sprostil bankrot starega, državno-etatičnega in zbirokratiziranega sistema, na čelu s partijo, ki je pretrgala vezi z ljudskimi množicami in zapravila njihovo zaupanje, so bile očitno motivirane bolj za rušenje kakor za graditev. V takšnem razpoloženju, ki je odnašalo vse, kar je bilo ostankov starega, ne da bi karkoli prispevalo k snovanju novih družbenih odnosov, h konkretizaciji strategije in ciljev drugačne socialistične družbe na Poljskem, je Solidarnost kot poglavitna družbena sila in nosilka preobrazbe izgubljala čas, se zapletala v frakcijska obračunavanja in končno dovolila, da so jo njeni ekstremi — namesto v boj za obnovo — potiskali v odkrit boj za oblast.

Težko je verjeti, da general Jaruzelski, ki je v očeh večine Poljakov veljal kot poosebljenje pravih narodovih tradicij in vrednot, noče ničesar več kot red in mir ter vzpostavitev stanja, ki bi bilo v bistvenih črtah podobno položaju do 1980. leta. Poljska partija je namreč že nekajkrat zelo drago plačala spoznanje, da se je na napakah treba nekaj naučiti. Če je to spoznanje prodrlo, če se bodo zunanji dejavniki vzdržali vmešavanja in pritiskov, potem tudi za poljske komuniste in poljsko družbo poti nazaj ni, obstaja le strma in poledenela steza naprej.

Ivo Vajgl

Slika: Miloš Jokič

Kaj o tem menite vi?

V zadnjem času smo pričeli pravcati eksploziji razprav o odgovornosti. Ne kanimo jih ponavljati, le rdečo nit (pravzaprav jih je več) bi radi potegnili skozi. Vse (tehtne in dobronamerne) misli o odgovornosti so potrdile, da v tej »eksploziji« ne kaže videti nekega lova na čarovnice, iskanja grešnih kozlov za številne zagate, v katere smo zabredli. Odgovornost bomo morali lepo razporediti in nositi vsak svoj delež, večji ali manjši — to pa res, saj je naša samoupravna socialistična veriga pač takšna, kot vsaka druga. Merimo na značilnost verige, da drži le dotlej, dokler so čvrsti vsi njeni členi. Povejmo po domače: nihče naj ne bi s prstom kazal na ne-

koga, ne da bi prej pometel pred svojim pragom. Toliko je naša družba dozorela, da točno vemo, kakšen delež nalog (in odgovornosti) komu gre. Doseči bomo morali še tisto zrelost, da bo vsak svoje naloge tudi opravljal, res vsak.

To razmišljanje so pobudili zapletljivi, ki jih okrog Gipossa in Komunalne skupnosti ljubljanske občine Šiška lahko spremljamo v zadnjem času. V času torej, ko se z vsemi močmi trudimo utrditi vse prej kot urejeno področje stanovanjske gradnje. Na juljski problemski konferenci ZK Slovenije o gradbeništvu s posebnim poudarkom na stanovanjski zidavi — so namreč jasno povedali, da

cene stanovanj prehitro naraščajo in da se morajo lotiti njihovega brzdanja vsi, ki sodelujejo v reprodukcijskem procesu gradnje: občinske skupščine, izvršni sveti, stanovanjske, komunalne in zemljiške skupnosti, projektanti, urbanistične službe, gradbena operativna itd. Podčrtali so, da nosijo največji delež odgovornosti za neurejene razmere na tem področju člani zveze komunistov v teh okoljih, ki bi morali biti pobudniki pozitivnih sprememb. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da to ne odvezuje družbenopolitične in poklicne odgovornosti vseh drugih delavcev v teh službah, ki so člani sindikata, samoupravnih organov in tako naprej.

To je le okvir osnovnemu cilju te rubrike, vprašanju. Vprašanje pa se postavi kar samo, ko spremljamo dogodke s cenami stanovanj v nekaj blokih v Novih Dravljah. Giposs je te cene postavil tako visoko, da jih je bilo treba s predlaganih 18.221 in 17.121 dinarjev za

kvadratni meter (odvisno od bloka) vsaj nekaj znižati.

Ljubljanska stanovanjska skupnost je svojo nalogo pri klestenju Gipossovih cen opravila, končne cene pa vendarle še ni. Komunalna skupnost šišenske občine bi namreč morala določiti, kolikšen delež v ceni kvadratnega metra stanovanjske površine imajo stroški komunalnega opremljanja in priprave zemljišča. Morala bi, pa ni, in če ne bo zamude prav hitro nadoknadila, bo moral njeno nalogo pač opraviti izvršni svet skupščine mesta.

Sprašujemo torej delavce v Gipossu, kaj menijo o odgovornosti svojih samoupravnih organov, ki kljub jasni družbeni usmeritvi krojijo takšne cene, da jih je sploh treba (in možno) klestiti. Prav tako sprašujemo delavce v šišenski komunalni skupnosti, kaj menijo o svoji odgovornosti za urejanje tako kočljivega področja, kot so cene stanovanj.

Uredništvo DE

IZ VSEBINE

Predvidene spremembe v davčni politiki

Pravičnejša porazdelitev davčnih obveznosti

Stran 2—3

O nalogah sindikalnih organizacij v gradbeništvu

Kako graditi cenejša stanovanja

Stran 4

Pismo iz Kolinske

Ali smo res vsi delavci v enakopravnem položaju

Stran 5

Osebnih dohodki odvisni od kakovosti gospodarjenja

Bomo zadržali padec realnih OD?

Stran 6

Povedano na 4. srečanju organizatorjev obveščanja v združenem delu

Pomembnejša je vsebina

Stran 11

Učbeniki za srednje usmerjeno izobraževanje

Koraki iz zagate

Stran 13

Tone Fajfar-Gašper

V pozni jeseni, ki se ni prevesila še v zimo, ko je prvi sneg padal na Ljubljano, kjer je pred štirimi desetletji zrasla Osvobodilna fronta slovenskega naroda, pobelil Dolomite, kjer se je Fronta preoblikovala v enotno vseljensko politično in osvobodilno organizacijo slovenskega naroda, prekril Pugled, kjer je zbor aktivistov potrdil to edino mogočo in pravilno odločitev, in spet belo Ljubljano, kjer je Osvobodilna fronta vzklika, se štiri leta v ognju in krvi kalila, privedla do razvoja socialističnega samoupravljanja, ki se kot negacija vsakršnega strankarskega sistema znova potrjuje vsak dan, je umrl revolucionar Tone Fajfar-Gašper. Kot predstavnik krščanskih socialistov je sodeloval na ustanovnem sestanku Osvobodilne fronte slovenskega naroda, za katerega je zapisal: »Če se nismo hoteli pustiti uničiti, smo se morali odločiti samo za drugo možnost, za odpor, za ohranitev naroda,« v Dolomiti in na Pugledu sprejel in se bojeval za predlog CK KPS z besedami, ki se jih spominja: »Razdvojenost, zlasti pa ločene organizacije aktivistov posameznih skupin, neizogibno vodijo v razcepljanje, v nevarnost, da bi nastale take politične grupacije v OF, ki bi utegnile onemogočiti njeno enotnost,« v Ljubljani postal leta 1946 član Komunistične partije Jugoslavije ter nato kot minister v prvi slovenski vladi, poslanec, član CK ZKS in vodstva Osvobodilne fronte oziroma Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije ves čas služil enemu samemu cilju: osvoboditvi človeka.

Tone Fajfar se je rodil 20. februarja 1913 v Spodnjem Brniku pri Kranju. Kot strojni delavec v tiskarnah v Kranju in Ljubljani se je vključil v krščansko-socialistično sindikalno organizacijo Strokovne zveze in postal njen odbornik. V njej se je bojeval za neodvisnost sindikalnega gibanja od vodstva klerikalne stranke in se zavzemal za povezavo s komunisti. Leta 1939 je prevzel uredništvo »Delavske pravice« in jo urejal do okupacije. Globoko je čutil vso nevdržnost izkoriščanja delavstva, pa tudi kmetov. Zavedal se je, da lahko le osvobodilni delavski razred spremeni to stanje. Njegovo politično obzorje se je širilo. Povezal se je z idejami čebinskega manifesta kot najširših skupnih narodnostnih in socialnih temeljev napredka slovenskega naroda v povezavi z jugoslovanskimi narodi.

Postajal je vse bolj osebnost krščansko-socialističnega gibanja, ki ga je usmerjal v ljudsko fronto in v letu 1940 tudi neposredno v sodelovanje s komunistično partijo Slovenije. Krščanski socialisti so razumeli nujno sodelovanje s komunistično partijo Slovenije, zavedajoč se čedalje bolj grozeče zunanje in notranje fašistične nevarnosti. Vse to je bilo za uspešnost in enotnost ljudskofrontnega gibanja zelo pomembno. S tem so pripomogli k širini in množičnosti ljudskofrontnega gibanja, ki je svoj vrh doseglo v osvobodilni fronti slovenskega naroda. Kot član vrhovnega plenuma OF je bil Tone Fajfar Gašper neposredni akter ustanavljanja države v državi, nove ilegalne ljudske oblasti z velikim političnim ugledom, ki je svojo moč tako mogočno izpričala v frontovski Ljubljani in v drugih predelih Slovenije, v nepozabnih akcijah, ki so šle okupatorjem do kosti.

Kmalu je doživljal radost ob prvi svobodi, nato pa z drugimi partizani in prebivalstvom delil strahote roške ofenzive in odkritje belgardistične narodne izdaje. Vodstvo osvobodilne fronte si je prizadevalo pritegniti v osvobodilno gibanje vse Slovence brez razlike. Nikomur ni fronta postavljala kakih svetovnonazorskih zahtev. Z zaupanjem se je priključevalo prav vse, kar je bilo naprednega, svobodoljubnega in domoljubnega med Slovenci. Z njo se je povezala tudi naša kultura in umetnost, kakor se je osvobodilna fronta trdno povezala s kulturo, z njenimi izročili, z napredno slovensko miselnostjo štirih stoletij, od Trubarja prek Prešerna in Levstika do Cankarja in Župančiča. Ljudske množice, povezane v narodnoosvobodilno fronto kot množično politično gibanje, z vodilno vlogo komunistične partije Jugoslavije, so si morale pri graditvi nove ljudske oblasti in pri uresničevanju le-te sproti nabirati izkušnje in si same ustvarjati trdno zagotovilo, da bo nova Jugoslavija drugačna od stare.

Od 27. aprila 1941, od tega mejnega datuma je bil Tone Fajfar član vrhovnega plenuma OF, izvršilnega odbora OF, predsedstva slovenskega narodnoosvobodilnega odbora in slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, delegat na II. zasedanju AVNOJ in na drugih odgovornih dolžnostih. Šablone in sheme bi v tistem usodnem času ostale brez praktične vrednosti, če ne bi vzniknile iz iz-

kušnje ljudi, iz njihove zavesti, iz njihovih zgodovinskih, kulturnih in drugih posebnosti. Tega se je bolj kot kdo v tistem času zavedal predvsem Tito, ki je imel za sabo bogato šolo revolucionarnega dela in veliko življenjskih izkušenj, ki jih nobena papirnata doktrina ne bi mogla nadomestiti. Tito, Kardelj in drugi revolucionarji so predobro vedeli, da so v stari Jugoslaviji zasejali preveč sovraštva in nestrpnosti med narodi, preveč je bilo zatiranja, da bi bilo mogoče dvigniti katerikoli narod v boj proti okupatorjem, ne da bi mu priznali pravico do samoodločbe. Zato so si jugoslovanski narodi in narodnosti z osvobodilnim bojem kot oboroženo obliko samoupravljanja sami ustvarjali poročstvo, da bo nova Jugoslavija država svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti. Tone Fajfar je bil v najzlahnejšem smislu frontovec.

Pogosto je govoril o temeljnem izkustvu našega narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Prepričan je bil, da religija ni ovirala in ne ovira vključevanja vernih delovnih ljudi v narodnoosvobodilni boj in socialistično samoupravno življenje družbe. Povsem je soglašal z načelno usmeritvijo komunistične partije oziroma Zveze komunistov Slovenije, da je religioznost ali nereligioznost človeka zasebna stvar in vprašanje njegove osebne svobode. Zavedal se je družbenozgodovinskih korenin religije, s tem pa tudi potrebe, da je občan kot vernik svoboden. Zato je zavračal vse poskuse zoperstavljanja religije socializmu in socializmu religiji. Proti temu se je odločno boril, zavedajoč se zgodovinske izkušnje, da so bili ti poskusi praviloma povezani z akcijo protisocialističnih sil. Bojeval se je proti vsemu, kar je dušilo širino in demokratično vsebino našega osvobodilnega gibanja in socialističnega boja. To je tudi za današnji čas velik zgled, ki ga je treba posnemati.

Bil je zvest človek, zvest idejam, v katere je verjel in za katere se je boril, in zvest tovarišem, s katerimi se je boril. In te lastnosti dajejo človeku pravo podobno.

Zima bo in še bo padal sneg. Prekril bo Ljubljano, Dolomite, Pugled. Skopnel bo in spet padel, padel in skopnel, spomin na Toneta Fajfarja, velikega človeka, pa bo ostal. Za vedno zapisan v narodovo zgodovino, v njegovo srce.

Predvidene spremembe v davčni politiki

Pravičnejša porazdelitev davčnih obveznosti

V Sloveniji smo začeli s samostojno republiško zakonodajo leta 1972, ko smo sprejeli zakon o davkih občanov. Ta zakon, ki je v devetih letih doživel le nekaj sprememb in dopolnitev, velja še danes.

Razmere, v katerih smo, in pa uresničevanje ustavnega načela, da prispevajo za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb več tisti, ki dosegajo večji dohodek, so torej narekovala nove, na nekaterih področjih celo bistvene spremembe in dopolnitve. Ne nazadnje pa je to narekovala nujna uskladitev z razvojnimi cilji na posameznih področjih družbenega življenja, seveda ob upoštevanju ekonomske, politične in socialne funkcije davčne politike.

O tem, kakaj te spremembe in kakšne bodo, smo se pogovarjali z magistrom Francem Škufco, namestnikom direktorja republiške uprave za družbene prihodke.

— Kaj je narekovalo sedanje spremembe v sistemu obdavčevanja občanov?

»Spremembe v pogojih pridobivanja dohodkov občanov ter v družbenoekonomskem in socialnem položaju občanov, kakor tudi socialnopolitične in ustavne usmeritve, naj za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb prispevajo občani sorazmerno svojim dohodkom, so predvsem narekovala spremembe na področju obdavčevanja občanov. Nenazadnje pa te spremembe narekujejo tudi cilji za hitrejši razvoj samostojnega osebnega dela ter tudi prilagoditev davčnih predpisov spremenjeni zakonodaji na drugih področjih. Pripravljanje novega sistema obdavčevanja občanov se je začelo že leta 1978, ko so bila pripravljena izhodišča za revizijo davčnega sistema. V letu 1979 je Skupščina SR Slovenije sprejela predlog za izdajo zakona o davkih občanov in ob koncu tega leta tudi osnutek zakona o davkih občanov. K predlogu zakona o davkih občanov, ki ga je pripravil izvršni svet skupščine SR Slovenije v letu 1980, je prejel predlagatelj več pripomb, ki jih je bilo treba temeljito proučiti ter predlagati ustrezne rešitve. Na podlagi proučitve teh vprašanj in analize o delovanju, izvajanju davčnega sistema in davčne politike ter analize o delovanju dosedanjih sistemov obdavčevanja dohodkov iz kmetijstva in predloga možnega prehoda na obdavčitev po dohodku, je izvršni svet pripravil delovno zasnovano dopolnil k predlogu zakona o davkih občanov, kar bo skupščina SR Slovenije obravnavala 25. decembra letos. Torej predlog sedanjih sprememb predloga zakona izhaja iz ugotovitev teh analiz in razprav v družbenopolitičnih organizacijah in v republiških organih.«

— K čemu težijo te spremembe?

»Novi zakon o davkih občanov bo vseboval številne spremembe, vendar menim, da vas zanimajo predvsem te, ki so zajete v delovni zasnovi amandmajev. Vprašujete, kam težijo te spremembe? Če na kratko odgovorim, je cilj teh sprememb pravičnejša porazdelitev davčnih obveznosti med občani glede na načelo, da za splošne družbene potrebe prispevajo občani glede na svoje dohodke. Cilj je torej enak kot v vseh na-

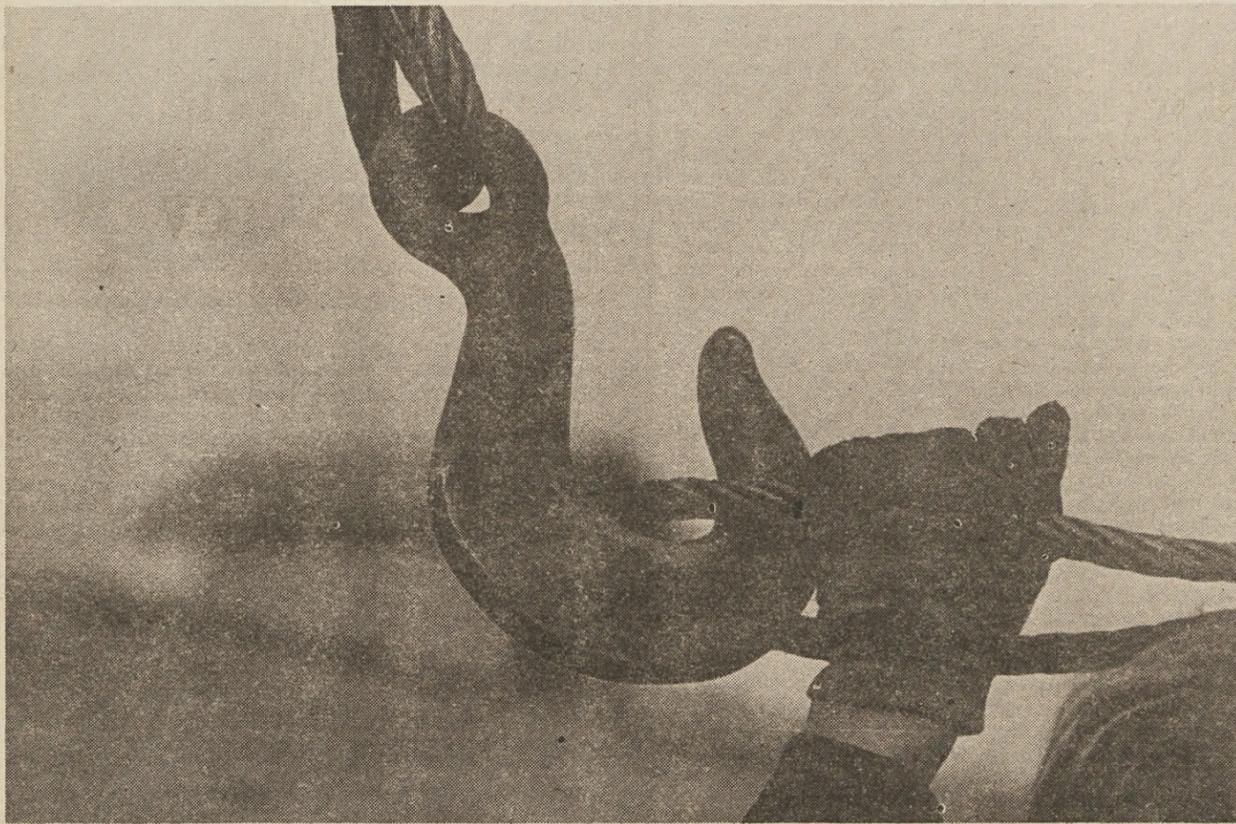
prednih deželah, to je določitev takšne davčne osnove za (dohodek ali premoženje), ki bo v največji meri omogočal izpeljavo navedene ustavne določbe. V delovno zasnovi dopolnil kakor tudi v celoten predlog zakona pa so tudi vgrajene določbe, ki bodo pospeševale razvoj samostojnega osebnega dela.

Najpomembnejše spremembe so predvidene pri obdavčenju dohodkov iz kmetijske dejavnosti, kjer naj bi bila davčna osnova dohodek, ki se bo praviloma ugotavljal na podlagi normativov. Predvideva se tudi obdavčenje dohodkov, ki jih posamezni občani dosežejo z opravljanjem gospodarskih dejavnosti brez

Franc Škufca

ustreznega dovoljenja — tako imenovani »šušmarji«. Pomembne novosti pa so predvidene tudi pri davku od premoženja. Po predlogu naj bi se davek od premoženja plačeval od počitniških prostorov; od tovornih cestnih motornih in priklopnih vozil; od osebnih avtomobilov domače proizvodnje nad 1,6 litra prostornine, pri uvoženih pa nad 1,3 litra prostornine; od gliserjev, jadrnic, jaht in od drugih plovil, ki presegajo dolžino 6 metrov; od ladijskih motorjev in motorjev za čolne nad 13,23 KW (18 KS); od igralnih avtomatov in aparatov za igro ter razvedrilo v javnih prostorih in od gradbene mehanizacije. V novi zakon o davkih občanov naj bi vključili tudi postopek za ugotavljanje nenapovedanega dohodka (ugotavljanje izvora premoženja), ki naj bi ga v bodoče namesto posebnih komisij vodile uprave za družbene prihodke. Izvršni svet pa v delovni zasnovi dopolnil tudi predloga

ustreznejšo opredelitev pristojnosti občine, kot temeljnega nosilca davčne politike.«

— **Predlagano dopolnilo precej spreminja sistem obdavčenja dohodkov iz kmetijstva. Zakaj in kakšne novosti se obetajo?**

»Temeljno izhodišče predlaganih rešitev pri obdavčevanju dohodkov iz kmetijstva je bilo določiti takšen davčni sistem, ki bo pospeševal razvoj kmetijske proizvodnje, še zlasti družbeno organizirane in tržno usmerjene proizvodnje; prav tako pa naj bi tudi z davčnim sistemom vplivali na opuščanje obdelovanja kmetijskih površin.

V sistemu obdavčevanja dohodkov iz kmetijstva sta pred-

govodi in prašičev, specializirana proizvodnja grozdja in jagod itd. Glede na takšen način ugotavljanja dohodka naj bi bili dolžni voditi določene evidence le tisti, ki bodo obdavčevani po dejanskem dohodku.

Osnova za davek iz kmetijstva naj bi bil ostanek čistega dohodka, ki bi ga ugotovili tako, da bi od celotnega prihodka odšteli materialne stroške in amortizacijo, pogodbene in zakonske obveznosti, osebni dohodek kmeta, zakonca in družinskih članov, če jim je delo na kmetiji edina zaposlitev in so na tej osnovi zdravstveno in pokojninsko zavarovani. Šele tako ugotovljeni ostanek čistega dohodka bo davčna osnova za davek iz kmetijske dejavnosti. Seveda pa mora občan-kmet plačati iz svojega osebnega dohodka davek iz osebnega dohodka in prispevke za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje.«

— **Kako bo po novem z obdavčitvijo počitniških hišic in drugih predmetov večje vrednosti, na primer: gliserjev, jaht, avtomobilov itd?**

»Uvodoma sem že naštel premoženjske predmete, za katere je predlagano, da bi bili obdavčeni. Počitniški prostori naj bi bili obdavčeni na podlagi vrednosti stavbe ali prostora, ki se ugotovi po merilih republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanja prostora in na način, ki ga bo določila občinska skupščina. Pri drugih naštetih predmetih bo davčna osnova cena ob nakupu, če pa lastnik ne bo predložil dokumentov o nakupu, pa vrednost, ki bo ugotovljena na podlagi cenitve. Višino davčnih stopenj bodo določile občinske skupščine z odloki o davkih občanov, in sicer na podlagi dogovora o izvajanju davčne politike v republiki.«

— **Dalj časa že govorimo o višjih davčnih stopnjah za delo zunaj delovnega časa: nadurno in honorarno delo. Sedanje gospodarske razmere so težke in mnogim je to pravzaprav že nujni del celotnih dohodkov v družini?**

»V veljavnem zakonu o davkih občanov je določeno, da se posebna stopnja republiškega davka iz delovnega razmerja določi tako, da je tovrstni dohodek obremenjen z davki in prispevki enako kot osebni do-

hodek iz rednega delovnega razmerja. Težave pri zaposlovanju mladih strokovnih delavcev in cilji zaposlovanja v nadaljnjem obdobju pa so narekovali spremembo te določbe. V bodoče bo mogoče takšne dohodke obdavčiti bolj, in sicer tako, da bo skupna obremenitev z davki in prispevki višja, kot pa je pri osebnih dohodkih iz rednega delovnega razmerja. S takšnim ukrepom naj bi vplivali na zmanjševanje takšnih zaposlitev in hkrati omogočili zaposlitev mladih delavcev oziroma tistih, ki nimajo redne zaposlitve.«

— **Večina slovenskih občin je uvedla davek na dohodke od premoženja tudi na dohodke s prodajo premičnin. Merila so bila od občine do občine različna za tovrstne obdavčitve.**

»V prihodnje predvidevamo pri davku na dohodek od premoženja oprostitve tega davka v primeru, ko posameznik proda stanovanjsko hišo in kupnino porabi za nakup novega stanovanja. To pomeni, da bo v primeru oprostitve nepremičnin (stanovanjske hiše) občan oproščen tudi davka na dohodek od premoženja.«

— **Predlagane novosti, se zdi, bodo po eni strani spodbujale ali celo prisilile k dobremu, boljšemu delu, po drugi strani pa se ni mogoče izogniti dejstvu, da bo predvidena davčna politika do neke mere destimulativna ne le za mnoge posameznike, ampak tudi za mnoge obrti.**

»Ne strinjam se z vašo trditvijo v drugem delu vprašanja. V delovni zasnovi amandmajev ne spreminjamo oziroma dopolnjujemo sistema obdavčevanja obrti oziroma gospodarskih ali negospodarskih dejavnosti. Menim celo, da je glede na veljaven sistem obdavčevanja teh dejavnosti v predlogu zakona vgrajenih vrsta elementov, ki naj bi pospeševali razvoj obrti. Tako naj bi bili v obrti obdavčeni v pavšalnem znesku vsi obrtniki, ki se ukvarjajo s storitvenimi dejavnostmi, ne zaposlujejo tuje delovne sile in ne uporabljajo avtomatov ali drugih visoko produktivnih sredstev. Tem obrtnikom tudi ni potrebno dobiti poslovnih knjig.

Tudi pri ugotavljanju in delitvi dohodka upoštevamo novost, da se zakonske in pogod-

bene obveznosti krijejo iz dohodka pred ugotovitvijo davčne osnove. Doslej so se te obveznosti krile iz tistega dela dohodka, ki je zavezancu ostal po kritju družbenih obveznosti. Upoštevane pa so tudi druge dopolnitve, ki so bile dane v javni razpravi.«

— **Kako bo z obdavčitvijo dohodka? Ali je tu davčna politika zastavljena tako, da bi delovala kot socialno-politični korektiv?**

»Pri obdavčevanju skupnega dohodka občanov smo predlagali, da se neobdavčeni del skupnega dohodka določi v višini dvainpolkratnega letnega osebnega dohodka zaposlenih v gospodarstvu. O tem vprašanju je tudi že razpravljala skupščina SRS v drugi polovici novembra letos. Ob oceni o delovanju sistema obdavčevanja skupnega dohodka občanov in na podlagi medrepubliškega dogovora je sklenila, da predlaga skupščina drugih republik in pokrajin spremembo tega dogovora, po katerem je predviden za znesek neobdavčenega skupnega dohodka trikratni letni znesek povprečnega osebnega dohodka zaposlenih v gospodarstvu.

Glede na znesek neobdavčenega skupnega dohodka občanov ugotavljamo, da je davek iz skupnega dohodka občanov izgubil svojo funkcijo socialnega in davčnega korektiva, ker je znesek neobdavčenega dohodka previsok. Če bi za leto 1981 določili znesek neobdavčenega dohodka v skladu s tem kriterijem, bi plačali davek le tisti, ki imajo mesečni dohodek nad 32.600,00 dinarjev, če pa imajo enega vzdrževanega družinskega člana, pa tisti z mesečnimi dohodki nad 37.700,00 din. Statistični podatki o povprečnih osebnih dohodkih pa nam kažejo, da je le malo tudi vodilnih delavcev s tako visokimi osebnimi dohodki. Na podlagi podatkov o višini osebnih dohodkov ocenjujemo, da bi bila primerna meja za določitev zneska neobdavčenega dohodka v višini dva in polkratnega letnega povprečnega osebnega dohodka zaposlenih v gospodarstvu, saj tudi v tem primeru praviloma tudi najvišji osebni dohodki iz delovnega razmerja ne bi bili obdavčeni. Tako s tem davkom ne bi še povečevali »uravnilovski« politike pri delitvi osebnih dohodkov.«

Peter Štefanič

Predkongresna razmišljanja

Vztrajati pri nepretrgani aktivnosti

Čeravno je do kongresa slovenskih sindikatov skoraj tričetrletno, so bila prva vsebinska vprašanja in z njimi tudi organizacijska že večkrat predmet raznih delovnih razprav in dogovorov. Tudi na zadnji seji predsedstva RS ZSS je bilo tako, vendar pa je tokrat šlo za osnovno in okvirno politično vsebinsko usmeritev, ki jo je obravnaval organ sindikatov in s tem v bistvu premaknil ročico za celovito in organizirano aktivnost, ki naj tej prvi spodbudi sledi. Morda je kdo že na začetku pričakoval obširno politično platformo, ki naj poglobljeno in celovito opredeli vsebino aktivnosti in tudi naravnosti dokumentov, ki jih bo potrebno pripraviti za kongres. Treba je reči, da v dosedanjem delu pri pripravi temeljnih izhodišč, ki razumljivo, nastajajo v delovnih sestavah, nastaja širok in pester seznam vprašanj, ki jim bomo morali v prihodnjih mesecih zagotovo nameniti obilo pozornosti.

Toda ne gre le za to, da bi nizali probleme, vprašanja in analize, temveč, kar je bilo med drugim rečeno tudi na seji predsedstva, da organizirano in učinkovito zagotovimo nepretrgano družbenopolitično aktivnost in gospodarsko usmeritev, ki smo jo zasnovali s stabilizacijskimi programi. To in pa dodobra izdelan program dela za prihodnje leto je bržčas lahko prava vsebinska in akcijska podlaga za dobro delo v kongresnem letu in obenem dovolj določna orientacija v pripravah na sam kongres.

Če torej vprašanje priprav zastavimo tako, potem se bomo morali v sindikalnih organizacijah najprej zamisliti in povprašati o tem, kaj od tistega, kar smo se dogovorili, smo uresničili, in katere so tiste naloge, ki nas čakajo, ne da bi jih bilo treba v sedanjem obdobju na novo opredeljevati. Gotovo pa bo potrebno oceniti, ali smo se le-teh lotili s pravo zagnanostjo, metodami, odgovornostjo in politično aktivnostjo.

Kljub vsemu pa vendarle ostaja vrsta vprašanj in problemov, ki jih bo zveza sindikatov na svojem kongresu morala razčleniti, sprejeti ocene in predložiti aktivnost in akcije v resolucijskih dokumentih. In tovrstne vsebine ni malo, zlasti če se dodobra zavedamo, da nam je sedanj in polpretekli čas prinesel vrsto političnih in ekonomskih problemov in zaostritev ne glede na to, da njihov izvor nemalokrat seže dosti nazaj, na kar radi pozabljamo. Kljub zapletenemu in zahtevnemu družbenemu trenutku pa ni dvoma, da bo kongres z vso jasnostjo in razredno ostrino odkrito pokazal na slabosti, ki so se nakopičile v našem razvoju, kakor tudi na tiste že uveljavljene in nove poti ter načine reševanja družbenih vprašanj, ki ne bodo odmaknjeni od delavca in njegovega temeljnega interesa za hitrejši in plodovitejši razvoj socialističnega samoupravljanja.

Dušan Gačnik

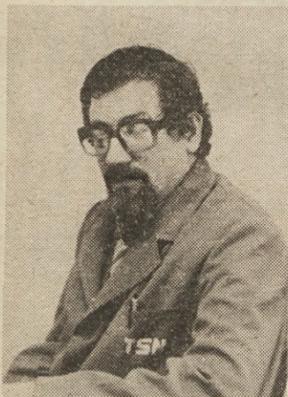
Ali drvimo v zaostalost?

Direktor inštituta Jožef Stefan prof. dr. Boris Frlec je nedavno tega izjavil: »Drvimo v zaostalost!« Direktor naše najuglednejše znanstvenoraziskovalne ustanove je pri tem mislil na položaj, v kakršnem se je znašel inštitut Jožef Stefan in druge raziskovalne organizacije pri nas. Za kaj gre? V bistvu za nepomemben (vrednostno) uvoz opreme in reprodematov, ki je letos po odločitvi administracije povsem izostal, potem ko je bil v zadnjem obdobju iz leta v leto manjši.

Prof. dr. Boris Frlec trdi, da bodo zategadelj v naslednjih letih bistveno okrnjene tako raziskave po naročilu delovnih organizacij (prenos znanja v praktično rabo) kot temeljne raziskave (vzgoja raziskovalnih kadrov). S tem podatkom pa dobi uvodna misel direktorja inštituta povsem drugačno težo, kakor bi jo imela samo ob golem dejstvu, da pač varčujemo z devizami tudi pri uvozu opreme in reprodematov za znanstvenoraziskovalne ustanove.

Pogosto smo v družbi zatrjevali, kako nam škodi pretiran uvoz tujega znanja (licenc) in tehnologije in ugotavljali, da bi si morali prizadevati za izboljšavo sleherne licence, ki jo kupimo v tujini, namesto da smo od nje povsem odvisni. Dokaze, da se nam je takšen trud vedno na koncu izplačal, imamo v prenekateri organizaciji združenega dela. V zaostrenih pogojih gospodarjenja je takšna naravnost ne samo raziskovalnih ustanov, pač pa tudi združenega dela (da čuti potrebo po lastnih izboljšavah) še mnogo bolj potrebna in dobrodošla. V preteklosti smo pogosto negodovali, češ da so znanstveno-raziskovalne ustanove preveč odmaknjene od potreb združenega dela, oziroma gospodarstva. Zadnja leta ugotavljamo, da se je znanstveno-raziskovalno delo — ne samo v Jožefu Stefanu — močno usmerilo v prenos znanja v proizvodnjo. Zategadelj trditve direktorja Jožefa Stefana, da bodo zaradi okrnjenega dela v znanstveno-raziskovalnih ustanovah zapravljeni številni možnosti za izvoz (domačega znanja) in za nadomeščanje uvoza, nikakor ni trditve brez podlage v dejanskih gospodarskih gibanjih. Zato je tudi kaj nenavadno, da dejavnosti, ki ji pri nas priznavamo položaj »dejavnosti posebnega družbenega pomena« hkrati odrekamo možnosti za razvoj, kot bi šlo za dejavnost, ki je sama sebi dovolj. Pa ni, zelo jo potrebuje gospodarstvo in zaradi potreb, ki jim pripisujemo poseben družbeni pomen, bi bilo prav, da bi tej dejavnosti nudili vse možnosti, ki jih je modro dati. V svetu, v razvitih deželah dajejo tej dejavnosti tudi v praksi ustrezen poudarek. Rezultate takega odnosa mi kupujemo kot drage licence in tehnologijo. Pa marsikdaj ne bi bilo potrebno!

Boris Rugelj

Friderik Javornik

videni dve bistveni novosti. Prva je v načinu obdavčevanja dohodka iz kmetijstva, druga pa v tem, kako se ugotavlja in kaj je davčna osnova. Pri kmetijstvih, katerih doseženi dohodek je v pretežni meri vezan na obdelavo zemljišč, naj bi dohodek ugotavljali na podlagi določenih normativov, kot na primer: površina zemljišča, vrste in količina pridelkov, cen kmetijskih pridelkov ter ob upoštevanju geografskih in ekonomskih pogojev. To je torej na podlagi ocenjenega povprečnega pridelka. S takšnim načinom bomo zajeli v obdavčitev tudi neobdelana zemljišča, in sicer glede na to, kolikšen dohodek je na takšnih zemljiščih mogoče doseči. Z obdavčevanjem po dejanskem dohodku pa naj bi zajeli manjši krog zavezancev-kmetov, ki v večjem obsegu dosega dohodke iz vrst kmetijske proizvodnje, ki niso vezane — ali le v manjši meri na obdelavo zemljišč. Na primer: reja perutnine, industrijsko pitanje

O nalogah sindikalnih organizacij v gradbeništvu

Kako graditi cenejša stanovanja

Zaostrene gospodarske razmere silijo gradbince k veliko bolj resnemu razmišljanju o gospodarjenju v prihodnjem letu kot so ga bili vajeni do nedavna. Očitno je namreč, da je minil čas, ko so lahko gradili stanovanja in druge objekte le za domače, manj zahtevno tržišče, tujim pa so se raje ognili. Denarja za naložbe, ki niso namenjene proizvodnji za izvoz ali ki niso naravnane k prestrukturiranju gospodarstva, bo vse manj, pa tudi gradili bomo v tem srednjeročnem obdobju občutno manj, kot smo na tistem načrtovali. Zato se bo treba uveljaviti na tujih trgih in se prilagoditi tistim merilom kakovostnega dela, ki veljajo na

svetovnem trgu. Gradbeni delavci sami ugotavljajo, da bodo morali delati bolje kot doslej.

Relativno ceneje bo treba graditi tudi za domači trg. Realni življenjski standard delovnih ljudi in občanov je namreč precej padel in če bi cena stanovanja naraščala tako vrtoglavo, kot je na primer v zadnjih dveh letih, si skorajda nobena mlada družina in delavci z nižjimi osebnimi prejemki ne bodo mogli kupiti stanovanja in zaživeti normalno, človeku dostojno življenje. Zato je toliko bolj nerazumljivo in neodgovorno, da o uresničevanju stališč problemske konference o gradbeništvu ne teče beseda povsod tam, kjer bi morala.

Priznati moramo, da so te razprave v gradbeni operativi bolj živahne, kot so bile pred konferenco. Toda kaj to pomaga, ko pa delavci v projektivi, urbanističnih službah, stanovanjskih in komunalnih skupnostih in še kje delajo po starem, vidijo le svoj dohodkovni interes, za širši družbeni interes pa jim je malo mar. Zaskrbljujoče je, ker so tudi nekatere osnovne in občinske organizacije sindikata zaprte za svoje plotove.

Že dalj časa tudi ugotavljamo, da sedanja metodologija določanja cen v gradbeništvu ni več ustrezna, da stroškovni princip zidanja cen daje potuho — ne sicer vedno — slabemu delu na gradbišču, premajhni učinkovitosti delovnih strojev in delovne sile itd. Kljub opredelitvi za samoupravljanje je v naši zavesti še vedno »domača« misel, češ da je od kupca stanovanja treba iztržiti čimvečji zaslužek, ne glede na vloženo delo in solidarnost izgradnje objekta. Ker imajo nekatere gradbene organizacije tudi v naši republiki monopol na domačem trgu, ga seveda s pridom izrabljajo in in ker ni konkurence, lahko gradijo tudi slabše, kot bi bilo to ceni primerno.

Ljudje se vse bolj upravičeno sprašujejo, zakaj se na primer v Ljubljani — kjer se gradi skoraj največ stanovanj v Sloveniji, ne zdramijo najbolj odgovorni, zakaj nismo sposobni preleteti ja-

snih političnih izhodišč v praktično življenje in zakaj se ne zmanjša možnost manipuliranja vseh dejavnikov v reprodukcijskem procesu gradnje stanovanj z interesi ljudi. Dobro vemo, da stanovanjske prihranke resno požira inflacija in da urejene življenjske razmere vplivajo na delavčevu storilnost, na njegovo zdravje in tudi na počutje sploh. Kljub temu so sindikalne razprave marsikdaj načelne narave in gredo mimo perečih življenjskih problemov ljudi in podobno. Ta ugotovitev bržkone velja tudi za posamezne občinske odbore sindikata delavcev gradbeništvu, ki se na uresničevanje stališč problemske konference o gradbeništvu niti niso začeli pripravljati.

Smo torej v začaranem krogu. Ljudje ne vedo več, komu naj bi verjeli. Gradbinca se izgovarjajo, da so za vse dražja stanovanja »krivi« na občini, ker je vse dražje komunalno urejanje zemljišč, na občini pravijo, da se gradbene organizacije med seboj nočejo povezovati, projektanti se v te razprave skorajda ne vključujejo, ker jim sedanji odnosi ustrezajo, precejšnje število sindikalnih organizacij pa ugotavlja, da se stvari v praksi ne premaknejo z mrtve točke.

Zato ostajamo še vedno brez odgovora na vprašanje, kdo v Ljubljani in drugih občinah bo znal razvozlati ta gordijski voz.

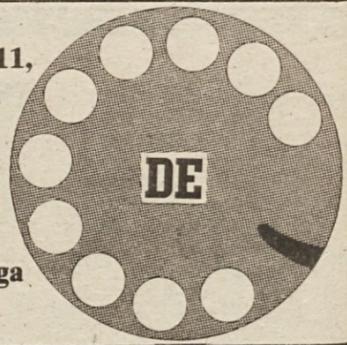
Razumljivo je, da se bo gradnja stanovanj in drugih objektov še dražila, saj je potrebno vse več denarja odšteti tudi za gradbeni material, za energijo itd. Toda ali ni malce pretirana vsakoletna skokovita rast cen stanovanj kar za 30 odstotkov ali celo več?

To bodo morali z vso odgovornostjo in globljim razumevanjem zaostrenih ekonomskih razmer presoditi vsi, ki sodelujejo v reprodukcijskem procesu gradnje stanovanj in drugih objektov.

Emil Lah

Kličemo (061) 210311, občinski sindikalni svet Ljubljana-Vič

Na zvezi je Janez Čebulj, predsednik občinskega sindikalnega sveta

— S katero nalogo se v višjih sindikatih zdaj najbolj »ubadate«, tovariš Čebulj?

»Ne ena, vrsta nalog je trenutno v središču pozornosti našega občinskega sindikalnega sveta in sindikatov v občini nasploh. Smo sredi priprav na volitve. Evidentiramo možne kandidate za delegate temeljnih delegacij za zbor združenega dela občinske skupščine in delegatov za skupščino interesnih skupnosti v občini. Več dela imamo tudi zato, ker preoblikujemo konference delegacij, da bi bolj učinkovito delale. Pri nas je veliko malih nosilcev delegacij (delovnih organizacij), pa tudi sama sestava delegacij ni bila najbolj »posrečena«. Zato zdaj iščemo »recept«, kako preoblikovati delegacije, nemara združiti nekatere, da bi v bodoče bolje delale.«

Kaj pa priprava planskih dokumentov v občini...?

»Trdo delamo tudi na tem področju. Posvetovali smo se že z vodstvi osnovnih sindikalnih organizacij, zdaj vabimo še tiste, ki se doslej še niso odzvali.«

— Občni zbori sindikatov...?

»Sprejeli smo operativni načrt za izvedbo občnih zborov. Letos bodo nekolicina drugačni: klasičnih občnih zborov pravzaprav ne bo, sklicali bomo kar skupščine, na katerih bomo pregledali delo v minulem obdobju in izvolili nove člane sindikalnih organizacij.«

— Kakšna je kadrovska politika v sindikatih na Viču?

»Menimo, da ni toliko pomembno, kakšno izobrazbo ima kandidat za sindikalnega delavca, pač pa je pomembnejša njegova razredna usmerjenost in dejavnost. Menimo, da je za sindikalnega funkcionarja dovolj povprečna izobrazbena stopnja, saj sindikati nismo strokovna organizacija. Poleg tega nikjer »ne piše«, da bi drugi, strokovno bolj podkovani delavci ne smeli pomagati sindikatom pri reševanju strokovno zahtevnih vprašanj...«

— Poslovni rezultati združenega dela vas ne skrbijo?

»Tega ni mogoče reči. Skrbi z gospodarjenjem je vedno dovolj. Poleg nekaj delovnih organizacij, ki »hodijo« po robu rentabilnega poslovanja, jih je nekaj, ki so že zdrsnile. Tu je delovna organizacija, ki je že 15 let v težavah — Žičnica. Razmere se sicer izboljšujejo, kolektiv pa je spoznal, da je moč narediti precej tudi znotraj delovne organizacije in se trudi. Seveda pa je še vedno potreben pomoči zunanjih dejavnikov. Nekaj manjših delovnih organizacij pa potrebuje pomoč pri urejanju samoupravnih aktov in samoupravnih odnosov. Take primere rešujemo posebej in upoštevamo njihove značilnosti.«

B. R.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Kosova

Odgovornost posameznikov

Na zadnji seji predsedstva so razpravljali o več vprašanjih kot na primer o aktualnih nalogah organizacij in organov zveze sindikatov pri zaščiti samoupravnih pravic delavcev, o težavah pri preskrbi tržišča z osnovnimi kmetijskimi in živilskimi izdelki in podobno. Posebej pa so preučili informacijo o vlogi in organiziranosti zveze sindikatov na kosovski univerzi. Sejo je vodil predsednik sveta ZS Kosova Šef-čet Jašari.

Že na začetku uvodnega govora je član predsedstva Beđžet Zečiri povedal, da je svet Zveze sindikatov Kosova lani prejel 528 pritožb in vlog delavcev in sicer 446 ustnih in 82 pisemenih. Prošnje in vloge so pošiljali delavci predvsem iz tistih okolij, kjer samoupravni odnosi niso dovolj razviti, kjer imajo delavci manjše možnosti odločanja, kjer še vedno odločajo ožje skupine v imenu delavcev ali samoupravnih organov in kjer obveščena delavcev ni pravočasna in popolna.

To pa pomeni, kot je bilo rečeno, da je predvsem v manjših delovnih organizacijah še precej birokratizma in tehnokratizma.

Najpogosteje se delavci pritožujejo zaradi nepravilnosti v politiki zaposlovanja, stanovanjski politiki, pri premeščanju delavcev na nižja delovna mesta z manjšimi osebnimi dohodki, zaradi izrekanja najostrejših kazni — prenehanja delovnega razmerja, neupoštevanja sodnih odločitev in podobno. Na seji so še posebej poudarili, da ponekod delavcem dajejo odpoved, ne da bi prej izrekli druge ukrepe, da gre prav v teh primerih za samovoljno ravnanje posameznikov, tehnokratske odnose, izrabo položaja, nenamensko izkoriščanje družbene lastnine in za posameznike, ki si jo prisvajajo. Zveza sindikatov pa ni bila dovolj pripravljena, da bi zaščitila samoupravne pravice delavcev, zato so morali delavci prosjati za svoje pravice po raznih pravnih pisarnah. Ugotovili so tudi, da so bile pritožbe delavcev v 70 odstotkih primerov upravičene, vendar pa zaradi teh nepravilnosti niso nobenega odgovornega delavca, ki je zakrivil te napake, odstranili z delovnega mesta. Na

tej seji so omenili tudi odgovornost posameznikov, še posebej predsednikov akcijskih odborov in osnovnih organizacij sindikata, ki zagovarjajo tehnokratske in birokratske sestave, ker se boje, da bi jih poklicali na odgovornost.

Sklenili so, da se morajo občinski sveti in tudi pokrajinski svet zveze sindikatov čim bolj organizirati, da bi čim učinkoviteje zaščitili osnovne samoupravne pravice delavcev in da mora priti na tem področju do korenitih sprememb, da bi delavci zaupali svojemu sindikatu.

Dragoljub Stevanović je govoril o oskrbi tržišča z osnovnimi kmetijskimi in živilskimi izdelki in poudaril, da so pojavi špekulacij na tržišču in motnje v preskrbi pomemben dejavnik, ki vpliva na politično varnostni položaj v pokrajini. Opozoril je na več slabosti, ki so privedle do takega položaja in sicer: pomanjkljivosti pri samoupravnem združevanju dela in sredstev ter kopičenje zaloga blaga za »svoje ljudi«, čakanje na neupravičeno zvišanje cen, kopičenje zaloga in podobno.

Kot prirčitev k temu je Nuh Dautija, predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Uroševac, v razpravi povedal, da imajo v skladiščih v Uroševcu že dalj časa velike količine čaja, ker čakajo, da bodo tako izsilili višje cene (od 180 na 420 dinarjev za kilogram). Poudarili so nujno večjo zavzetost združenega dela, organov družbenopolitičnih skupnosti, gospodarske zbornice, poslovnih bank in drugih, da bi skupaj pristopili k reševanju teh, za delavce še kakó pomembnih vprašanj.

Predsedstvo je preučilo tudi informacijo o vlogi in organiziranosti sindikata na univerzi Kosova, kjer niti po dveh letih niso uspeli ustanoviti akcijskih odborov in osnovnih organizacij sindikata. Sprejeli so tudi naloge sindikata pri preprečevanju izseljevanja Srbov in Črnogorcev s Kosova in analizirali uresničevanje vloge Zveze sindikatov v združenem delu in političnem sistemu, še posebej osnovnih organizacij sindikata.

Tomislav Kadić

Seminar za predsednike občinskih odborov za mednarodno dejavnost

Odločnejši korak v mednarodno delitev dela

Na nedavnem seminarju, ki ga je v Izobraževalnem centru ZSS v Radovljici za predsednike občinskih odborov za mednarodno dejavnost pripravil odbor sindikatov Slovenije za to dejavnost, so ugotovili, da čakajo organe in organizacije ZSS v prihodnje zahtevne naloge na področju mednarodnih odnosov, predvsem ekonomskih.

Poleg podobnih gibanj v svetu in mednarodnem položaju Jugoslavije so preučili tudi naše ekonomske odnose s tujino, migracijska gibanja v svetu — predvsem gibanja naših delavcev na začasnem delu v tujini ter stanja v mednarodnem sindikalnem gibanju.

Udeležence so predvsem pritegnile teme s področja sodobnih tokov v svetu in naših ekonomskih odnosov s tujino.

Sindikati se morajo še v večji meri zavzemati za podružbljanje naše zunanje politike in ekonomskih odnosov s tujino. Zunanja politika nikakor ne sme biti zgolj stvar nekaterih državnih organov, ampak prav vsakega delavca oziroma občana. Delegatski sistem oziroma samoupravljanje, ki ju moramo nenehno krepiti, pa sta pot, po kateri delavci krepe svoj vpliv tudi na reševanje vprašanj s tega področja. S krepitvijo samoupravljanja krepimo tudi našo neuvrčenost, ki je s socialističnim samoupravljanjem neločljivo povezana in bistvena za našo neodvisnost. Delavci moramo obvladati celotne tokove družbene reprodukcije in sem spadajo tudi mednarodni ekonomski odnosi. Prav vanje pa moramo vključiti še več delovnih organizacij. Z bojem proti avtarkizmu in

za večjo vključitev v mednarodno delitev dela bomo delavci lahko odločilno pripomogli k uresničitvi stabilizacije.

Mednarodnim ekonomskim odnosom moramo nameniti še večjo skrb tudi v planih. Predvsem pa ne smemo pozabiti na nenehno spremljanje uresničevanja le-teh ter v primeru odstopanj takoj ukrepati. Danes nimamo druge možnosti kot povečati izvoz na konvertibilno področje in v dežele v razvoju. Realni izvoz v prihodnjem letu se mora povečati za 13,1 odstotka, uvoz pa moramo pokriti z izvozom 84-odstotno, če se želimo izogniti še večjim težavam.

V naša izvozna prizadevanja pa bi morali v večji meri vključiti tudi naše delavce na začasnem delu v tujini — njihovo znanje in prihranke. Tudi oni so del našega delavskega razreda, čeprav je res, da povsod še niso pripravljeni na to, da jih ponovno vključimo v proizvodno doma. Zaposlitev povratnikov iz tujine mora najti ustrezno mesto v planih naših ozdov in družbenopolitičnih skupnosti. Sami delavci v tujini pa morajo biti pravočasno seznanjeni z možnostmi vrnitve. Poleg vračanja pa je potrebno vso pozornost nameniti tudi pomoči pri njihovi organiziranosti v tujini in obveščanju o razmerah doma. Izredno pomembna je vloga občin, ki naj se povežejo z društvi naših delavcev v tujini. Le tako bomo lahko ohranili potreben stik.

Seminarju, ki ga je večina udeležencev ocenila za zelo uspešnega, bo te dni sledil podoben seminar za predstavnike sindikalnih konferenc in sozdov.

Božo Cerar

Jugoslovanska sindikalna delegacija v Indiji

Indira sprejela predsednika Galeba

Indijska ministrska predsednica Indira Gandhi je prejšnji ponedeljek sprejela delegacijo Zveze sindikatov Jugoslavije, ki jo vodi predsednik sveta ZSJ Rade Galeb.

V kratkem in prijateljskem pogovoru je Indira Gandhi opozorila na tradicionalno prijateljstvo Indije in Jugoslavije, čigar utemeljitelj sta bila Javaharlal Nehru in Josip Broz Tito in hkrati izrazila željo za nadaljnje poglobljanje jugoslovansko-indijskega sodelovanja. Poudarili so, da lahko tudi sindikati prispevajo h krepitvi prijateljskih vezi in sodelovanja med obema neuvrčenima državama.

Indira Gandhi je izrazila najboljšo želje za napredek jugoslovanskih narodov in narodnosti in potrdila obljubo, da bo obiskala Jugoslavijo.

Jugoslovanska sindikalna delegacija, ki je 6. decembra prispela na večdnevni obisk v Indijo na povabilo indijskega narodnega sindikalnega kongresa (INTUC) se je pogovarjala z njegovim predsednikom N. K.

Predsednik sveta ZSJ Rade Galeb

Batom in z drugimi pomembnimi voditelji tega združenja. Med pogovori so izmenjali izkušnje o delovanju obeh sindikatov in preučili možnosti za še širše sodelovanje, ki je bilo že doslej uspešno. Pogovarjali so se tudi o položaju mednarodnega sindikalnega gibanja.

Med bivanjem v Indiji je jugoslovanska sindikalna delegacija obiskala poleg New Delhija in Calcutte tudi Bombay, odkoder je odpotovala v Colombo na obisk k sindikatom Sri Lanke.

Delavci v slovenskem gospodarstvu '81

Obveščanje — razpletanje ali zapletanje problemov

Vprašanja obveščanja in obveščenosti so pri nas že vrsto let v središču pozornosti, zlasti in vselej takrat, kadar je beseda o razvoju samoupravnih odnosov in delegatskega sistema. Videti pa je (kljub živahnim razpravam ob pripravi in sprejemanju novega zakona), da v sedanjem težavnem gospodarskem položaju problem (ne)obveščenosti delavcev ne žulijo pretirano. Med šestnajstimi problemi, ki smo jih navedli vprašanim delavcem, da bi izmed njih izbrali tri najbolj pereče v njihovi organizaciji združenega dela, so **probleme obveščenosti** skupaj s pomanjkanjem inovativnih predlogov in slabim poslovanjem (!) **postavili na zadnje mesto**, mnogo bolj v ospredje pa vprašanja nizkih osebnih dohodkov, pomanjkanja surovin in reprodukcijskega materiala, organizacije dela in delovnih razmer. Tudi na vprašanje, kateri problemi jih osebno najbolj prizadenejo, je le enajst odstotkov delavcev med tremi odgovori omenilo (ne)informiranost (pač pa petdeset odstotkov nizke dohodka, trideset odstotkov stanovanja itd.). To kaže, da težak gospodarski položaj ni brez posledic na zavest ljudi, ki v razmišljanju o reševanju problemov dajejo prednost tistim, ki neposredno zadevajo njihovo življenjsko eksistenco in materialno raven, medtem ko se jim zde problemi duhovne sfere sorazmerno malo pomembni. Ob tem kajpak velja vsaj opozoriti, da so v razvitejših deželah že zdavnaj dognali, da razvoj informacijske dejavnosti takorekoč usodno vpliva na razvoj družbene produktivnosti in da so vsa tista razmišljanja, ki to problematiko odpravljajo na stranski tir nebitvenega, čeprav koristnega, hudo naivna, če ne zgrešena.

V preteklem, sorazmerno bolj trdnem gospodarskem položaju pri nas smo ugotavljali, da stopnja obveščenosti delavcev in občanov o dogajanjih narašča, čim bolj so odmaknjena od njihovega neposrednega okolja — krajevne skupnosti in organizacije združenega dela. Rezultati naše raziskave kažejo popolnoma obrnjen trend: največ delavcev je seznanjenih z dogajanjem v lastni krajevni skupnosti in delovni organizaciji (49,9 oziroma 49,7 odstotka), o občini 27,7 odstotka, o dogajanjih v Sloveniji 36,2 odstotka, o dogodkih v drugi republiki, na ravni federacije ter v svetu pa manj kot trideset odstotkov. Spremenjeno težnjo lahko (vsaj delno) pojasnimo z večjo zainteresiranostjo (tudi zaskrbljenostjo) za lastne delovne in življenjske razmere, ki so se v zadnjem letu dni dovolj zaznavno poslabšale. Velja pa lahko še drugačen razmislek: kosovska izkušnja, odkritejša razprave o odgovornosti in še kaj so omajali poprejšnje trdno (morda premalo kritično) zaupanje v popolnost informacij, s katerimi naj bi delavce in občane oskrbovali zlasti množična občila in delegatska gradiva ter delegati.

V celoti le 3,4 odstotka delavcev meni, da so nasploh dovolj informirani. Poglavitni razlogi, da niso, so po njihovem mnenju:

1. zapletenost problemov (tako meni 30,9 odstotka vprašancev),
2. nerazumljivost informacij (21,4),
3. nezanimanje ljudi (17,3),
4. pomanjkanje časa (12,4) ter
5. nedostopnost informacij (5,6).

V primerjavi s podobnimi raziskavami, opravljenimi doslej, se opaža manjša zainteresiranost delavcev, na kar kažejo odgovori delavcev o »zapletenosti pro-

blemov«, ki jih je potemtakem sposoben doumeti le sorazmerno ozek krog »poblaščenih« ali posebej usposobljenih ljudi, o »nezanimanju ljudi«, pa tudi o »pomanjkanju časa«, ki nikdar ni absolutno pomanjkanje, ampak v veliki meri posledica človekovega razvrščanja dejavnosti in problemov v »zanimanja vredne« in tiste, ki ne zaslužijo posebnega interesa.

Ta problem pobliže osvetljujejo odgovori na vprašanja, zakaj se delavci lotevajo branja časnikov, poslušanja radia in gledanja televizije. Prevladujoč motiv je **splošna obogatitev znanja** (58,6%), sledi **mu koristnost informacij za delo** (52,9%), nato pa motiv **razvedrila** (51,7%). Ti izsledki se skladajo z več desetletij znanimi ugotovitvami o temeljnih funkcijah množičnih občil — vzgoji ali prenosu »družbene dediščine«, orientaciji v okolju ter zabavi in razvedrilu. Na četrto mesto postavljajo vprašanci z 39,6 odstotka **pogovor s prijatelji in sodelavci**, ki ga — kot kažejo tudi raziskave drugod po svetu — vsebinsko ali tematsko vse bolj opredeljujejo množična občila. Tudi za prijateljski klepet vse bolj velja, da ne mine več brez obravnave pomembnih družbenih tem. Enak del vprašancev med tri motive izpostavljenosti množičnim občilom uvršča **aktivno delovanje v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih**, najmanj (13%) pa je tistih, ki jim je spremljanje množičnih občil postalo **navada**, ne da bi imeli za to določen interes.

Ob teh podatkih lahko še brez analize sporočil v množičnih občilih trdimo, da vsebina sporočil ni vedno skladna z interesi delavcev, pri čemer pa ostaja odprto vprašanje, ali gre za tematsko neskladje (da torej ljudi ne zanima predmet obravnave v množičnih občilih) ali za neskladje v načinu obravnave (npr. ne celovitost, neobjektivnost, površnost, nepogledljivost, nerazumljivost ipd.). Upali bi si trditi, da gre predvsem za drugo.

Večjega zanimanja ljudi, boljšega razumevanja problemov in končno temu ustreznega prestrukturiranja pričakovanj in dejavnosti v prostem času ni mogoče doseči brez angažiranega, kritičnega, analitičnega obravnavanja problemov.

Dr. Slavko Spichal

Pred volitvami

Utrjevanje delegatskih odnosov

V začetku prihodnjega leta bodo volili delegate za skupščino družbenopolitičnih skupnosti in marsikje tudi člane samoupravnih organov v organizaciji združenega dela. Doslej so mnoge sindikalne organizacije zamujale pri pripravi na volitve, bodi za delegatske skupščine ali za samoupravne organe v ozdih. Zgodilo se je celo, da so si delavski sveti s svojimi sklepi podaljševali mandat prek zakonitega roka.

Teh napak ne bi smeli več ponavljati. Zato je tudi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije sprejel dokument, v katerem opozarja občinske in osnovne organizacije zveze sindikatov na njihove naloge pri volitvah.

Med temeljna opozorila, ki veljajo za volitve delavskih svetov, velja uvrstiti priporočilo, da morajo v organizacijah združenega dela preveriti roke o poteku mandata članov delavskega sveta. Volitve za novi delavski svet morajo razpisati 30 dni pred potekom mandata. Dogovorili smo se, naj bodo volitve delegatov v delavski svet praviloma v začetku leta, najkasneje pa v 60 dneh po ugotovitvi rezultatov gospodarjenja temeljne organizacije združenega dela. S tem se prav gotovo tudi smiselno zaključijo obdobje delovanja delavskega sveta. Osnovne organizacije zveze sindikatov pa morajo

nameniti vso skrb postopku kandidiranja za delegate v delavski svet, saj bržkone drži, da je od setve v največji meri odvisna tudi dobra žetev. Potemtakem bi moral na kandidacijskih konferencah, ali pa na zborih delavcev temeljito razmisliti, komu lahko zaupamo, kajti pravice in dolžnosti delegatov v delavskem svetu so velike. Pri tem ni treba posebej opozarjati na moralno politične lastnosti kandidatov za samoupravne organe. Našega zaupanja so vredni tisti delavci, ki jim zaupajo v kolektivu, v delovni skupini in ki so pripravljeni požrtvovalno opravljati svoje poslanstvo in delo člana samoupravnih organov, delegata v delegatski skupščini in podobno.

Prihodnje volitve morajo pomeniti vsebinski premik v poglabljanju delegatskih odnosov in samoupravne socialistične demokracije. Zadnji dve mandatni obdobji sta bili morebiti še »šola uveljavljanja« delegatskega sistema, kjer smo se pri delu srečevali z mnogimi pomanjkljivostmi; v samoupravnih organih in v delegatskih skupščinah je bilo preveč odločan in imenu delavcev, ne pa delavcev samih prek svojih delegatov...

Roko na srce, v osnovnih organizacijah sindikata in v izvršnih odborih sindikalnih organizacij pa smo prevečkrat mislili, da je naše delo s pripravo kandidacijskih postopkov in konferenc ter z opravljenimi volitvami že končano. Iz predalov »sindikalnih miz« bo treba vzeti znana stališča o nalogah sindikatov pri uveljavljanju delegatskega sistema in delegatskih odnosov, ponovno prebrati tiste člene zakona o združenem delu, kjer so sorazmerno natančno določene naloge sindikalnih organizacij in se kajpak po njih ravnati. Ne le v pripravah na volitve, temveč tudi pri delu delegacij in samoupravnih organov po volitvah.

Marjan Horvat

Pismo iz Kolinske

Ali smo vsi delavci v enakopravnem položaju

Taka in podobna vprašanja so se in se še pojavljajo predvsem pri delavcih v neposredni proizvodnji.

Odgovor je dokaj preprost: delavec, ki dela pri stroju in v izmenah, ni in še dolgo ne bo v enakopravnem položaju z delavcem, ki dela samo prvo izmeno, še manj pa z delavcem, katerega delo ni merjeno in sedi za pisalno mizo. Vsak delavec, ki dela dve delovni izmeni, je praktično izključen iz kulturnega življenja, ni obveščen, tudi kot samoupravljalec je v podrejenem položaju v primerjavi s tistimi, ki delajo samo v dopoldanski izmeni. Neprimerno bolj pa je v neenakopravnem položaju delavec, ki dela tri delovne izmene. Vse to je skregano z našo tolikokrat omenjano enakostjo, ki je pa zgolj deklarativna. Beg delavcev iz proizvodnje v administracijo je pogojen tudi s tem problemom. Družbena veljava delavcev prve izmene, posebno pa še delavcev za pisalno mizo, je pripeljala našo družbo v položaj, ko bomo morali razmišljati, hoteli ali ne, tudi o veljavi proizvodnega delavca, ki dela za strojem in v izmenah.

Dejansko so vse odločitve v rokah delavcev, ki delajo v prvi izmeni; največkrat odločajo tudi v imenu delavcev druge in tretje izmene. Zlasti očitno je bilo to v razpravi o letnem in zimskem delovnem času. Vsi so se pogovarjali samo o prvi izmeni, nikjer nisem zasledil niti besedice o drugi in tretji izmeni. Vsaka zahteva delavcev, ki delajo v izme-

nah, da bi jih drugače vrednotili, naleti pri delavcih, ki delajo samo eno izmeno, na gluha ušesa, iz preprostega razloga, ker iz lastnih izkušenj ne poznajo tega področja, imajo pa pomembne vzvode odločitev v svojih rokah.

V nekaterih organizacijah združenega dela so dela v drugi in tretji izmeni nekoliko boljje nagrajevana, vendar je delo druge izmene samo simbolično nagraženo. Dodatek, ki ga prejema delavci, ni vreden tega imena. Kako presekat krogi? Predvsem predlagam, da bi morali vse delavce, ki delajo v izmenah, drugače obravnavati. Že v osnovi bi morali imeti delavci zaradi takih razmer višjo oceno kot delavec, ki dela samo v prvi izmeni. Večen problem je, kako organizirati drugo izmeno. Delavci, posebno še matere, se znajdejo v težkem položaju, ker ni popoldanskega varstva. Naša družba je povsem pozabila na te delavce. Ta problem bi morali obravnavati povsod in na vseh ravneh. Zlasti bi moral o tem razpravljati sindikat, priložnost za to pa je tudi bližnja 3. konferenca ZSS. Če je sindikat organizacija vseh delavcev, ne sme pozabiti tudi teh svojih tihih članov, ki pa jih ni tako malo, preveč pa so odrinjeni od odločanja in dogajanja sploh. Osnovne organizacije bi morale bolj prisluhniti tem svojim članom in jim dati vso podporo, da bi vsaj delno popravili neenakopravni položaj delavcev, ki delajo v izmenah. Tudi

ti delavci bi morali enakopravno odločati kot samoupravljalci.

Lojze Dragoš
HP Kolinska, tozd Vinocet

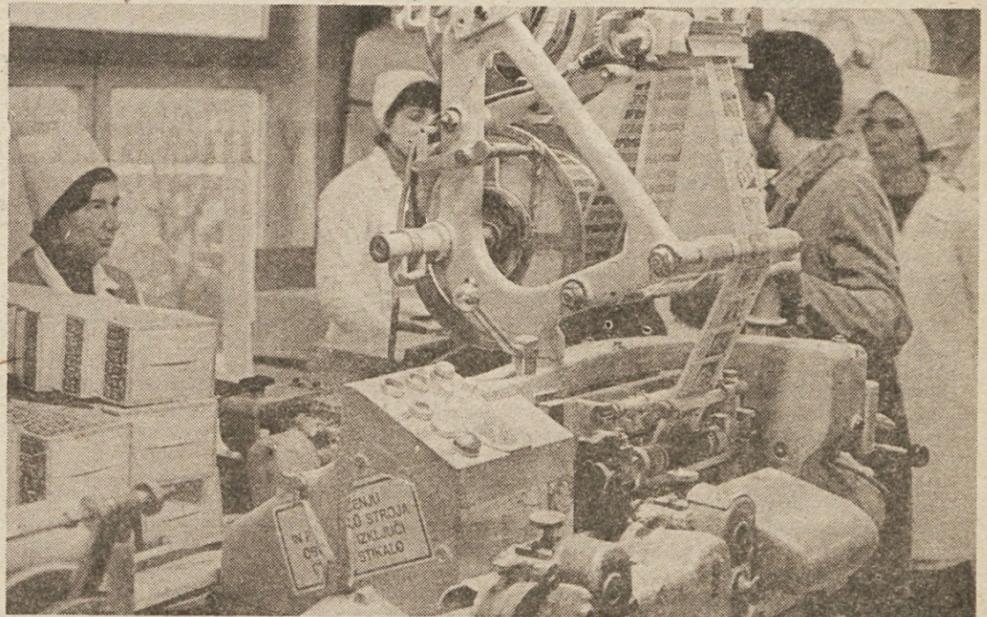
Pripis uredništva

V uredništvu smo veseli slehernega pisma naših bralcev, zlasti delavcev iz neposredne proizvodnje, ki nas opozarjajo na take ali drugačne nepravilnosti iz njihovega samoupravnega in delovnega okolja ali celo predlagajo razne rešitve problema, ki so enaki ali podobni v marsikateri organizaciji združenega dela. Eno takih pisem, ki bi si jih še želeli zlasti iz vrst tistih, ki so sodelovali v akciji Tisoč delavcev — sodelavcev, nam je poslal Lojze Dragoš, predsednik osnovne organizacije ZSS v tozdu Vinocet ljubljanske Kolinske, sicer pa vodja izmene. Ker smo bili pred časom na obisku v Kolinski in smo o tej delovni organizaciji, zlasti o njenih delovnih uspehih — eden najbolj uspešnih pa je prav tozd Vinocet, pisali kot o primeru, po katerem bi se lahko mnogi zgledovali, smo pomislili: so nam mar kaj zamočali?

Tako smo šli po sledi pisma in obiskali Lojzeta Dragoša ter k pogovoru povabili še namestnika sekretarja osnovne organizacije v tozdu Dušana Skoka.

V pogovoru smo kmalu ugotovili, da so problemi v Vinocetu problemi še mnogih organizacij združenega dela.

Žejni čez vodo? Konec avgusta letos so na referendumu sprejeli merila za vred-

notenje del in nalog. Sindikat je vztrajal, da mora biti proizvodno delo, zlasti pa delo v težjih delovnih razmerah, bolj vrednoteno. Izdelavo meril so zaupali komisiji, ki jo je na predlog kolegija delovne organizacije imenovala sindikalna konferenca. V komisiji so bili trije direktorji tozdev, direktor splošnega sektorja delovne organizacije, namestnik glavnega direktorja, ki je bil tudi namestnik vodje komisije, v njej pa so sodelovali tudi štirje predsedniki osnovnih organizacij sindikata in še nekateri delavci iz strokovnih služb. Čudna sestava sicer, čeprav bi komisiji ne mogli oporekati, da se ni potrudila in pripravila razmeroma dobrega pravilnika. Toda, ko so merila spremenili v številke, ki končno prinesejo kategorijo posameznikom in s tem seveda tudi osebni dohodek, so lahko ugotovili, da v kategorijah niso napredovali le delavci v neposredni proizvodnji, ampak

tudi v administraciji. Čeprav ni tako velikih razlik, sta menila naša sogovornika, bi lahko bilo posamezno proizvodno delo še bolj cenjeno precej bolj od administrativnega. Mnogi delavci iz neposredne proizvodnje stalno delajo v izmenah (v Vinocetu delajo v dveh, po potrebi pa tudi v treh izmenah). Za delo v izmenah dobijo približno 300 din na mesec kar pa seveda ob številnih problemih, ki se pojavljajo v zvezi s tem ni več stimulatívno. Večina zaposlenih je namreč žensk, ki imajo še majhne otroke in je zanje problem varstva zelo pereč. Čeprav imajo komisijo, ki skuša sproti reševati največje težave: torej dati v dopoldansko izmeno predvsem tiste delavke, ki popoldne nimajo zagotovljenega nikakršnega varstva, jim skorajda nikoli ne uspe. Vse ne morejo delati dopolne, ker so zmogljivosti premajhne. To dobro vedo tudi delavke same. Ko smo povprašali, ali so se

skušali glede varstva pogovoriti v kakšnem od bližnjih vrtcev, smo zvedeli, da je to zelo težko.

Njim bi veliko pomenilo že to, če bi ena od tovarišic v vrtcu prej prišla v službo, druga kasneje in zato popoldne ostala pol ure ali uro dlje. S tem bi rešili marsikatero težavo: matere ne bi bile nenehno v skrbeh, ali bodo prišle pravočasno v vrtce ali na delo. To bi se še kako poznalo tudi pri boljšem vključevanju delavk v samoupravljanje, obveščanju itd. V Vinocetu morajo namreč sklicevati zbor delavcev ločeno, za dopoldansko in popoldansko izmeno.

Vinocet verjetno ni edini tozd v viški občini (in tudi drugod), ki se srečuje s takimi zagatami. Prav bi bilo, da bi kaj več storil glede tega občinski svet ZSS in pripravljal tovarišice v vrtcih o tej nuji in navsezadnje tudi o tem — če morda še ne vedo, kdo jih plačuje!

Peter Štefanič

Zakaj v tovarni usnja Šoštanj, tozdu Industrije usnja Vrhnika, najprej občutijo vsa nihanja pri preskrbi s surovimi kožami

Šoštanjska usnjarna res samo še nekoristen privesek?

V Tovarni usnja Šoštanj, ki je tozdu Industrije usnja Vrhnika, so že v začetku aprila zaradi pomanjkanja kož zmanjšali namok za tretjino, sredi novembra pa so ostali praktično brez kož. »Delavci se sprašujejo, zakaj je tako, ko pa vedo, da morajo v usnjarni na Vrhniku delati tudi nadure, da bi lahko predelali vse kože. Ali ne bi bilo bolje, da bi vsaj del teh kož predelali v Šoštanju... Delavci Tovarne usnja Šoštanj se sprašujejo, ali so res samo še nekoristen privesek delovne organizacije, to je Industrije usnja Vrhnika, ki ga je treba nemudoma likvidirati. Nikakor ne morejo razumeti, da je prav šoštanjska Tovarna usnja prva, ki občuti vsa nihanja pri preskrbi s surovinami, kot da ni eden od tozdo v okviru Industrije usnja Vrhnika,« je med drugim poudaril Rafael Kopušar na zadnjem pogovoru v Tovarni usnja Šoštanj, ki so se ga poleg članov delavskega sveta, konference osnovnih organizacij zveze sindikatov in komunistov tozda udeležili tudi predstavniki vrhniške Industrije usnja ter izvršnega sveta in družbenopolitičnih organizacij velenjske občine.

Zakaj primanjkuje kož?

Vzroke za težave, v katerih se je znašel kolektiv šoštanjske usnjarne, so tudi v pretiranih reprodukcijskih verigah in v zapiranju tržišča v republiške, regionalne in občinske meje. Prav pomanjkanje kož je, kot vsi zatrjujejo, posledica zapiranja tržišča. Kož pa je resda tudi manj, kot jih je bilo prejšnja leta. So pa zato vse dražje. Da pa okrog oskrbe s kožami verjetno ni vse tako, kot naj bi bilo oziroma kot bi lahko

bilo, kaže podatek, da je Tovarna usnja Šoštanj devetmesečno poslovanje sklenila na robu rentabilnosti, druga dva proizvodna tozda Industrije usnja Vrhnika, in sicer na Vrhniku in v Šmartnem pri Litiji pa sta ustvarila precejšen dohodek. Usnjarna na Vrhniku naj bi po periodičnem obračunu za prvih devet mesecev letos namenila za poslovni sklad kar 114 milijonov dinarjev (v Šoštanju pa niso mogli nameniti niti dinarja za sklad skupne porabe in za poslovni sklad).

V Šoštanju si prizadevajo, da bi kar najbolje gospodarili in si zagotovili tudi del denarja, potrebne za nujno preusmeritev proizvodnje. Zavedajo se, da proizvodnja usnja zaradi vse bolj občutenega pomanjkanja kož dolgoročno ni perspektivna. Vprašanje pa je, kako v zaostrenih gospodarskih razmerah zagotoviti primeren program in partnerja za preusmeritev?

Ukrepi za rešitev najtežjih zagat

Ker tudi po sestanku v Industriji usnja Vrhnika še zmeraj ni večje pripravljenosti, da bi odločneje posegli v razreševanje položaja v šoštanjski usnjarni, se pravi, da bi dobili več in kakovostnejših kož, so pripravili več ukrepov, ki pa — razumljivo — lahko le deloma uredijo položaj temeljne organizacije združenega dela. Ker ni videti možnosti, da bi v prihodnjem letu namakali več kot 12 ton kož na dan, je jasno, da bo treba več deset delavcev iz Tovarne usnja Šoštanj prezaposeliti. Prizadevajo si, da bi našli zanje novo delo v organizacijah združenega dela v

občini Velenje. Pospešeno iščejo tudi partnerje v Jugoslaviji, ki bi šoštanjski usnjarni zagotavljali surovine in pomožne materiale, zanje pa bi dodelovali kože. Tako bi zagotovili, seveda ob zmanjšanem namoku, kolikor toliko normalno proizvodnjo in zasedenost zmogljivosti. Za zdaj pa skušajo do konca leta 1981 z dodelavnimi posli za Konus iz Slovenskih Konjic zagotoviti izkoriščenost zmogljivosti. Sprejeta pa je tudi odločitev o uvedbi druge izmene v Konfekciji, da bi tako zagotovili delo za okrog 30 delavk iz usnjarne.

Leta 1974 se je Tovarna usnja Šoštanj vključila v vrhniško Industrijo usnja, pri čemer so tako v Šoštanju kot na Vrhniku poudarjali, da je bila najodločilnejši dejavnik povezovanja želja za delitev dela znotraj Industrije usnja Vrhnika in skupno načrtovanje razvoja. Po letu 1974 so morali v šoštanjski usnjarni kar dvakrat preusmerjati proizvodnjo, in to zaradi težav pri oskrbi s kožami. Gotovo je, da je bila za Industrijo usnja Vrhnika ta preusmeritev nujna, da bi ustvarili boljše pogoje za proizvodnjo v drugih dveh tozduh, na Vrhniku in v Šmartnem pri Litiji, ceno za preusmeritev pa je »plačal« izključno tozdu v Šoštanju, in to navkljub obljubljeni pomoči delovne organizacije. Zaradi različnih pogojev za proizvodnjo (predvsem zaradi različne kakovosti kož) je bil leta 1969 uveljavljen skupni program proizvodnje svinjskega usnja med usnjarnama na Vrhniku in v Šoštanju in načelo o skupnem prihodku za to proizvodnjo. Vendar pa je ta praksa veljala le dve leti. Tehtni razlogi za kratkotrajnost tega dogovora širše niso znani...

Ker pomoči ni, dosega kolektiv Tovarne usnja Šoštanj po preusmeritvah slabše rezultate, nižji pa so tudi osebni dohodki zaposlenih. Občutno se je zmanjšal izvoz. Še leta 1975, na primer, so iz Šoštanja prodali na tuje za 3.754.000 dolarjev izdelkov, usnje je bilo v večini, zdaj pa iztržijo z izvozom do 600.000 dolarjev letno, in še to predvsem na račun konfekcijskih izdelkov.

IU Vrhniki ne more biti vseeno, kako je z njihovim tozdom

Odnosi med Tovarno usnja Šoštanj in Industrijo usnja Vrhniko so, sodeč vsaj po vzdušju na zadnjem sestanku v Šoštanju, dosegli ledišče. Očitkov na račun odnosov med Šoštanjem in Vrhniko je precej, pri čemer šoštanjski opozarjajo zlasti še na neveljavljene družbenoekonomske in dohodkovne odnose znotraj Industrije usnja Vrhnika, posebej pa še med usnjarnama Vrhnika in Šoštanj. Te očitke so ponovili tudi na že omenjenem sestanku v Šoštanju, ki pa jim ni nihče oporekal.

Družbenopolitične organizacije in samoupravni organi Tovarne usnja Šoštanj in Industrije usnja Vrhnika bi morali spričo odnosov, ki vladajo na relaciji Šoštanj—Vrhniko, čimprej pripraviti objektivno oceno položaja, posebej uresničevanja ciljev, opredeljenih leta 1974 ob združevanju. Kaže, da doslej ni bilo ali prave pripravljenosti ali volje, da bi sprejeta izhodišča naposled tudi uveljavili. Sicer bi bilo stanje nedvomno drugačno. Tudi odgovorov na vprašanja, ki jih v Šoštanju zastavljajo oziroma ponavljajo iz leta v leto, ni in ni...

Industriji usnja Vrhnika gotovo ne sme in ne more biti vseeno, kakšen je položaj njihovega tozdu v Šoštanju. Če že drugega ne, bi s skupnimi močmi gotovo laže poiskali in uresničili preusmeritveni program. Kot pa vse kaže, pesti breme ne samo sprotnih proizvodnih težav, pač pa tudi iskanja razvojnih poti izključno Tovarno usnja Šoštanj.

Pomemben prispevek Industrije usnja Vrhnika za ublažitev težav, s katerimi se srečujejo v Šoštanju, bi pomenilo že samo poenotenjenje poslovne politike, ki bi temeljila na skupno dogovorjenih osnovah.

Marijan Lipovšek

Kako do korenin socialnih razlik

Tudi tistim, ki so se še vselej, kadar smo zašli v gospodarske težave, ogrevali za radikalne ukrepe, je zdaj že postalo jasno, da je delo komisij za proučevanje virov lastnine običajno na mrtvi točki. Namen je bil dober, delovna vnema teh organov pa bolj pičila. V občinah in republikah so zato že pred dobrim letom začeli iskati odgovor na vprašanje, zakaj je prišlo do tega zastoja, pa tudi odgovor na vprašanje, v kakšnih oblikah si je mogoče v naši družbi — kljub poostreni kontroli — še vedno nezakonito pridobivati zasebno lastnino na škodo družbene ali tujega dela.

Pri iskanju odgovorov na ta vprašanja smo prišli do več zanimivih dognanj. Tako smo ugotovili, da prevladujejo štirje osnovni vzroki in viri nezakonitega pridobivanja lastnine: gospodarski kriminal, nezakonito zaposlovanje delavcev, poslovni odnosi med organizacijami združenega dela in občani ter nedovoljeno delo.

Gospodarski kriminal in zloraba uradnega položaja se najpogosteje pojavlja tam, kjer samostojno upravljajo z materialnimi sredstvi in kjer pooblaščen osebe samostojno odločajo ali vplivajo na sklepe o uresničevanju pravic delovnih ljudi in občanov. Nezakonito zaposlovanje delavcev — ta pojav je zlasti razširjen med občanami, ki delajo z lastnimi sredstvi za delo — se izraža v neprijavljanju delavcev in njihovih »nevidnih« dohodkov. Kazenske politike v teh primerih ne bi smeli omejiti le na politično oziroma upravno akcijo ali le na izrekanje denarnih kazni, temveč bi morala vsebovati tudi občasen in trajen odvzem pravice za opravljanje obrtne dejavnosti.

Dokaj pogosta oblika nezakonitega pridobivanja premoženja so poslovni odnosi med družbenim sektorjem proizvodnje in občani, ki delajo z lastnimi sredstvi za delo. Proti takšnemu mešetarjenju priporočajo dva ukrepa: vse poslovne odnose preko zneska, ki ga predpiše občinska skupščina, naj bi sklepali samo v obliki pismenih ponudb občanov, ki delajo z lastnimi sredstvi, sleherno izplačilo za delo ali izdelke pa naj bi bilo obdavčeno, kar pa, razumljivo, zahteva natančno evidentiranje prometa.

Tudi nedovoljeno delo ni tako redek pojav: zaradi velike razširjenosti je postalo celo že resen družbeni problem, o katerem smo že nekajkrat javno razpravljali, pa tudi družbenopolitične

organizacije so mu že stopale na prste. Takšno delo namreč omejuje pravico družbenopolitičnih skupnosti, da obračunavajo in odmerjajo davek in druge obveznosti, ki jih ima občan pri opravljanju določenih dejavnosti. Dosedanje sankcije za nedovoljeno delo so bile: odvzem nezakonito pridobljenega dohodka in denarne kazni. Vendar pa uporabniki storitev nedovoljenega dela niso trpeli nikakršnih posledic.

Objektivnim vzrokom in virom nezakonitega bogatenja je treba dodati tudi subjektivne pomanjkljivosti, ki niso tako maloštevilne: od kadrovskih problemov, premalo učinkovito organiziranih državnih organov, slabega nagrajevanja strokovnjakov, stanovanjskih težav, pa vse do pogostih reorganizacij upravnih služb.

Med republikami so bistvene razlike v načinu evidentiranja premoženja. Medtem ko je v Srbiji in Makedoniji prijavljanje premoženja obvezno, je ta dolžnost v naši republici opredeljena z družbenim dogovorom. V drugih republikah, razen v Bosni in Hercegovini, pa občinske komisije za proučevanje vira premoženja pozivajo občane, naj predložijo prijavo o premoženju, kadar na podlagi uradne evidence ali iz kakšnih drugih razlogov ocenijo, da so za to izpolnjeni pogoji.

V posameznih republikah tudi različno urejajo vprašanje, komu gre odvzeti premoženje. V Makedoniji, Vojvodini in na Kosovu je to vprašanje urejeno z zakonom, in sicer tako, da odvzeto protizakonito pridobljeno premoženje pripada občini, kjer občan prebiva. V Srbiji in na Hrvaškem pa zakon določa, da gre do nepremičnine tisti občini, na področju katere so te nepremičnine.

Skupna ocena vseh razprav o ugotavljanju vzrokov in virov lastnine se glasi, da so se komisije v glavnem ukvarjale s tistimi problemi, ki so javnost najbolj bodli v oči. Gre predvsem za premoženje ali dohodke zasebnih obrtnikov, gostincev in nekaterih odvetnikov. Vendar nezakonito pridobljeno premoženje teh ljudi ni tako veliko, da bi opravičevalo tolikšno družbeno skrb za ta pojav. Največ zlorab nastaja na področju zunanje trgovine ter na relaciji — družbeni sektor gospodarstva — zasebniki, saj je prav tu največ možnosti in kanalov za prilasčanje družbene lastnine.

Vinko Blatnik

Posvet v Celju

Več pozornosti preventivi

V okviru priprav na tretjo konferenco zveze sindikatov Slovenije je medobčinski svet za celjsko območje v tork pred prirediteljki posvet o zdravstvenem varstvu delavcev, na katerem so spregovorili o nalogah, ki jih morajo odgovorno sprejeti na svoja ramena tako v zdravstvenih delovnih organizacijah kot v organizacijah združenega dela.

Tako lani kot letos so slovenski sindikati namenili zdravstvenemu varstvu kot pomembnemu elementu socialne varnosti delavcev še posebno pozornost. Še zlasti, ker kazalci kažejo, da po kratkotrajni stagnaciji znova narašča število delavcev, ki so začasnno ali trajno nezmožni za delo, število nesreč pri delu in na poti na delo ali z dela, bolniški stalež oziroma odsotnost z dela. Ponekod, recimo, v velenjskem REK, včasih dosega celo eno tretjino zaposlenih. Pri tem opozarjajo na dejstvo, da smo zdravstveno varstvo sistemsko, torej z zakoni in samoupravnimi sporazumi dobro uredili, da pa pri uresničevanju sprejetega oostajamo na pol poti.

Le v desetih odstotkih delovnih organizacij na celjskem območju so pripravili formalno-pravne osnove, akte za ugotavljanje začasnne nezmožnosti za delo, akte o bolniškem redu. Z nedavno analizo v celjski regiji so ob pregledu 582 delavcev v staležu ugotovili, da jih je malodane polovica, 42 odstotkov ali 247 posameznikov uporabila bolniško za drugačne namene.

Ob tem so pouarili veliko vlogo in pomen nekdanjih obratnih ambulanz, ki naj bi ponovno zaživele in kjer bi celovito poskrbeli za delavčovo fizično in psihično počutje ter hkrati vzpo-

stavili tudi neposredno menjavo dela med delovnimi in zdravstvenimi organizacijami.

Na omenjenem posvetu je organizatorjem uspelo, da so neposredno soočili zdravstvene delavce oziroma predstavnike zdravstva s predstavniki nekaj večjih delovnih organizacij s celjskega območja. Dotaknili so se obetajočih stabilizacijskih ukrepov, povišane participacije za zdravstvene storitve, uvajanja participacije za upokojenje in invalidne osebe. Menili so, da bi pred sprejemom takšnih rešitev vsekakor morali ugotoviti, ali smo s participacijo uspeli doseči zastavljene namene, ali bomo še stopnjevali že zdaj zelo visoke prispevke za, recimo, zobozdravstvene in ortopedske pripomočke.

Slišati je bilo, kako nevdružno je večino stabilizacijskih ukrepov v zdravstvu naprtiti uporabnikom, ne da bi prej izrabili še rezerve v našem zdravstvu. Kot rdeča nit se je skozi razgovor vlekla ugotovitev, da imamo na Slovenskem vse pogoje za sodobno zdravstveno varstvo, da odvajamo zanj precejšen delež nacionalnega dohodka, da imamo enega zdravnika na 540 prebivalcev, hkrati pa nikakor ne znamo spraviti v življenje sodobnega koncepta zdravstva. J. S.

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije vabi občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist RK, odgovoren za krvodajalstvo. Dajanje krvi je odraz humanosti in solidarnosti, zato pričakujemo na krvodajalski akciji vse zdrave občane in delovne ljudi.

DECEMBER 1981

KAMNIK — 22.
LJUBLJANA-BEŽIGRAD — 23.
LJUBLJANA-V.-RUDNIK — 24.
LJUBLJANA-CENTER — 25.
LJUBLJANA-M.-POLJE — 29.
LJUBLJANA-ŠIŠKA — 30.
LJUBLJANA-MESTO — 31.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

DELAVSKA ENOTNOST V NOVIH PROSTORI

Obveščamo vse bralce časnika Delavska enotnost, poslovne partnerje in sodelavce, da smo se preselili v nove prostore v Ljubljani na Celovško 43. Z našo preselitvijo so se spremenile tudi telefonske številke in namesto dosedanjih bodo poslej veljale naslednje:

Tajništvo TOZD	322-778	Ljubljana, Dalmatinova 4	322-975
Tajništvo redakcije DE	313-942	Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij	326-754
Glavni urednik in direktor TOZD	322-778	Ljubljana, Miklošičeva 26	320-403
Odgovorni urednik DE	313-942	Komerciala — vodja	321-651
Pomočnik direktorja TOZD	322-778	Ljubljana, Celovška 43	317-870
Novinarji DE	313-942	Knjižgama — galerija	317-870
Ljubljana, Celovška 43	321-255	Ljubljana, Tavčarjeva 5	323-951
	311-956	Računovodstvo TOZD	323-951
	325-860	Ljubljana, Celovška 43	
	321-541		
Založba DE	310-033		

O živiljenjskem utripu v Dolenji Trebuši

Kjer je potok glasnejši od strojev

Zapadel je sneg. Strma pobočja ob cesti iz Idrije v Tolmin so v hipu spremenila jesensko obličje in se obdala z belo idilo. Malo pred Mostom na Soči zapeljemo prek mostu, čez Idrijo, ki v teh krajih izraziteje simbolizira človekovo ustvarjalno moč pri premagovanju naravnih vodnih ovir. Pred seboj zagledamo tablo z napisom Dolenja Trebuša. Sem smo namenjeni. Vaška pot se vije položno še kakih sto, dvesto metrov, ko se nam pogled zaustavi na visokem silosu za žagovino, obdanem z železno ograjo in z manjšim naseljem nizkih hišic. Na razprtih, velikih vratih tovarniške meje je z rdečimi črkami napisano — Ciciban. Tu, v osrčju tega odmaknjenega kraja torej že štiri leta stoji obrat delovne organizacije iz Nove Gorice, ki je kmalu po začetnem zagonu spremenil organizacijsko podobo in je sedaj znan kot tozda za proizvodnjo igrač in otroških potrebščin. Preden nas je neuča-

kan korak zanesel v notranost tovarniških prostorov, smo se nehote ozrli naokoli. Tišina je motila naše »glasno« razmišljanje in beganje očesa, ki se je po spretehu čez okoliške hribovite vrhove zazrlo v staro hišo z napisom »Jestvine«. Kasneje smo zvedeli, da je to trgovina. Streljaj od nje stoji prijazna kmečka domačija, na kateri je nov napis — Končina Ferdo — žaga. Med trgovino, domačijo in tovarno pa se je vrinila nova stavba modernega videza, z velikimi šipami in nizkim prizidjem. To so novi šolski prostori, nov vrtec in novo središče krajevnega živčava v Trebuši.

V Cicibanu so nas sprejeli direktor tozda Lucijan Pirih, sicer domačin — Trebušan, predsednik sindikata Branko Lipušček in predsednik delavskega sveta Filip Šuligoj. Beseda je stekla o gospodarjenju v kolektivu. Preleteli smo številke o gospodarje-

nju v prvih devetih mesecih letos.

»Dohodek je v primerjavi z istim obdobjem lani večji za 55,4 odstotka, dohodek za 37 odstotkov in čisti dohodek za 32,7 odstotka. Ti dosežki niso le posledica povečanja cen — te so se povečale za okoli 30 odstotkov — ampak tudi večjega fizičnega obsega proizvodnje in večje produktivnosti dela,« nam je pripovedoval direktor. Dejal je, da 30 odstotkov izdelkov izvozijo na konvertibilno tržišče. Te devize nujno potrebujejo za uvoz nestrupenih barv in lakov, ki jih na jugoslovanskem trgu ne morejo dobiti.

Ciciban je ljudi privabil nazaj

»Kolektiv je mlad in zagnan,« je v pogovoru nadaljeval Branko Lipušček. »Veste, pred leti se je

precej ljudi odselilo v Tolmin in druge večje kraje. Ko pa je zrasel nov obrat, ki je edini v tej krajevni skupnosti, so se Trebušanom odprle možnosti za zaposlitev doma. Mnogi, tudi moji sosolci so se vrnili nazaj,« je pojasnjeval. Dejal je, da je obrat v marsičem spremenil življenje krajanov. »V Cicibanu si služi kruh v Trebuši 58 delavcev. Še več jih bomo zaposlili, saj so proizvodne zmogljivosti še neizkoriščene,« se je v pogovor vključil Filip Šuligoj.

Prišel je čas za polurni odmor in malico. Odsli smo v staro kmečko domačijo, ki se nam je vtisnila v spomin ob prihodu v Dolenjo Trebušo. »Naša delavka nam je dala te prostore v najem in tu se hranimo,« je pojasnjeval direktor Lucijan Pirih, ki je v Cicibanu šele nekaj tednov. Zvedeli smo, da je bil prej zaposlen v obratu Iskre v Tolminu. »V Cicibanov tozda sem prišel, ker sem se prepričal, da so odnosi med delovno organizacijo in tozdom vzorno urejeni. Želim si, da bi bili naši delovni uspehi še večji, da bi izvoz povečali za več kot 100 odstotkov, saj imamo za to možnosti,« nam je razkrival svoje poklicne želje.

Po malici smo se odpravili nazaj v tovarno. Ob izhodu iz majhne, toda tople in prijetne jedilnice smo srečali delavce v modrih oblekah. »To so delavci

Geološkega zavoda, ki raziskujejo teren za načrtovano hidroelektrarno Dolenja Trebuša na Idriji,« je pojasnjeval Lucijan Pirih. Zvedeli smo, da so z raziskavami začeli leta 1952, nato pa so jih prekinili. Zaradi negotovosti v zvezi z gradnjo novega energetskega objekta so se ljudje odločali za gradnjo zasebnih hiš v okoliških vaseh. Prišlo je do preseljevanja zlasti mladih ljudi. »Ciciban je ljudi privabil nazaj in jim ponudil delo,« je v majhni pisarni razlagal Branko Lipušček. »V sindikatu namenimo ljudem, njihovim vprašanjem in vsakodnevni stiskam osrednjo pozornost. Vendar bomo morali okrepiti tudi njegovo širšo politično vlogo,« je še dodal.

Sledil je sprehod skozi proizvodne hale. Otroške igrače — lokomotive, avtomobilčki, sestavljenke — so nas vračale nazaj v čas, ko se od njih nismo ločili niti ponoči... Nekateri stroji so samevali, kar nas je zmotilo. Direktor je poudaril, da so možnosti za zaposlitev novih ljudi precejšnje.

O kmetu, ki je pozimi odrezan od Trebuše

Na koncu je pogovor nanese na novo stavbo, ki za Trebušane pomeni zelo veliko. Najkasneje

maja 1982 se bodo odprle nove učilnice, vrtec in prostori krajevne skupnosti. Šele tedaj bo življenje krajanov dobilo pravo vsebino, saj so se doslej morali sestajati v gostilni. Tudi pouk je potekal v zasebnih prostorih.

»Seveda pa imamo v Trebuši še precej neuresničenih želja,« je naglasil predsednik sindikata, ki je aktiven tudi v krajevni skupnosti. Ljudje si zlasti želijo televizijskega pretvornika, saj za zdaj v marsikateri hiši ne »lovijo« prvega programa ljubljanske televizije. Res je tudi, da so nekateri kmetije še brez elektrike in da jim svetijo petrolejke. Eden od največjih kmetov v hribovju nad Trebušo — Peter Skok, kooperant Kmetijske zadruge iz Tolmina — je pozimi skoraj pet mesecev odrezan od sveta, ker mu plazovi zametejo pot. Trebušani si že več let prizadevajo, da bi zbrali denar za novo, zanesljivejšo pot, pa jim ne uspe... Denar bi potrebovali tudi za dokončanje vodovoda do Dolenje Trebuše.

Kar težko nam je bilo pri srcu, ko smo zapuščali pravilčno kotlino treh dolin — Idrijske, Trebuške in Hotenjske. Še zlasti, ker rečica Hotenja žubori glasneje od Cicibanovih strojev. Odločili smo se, da se bomo spomladani še vrnili v te kraje.

Emil Lah

Če je atek v tujini

Dolgi večeri in sladko pričakovanje

Furjaniči so ena tistih družin, ki so čez teden nepopolna družina, na koncu tedna in med počitnicami pa so družina kot vse druge. Njihov atek namreč dela v Münchnu in se vsak petek pripelje domov v Metliko, pa naj sneži ali dežuje. Za mamo Dragico Furjanič in za tri otroke Božico, Branko in Nikola je to najdaljši, najbolj napet in najsrečnejši dan v tednu.

»Težko ga pričakujemo, saj je neznansko dober očka in mož,« je rekla naša sobesednica, ko smo se pri njej oglašili ravno v petek, da bi nam povedala, kako živijo in kako prenašajo odsotnost poglavitnega člana družine.

Seveda pa v tem primeru ne moremo reči, da gre za poglavarja družine, kajti resnični poglavar je vsekakor žena. Ta skrbi za dom, da je urejen in za otroke, da se učijo, da imajo kosilo, večerjo in vse drugo, kar sodi v vsakdanjik sleherne družine.

»Življenje je dokaj težko, če si za vse sam, a navadila sem se ga, kakor da drugače ne more biti,« je rekla spravlivo preprosta in prijazna Dragica Furjanič, ki ne podpira samo treh, ampak kar vse štiri vogale hiše.

»Najhuje mi je bilo, ko smo gradili hišo in je bilo vse na mojih ramah, razen med moževim dopustom in ob praznikih, ko je bil doma. A vse bi bilo, ko ne bi delala v treh izmenah,« je vzdihnila, kajti tudi na dan našega obiska jo je čakal še nočni »ših« v Novoteksu.

Že 22 let dela v predilnici Novoteksa. Ko je bilo najmlajšemu eno leto, dekletoma pa pet in osem let, so že morali sami prebiti noč. To so bile noči hudih preizkušenj tako za otroke kot za mater, saj ji je misel nenehoma uhajala od stroja domov.

»Kadarkoli je nočni vratar prišel v predilnico, mi je srce vztrepotalo ob vprašanju, ali ni prišel poklicat mene in se je mojim otrokom kaj zgodilo. Res je, da sem dobra s sosedi in so kdaj pa kdaj popazili na našo hišo, ko mene ni bilo, vendar so otroci le

Za Dragico Furjanič in njene otroke so najlepše ure, ki jih prežive z možem in očkom

spali čisto sami,« je pripovedovala skrbna mati in hkrati tudi pridna delavka.

Varstva ni imela in otroci so dolgo pazili drug na drugega. »So zato bolj samostojni,« je rekla z nasmehom in povedala, kako se devetletni Nikola sam odpravi zjutraj v šolo: zbudi ga budilka, zatrk si sam pogreje in odide. Kosilo ima v šoli in tako zdaj z njim ni več težav. Ena od deklet je čez teden v tekstilni šoli v Kranju, druga pa se vozi v Novo mesto v pedagoško gimnazijo.

— Ali otroci hudo pogrešajo očeta?

»Navadili so se, da ga ni in na koncu tedna skušajo nadoknadi, kar jim manjka ob delavnikih. Sam se rad ukvarja z njimi in jih tudi razvaja z darili, ki jih prinaša.«

V tujini je od leta 1965 in dela kot tesar. Ker je bila žena prehujo obremenjena, je za dve leti prišel domov delat v Belt. A v tujino ga je ponovno zvalila mamljiva ponudba, saj so ga poznali kot vestnega delavca. Čez nekaj let je Dragica Furjanič ponovno iskala zaposlitev za moža doma, a ji ni uspelo.

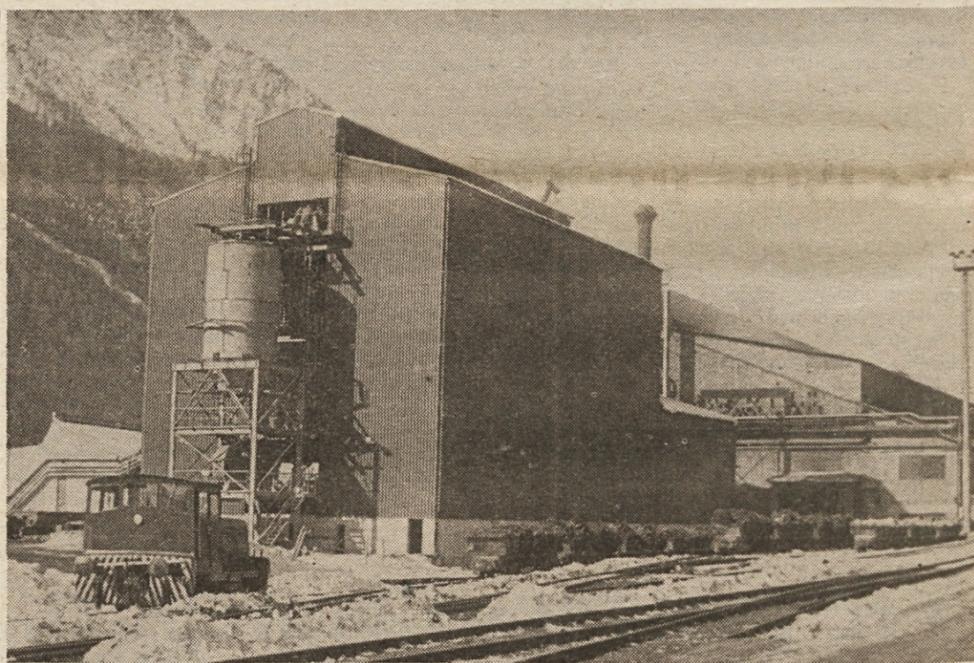
»Tedad sem jokala in dala bi vse, da bi se vrnil.«

A se nekaj časa še ne bo, ker bo po petnajstih letih dela v Zahodni Nemčiji lahko dobival pokojnino. Sicer pa je zdaj mnogo lažje, ker je vse nedelje doma, kar prej ni bilo mogoče.

Tako so Furjaničevi vdani v usodo in jemljejo življenje takšno, kakršno pač je. Najtežje je, ševeda, še vedno za mamo. Ta je pridna kot mravlja in skoraj ne pozna počitka. Dela v tovarni, ureja dom, kuha, pospravlja, skrbi za vrt, goji kokoši, skrbi za hišo, ki še vedno ni končana, hodi na roditeljske sestanke, se ukvarja z otroki in včasih si najde še kako urico za pletenje. Neverjetno trdna je, da vse to zdrži in se sploh ne pritožuje.

»Samo, da smo zdravi in da se mi otroci dobro učijo, pa sem za ves trud poplačana,« nam je rekla na koncu in se pristrčno zasmejala. Ne da se, da bi ji skrbi zasencile obraz, ki ni več mlad, a je poln dobre volje.

Besedilo in slika: Albina Podbevšek

Odpraševalna naprava ob elektrojeklarni v Železarni Jesenice

Nova odpraševalna naprava v Železarni Jesenice

Odslej čistejše in lepše

Ob koncu novembra so jeseniški železarji priključili novo, moderno odpraševalno napravo, ki jih je veljala dobrih 180 milijonov dinarjev.

Naprava bo srkala prah iz vseh treh elektro peč (Lectromelt, Asea in BBC), kadilo se bo le še iz martinovk in plavža. To je velik uspeh železarjev. Delo in vse priprave so trajale več kot štiri leta. To je velika pridobitev za vse Jeseničane in okoličane. Rdeč prah ne bo več »hodil« v goste v Lesce, na Bled, ne v Mojstrano, ne v Kranjsko goro. V prašnih vrečah in v posebnih silosih ga bodo odpeljali na odpadno mesto. Morda bi se ga dalo še s pridom uporabiti, a o tem bomo razmišljali kasneje.

To je tako velik korak k izboljšanju delovnega in bivalnega okolja, kot takrat, ko so unikinili plinske generatorje na Javorniku in pržne peči pri plavžih na Jese-

nicah. Ampak to je bilo že pred letom 1970.

Odpraševanje na elektro pečeh je celovito. Naprava odseva pline in prah iz četrte luknje in nap nad pečmi ter iz livne jame. Tak sistem zagotavlja popolnoma čist zrak ob pečeh in izhodu iz filtra. Ob najslabših delovnih okoliščinah ob pečeh bo onesaževanje zraka manjše od 50 mg na kubični meter, kar je trikrat pod dovoljeno zakonsko mejo. Delo opravljajo štirje ventilatorji z močjo pō 800 kW ozioroma z zmogljivostjo 1.280.000 kubičnega metra na uro. Vgrajenih je tudi 2160 filtrskih vreč s površino 22.000 kvadratnih metrov. Prečiščen zrak iz vreč uhaja skozi streho na vrhu filterske zgradbe, prah iz vreč pa pade v zbiralnice pod filtrskimi komorami. Od tod jih polžasti transporterji odvajajo v glavni silos za prah. Ker prah ni najprimernejši za transport, se prek peleti-

ziranega kroznika oblikuje v trdne kroglice, ki jih lahko odvažajo z navadnimi kontejnerji. Dnevno bodo nabrali okoli 12 ton-prahu.

Naprava deluje avtomatsko. Za njeno brezhibno delovanje in vzdrževanje bodo skrbeli strokovno usposobljeni delavci.

Za namestitev izvornih naprav AAF (American Air Filter) so poskrbela številna domača podjetja: Projekt Maribor, Inženiring Bled, ŽG Projektivno podjetje Ljubljana, SGP Gradbi-nec, Metalna Maribor, Mlinostroj, Cevodod Maribor, IMP-PMI Maribor, IMP-EMOND Ljubljana, Klepovod Maribor, ELIM Jesenice, Pleskar Ptuj, Rade Končar Zagreb, IMK Ljubljana, temeljne organizacije železarne Jesenice: Remontne delavnice, Vzdrževanje, Strojne delavnice, Transport in Energetika.

Tomaž Iskra

OD
ME
VI

Zasejana kal nezaupanja

V Delavski enotnosti je bil 29. oktobra 1981 na sedmi strani objavljen članek o vrhniški komunalni aferi. Vsebinska članka me obvezuje, da k vsebini dodam naslednji komentar:

Če je končno le nastopil trenutek, da se resnično razčisti stvar, ki so se kopičile zadnjih nekaj let, in Vrhničanom natoči čistega vina (ribarjenje v kalnem je botrovalo, da krajevni samoprisk ne uspe, le-ta pa je povzročil mnogo nervoze in iskanja krivca), potem ne za došča pregled investicij samo za pretekli dve leti, kot je rečeno v članku, pač pa je treba z revizijo pričeti pri projektu št. A/V-432 Stari maln. Ta je bil eden od prvih faz sanacije vodooskrbe Vrhniške, vnešen v plan 1976—1980, vendar še do danes ni v celoti realiziran, sicer Vrhničani tudi to pot ne bodo pili čistega vina.

Po predračunu projekta A/V-432 Stari maln s pritoki, ki je znašal 290 starih milijonov, in še 80 starih milijonov po zahtevu izvajalca del Komunalnega podjetja Vrhnika, se je obračunska vsota povzpela na 667 starih milijonov, brez 896

tekočih metrov cevovoda, ki še danes ni vgrajen. Za omenjeni objekt je bilo namenjenih 922.940.000 starih dinarjev v obliki kreditov.

Pri obračunu nedokončanega objekta direktor Komunalnega podjetja Vrhnika Jože Umek ni imel nobenih težav. Nasprotno, dobil je vso podporo tako pri Izvršnem svetu SO Vrhnika kot pri ostalih forumih. Zataknilo pa se je pri predsedniku temeljne enote za vodno gospodarstvo — pri SKIS, ker nisem soglašal, da se je z gradnjo objekta prekinilo in ker kot podpisnik za SDK nisem hotel podpisati obračunov, mi je bila pozneje odvzeta dolžnost predsednika TE za vodno gospodarstvo. Seveda pa računi in obračuni niso ostali brez podpisov, zato menim, da so podpisniki in nadzorni organi in še kdo soodgovorni za nastali položaj.

Avtor članka Marjan Horvat je na koncu zapisal, citiram:

Za zdaj se lahko le sprašujemo, kaj so delali nadzorni organi in ustrezne komisije, da niso sproti ugotavljali nepravilnosti, če so res bile.

Na nepravilnosti je bilo mnogo pripomb občanov, delegatov in TE, vendar vse zaman. Ker nisem hotel podpisati računov, so mi očitali, da s tem zavlačujem ažurno poslovanje. Drznil sem si tudi napisati članek za Ljubljanski dnevnik, ki je bil objavljen 22. 12. 1978 pod naslovom »Odzagani predsednik«. Iz članka je razvidno, da sem hotel kot dober poznavalec vrhniških razmer prepričati zablode že takoj prvi investiciji direktorja Jožeta Umeka, a na žalost mi ni uspelo. Nasprotno, z objavo članka sem postal garjava ovca za celotno vodilno garnituro v občini. Od prizadetih vodilnih ni nihče reagiral na članek. Nepravilnosti pa so se nadaljevale z zapravljanjem denarja, kot da ga pobiramo po cesti.

22. decembra 1981 bodo minila natančno tri leta, odkar je bila javnost obveščena, kako se rešuje občinska komunalna problematika na Vrhniku. Časa za ugotavljanje nepravilnosti je bilo dovolj, manjkali pa sta odgovornost in skrb za urejanje zadev, ki sódijo v sklop splošnega družbenega pomena. Od leta 1971 na Vrhniku namenjajo sredstva za

urejanje pitne vode in za čistilne naprave. Za vodooskrbo je bilo sicer nekaj storjenega, na čistilnih napravah pa razen obremenitve terena na tojnicah, ki ga ogroža reka Ljubljanica in pa še nekaterih projektov nič drugega. Po naslovu sodeč sodijo ta dela v okvir Komunalnega podjetja, vendar ni tako. Kdo je v občini resnično odgovoren za to vrsto dejavnosti, ni znano, kaže, da vsi in nihče. Utečena je praksa, da ko pošteno zaškriplje, pride pod udar le direktor KP Vrhnika in tako je Jože Umek že šesti direktor, ki ga je doletela takšna usoda v zadnjih desetih letih.

Franc Okrajšek
Stara cesta 57 Vrhnika

V svojem pismu pravzaprav pritrjujete mojemu razmišljanju, da za sedanje razmere v vrhniškem komunalnem gospodarstvu bržkone ni kriv le kolektiv Komunalnega podjetja Vrhnika, saj so pota samoupravnega odločanja na tem področju združenega dela znana, vpliv in interes dežavnikov zunaj kolektiva pa morata biti usklajena z interesi združenega dela in občanov.

Znano je, da so zbori skupščine občine Vrhnika sprejeli ukrep družbenega varstva za Komunalno podjetje Vrhnika, prav tako pa pri razvozlavanju »vrhniške komunalne zagate« sodeluje tudi posebna medobčinska delovna skupina. Vaše pismo, tovariš Okrajšek, pa opozarja še na nekatere vidike urejenja komunalnih zadev v vrhniški občini. Upajmo, da se bodo kalne vode razbistrile, tako da v prihodnje ne bo več nepotrebnih zagat v komunalnem gospodarstvu, kar hočejo občani in tudi delovni kolektiv Komunalnega podjetja Vrhnika.

Marjan Horvat

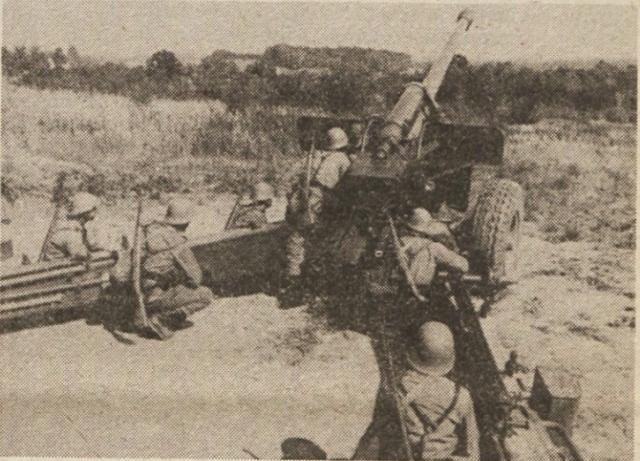
Pred dnevom JLA

Letošnje praznovanje 40-letnice JLA bo imelo v vseh enotah in ustanovah ljubljanskega armadnega območja predvsem politični, idejno-izobraževalni in delovni pomen. Z raznovrstnostjo prireditve bo dan tudi večji prispevek k celovitejšemu spoznavanju Titove ideje oboroženega ljudstva na našem ozemlju. Tudi tokrat bo na slehernem koraku izražena družbena naravnost JLA v okviru socialistične revolucije naših narodov in narodnosti. Na sam dan JLA — 22. decembra pa bodo podelili priznanja za dosežene uspehe pri krepitvi bojne pripravljenosti enot in razglasili najboljšo enoto v jubilejnem letu.

F. Š.

Enote ABKO imajo v sodobni vojni pomembno vlogo pri dekontaminaciji ljudi, orožja in druge bojne tehnike.

Iz velikih razdalj in globoko zaklonjeni topničarji uspešno uničujejo sovražnikovo živo silo in bojna sredstva

Med boji posredujejo ukaze in povelja enotam na različne načine — med drugim tudi prek sodobnih radijskih postaj

Dobro izurjena posadka netrajnih topov se uspešno bojuje proti tankom, ruši bunkerje...

»Tisoč delavcev — sodelavcev«

Akcija »1000 delavcev — sodelavcev« je v Gorenju naletela na širok odmev. S skupno aktivnostjo sindikata in zlasti uredništva našega glasila Informator je interno glasilo dobilo precej novih sodelavcev, mnogi so postali stalni sodelavci in dopisniki. Skupno se je v akcijo vključilo 88 delavcev Gorenja, sem pa nismo šteli tistih delavcev, ki v glasilo pišejo po svoji službeni dolžnosti in tudi ne poslovnih delavcev (25 vodij tozov in DSSS).

Takšen rezultat prav gotovo ni majhen. Žal pa akcija ni potekala do konca. Ne bi radi razglabljali o tem, zakaj v občini Velenje ni bilo slavnostne podelitve značk novim sodelavcem glasil, vendar pa želimo v Gorenju sami dokončati akcijo tako, kot se nam to zdi potrebno. S tem

bi vsem novim sodelavcem dali novo spodbudo za še nadaljnje sodelovanje, oziroma, da bi k sodelovanju pritegnili še druge sodelavce. Zato vas prosimo, da nam omogočite nabavo značk za udeležence te akcije. Če to ni urejeno drugače, bo značke naročila in plačala Konferenca OO ZSS Gorenje TGO.

Značke bi podelili še letos in tako zaključili akcijo, združeno s slovesnostjo ob 15-letnici izida prve številke internega glasila v Gorenju.

Glavni in odg. urednik
lista Informator Hinko Jerčič

Pred. izd. sveta
lista Informator Jože Zagožen

Predsednik K OZSS
Gorenje TGO Jože Meh

Odgovor konferenci OOZS TGO Velenje:

Prav gotovo je 88 novih sodelavcev — dopisnikov v Gorenju TGO lep uspeh tako za organizatorja obveščanja kot za sindikalno organizacijo. Zato je popolnoma razumljivo, da bi v vaši delovni organizaciji radi akcijo zaključili s slavnostno podelitvijo značk novim sodelavcem. Zanje je to gotovo tudi pomembna spodbuda za nadaljnje dopisovanje.

V odboru za obveščanje in politično propagando ugotavljamo, da je občinski svet zveze sindikatov pravočasno prejel 50 značk za nove dopisnike. Toliko imen nam je do 28. februarja letos namreč posredovala komisija za

obveščanje pri tamkajšnjem občinskem svetu (to pa je bil zadnji, podaljšan rok za sprejemanje imen novih sodelavcev). Med temi imeni je bilo tudi 26 novih sodelavcev iz TGO Gorenje.

21. julija letos, torej že po povsem končani akciji, pa nam je komisija za obveščanje poslala še en seznam z 61 novimi sodelavci iz Gorenja. Ta seznam je torej prispel krepko prepozno, zato ga seveda, kot tudi seznamov novih dopisnikov iz drugih občin, nismo upoštevali. Ni šlo niti za dlakocestvo ali formalizem: akcijo smo prav zaradi podobnih primerov večkrat podaljšali, dvakrat dodatno naročali oštevilčena priznanja in, ne nazadnje, črto smo potegnili tudi na predsedstvu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije 9. junija letos.

Kje so vzroki za to zamudo, nam ni jasno. Ali uredništvo »Informatorja« ni pravočasno poslalo popolnega seznama komisiji ali pa ta ni v redu opravila svojega dela? O tem smo spregovorili tudi na nedavnem srečanju v Portorožu in se domenili, da kljub vsemu ne moremo nič krivih, v akciji sodelujočih delavcev — sodelavcev prikrajsati za priznanja. Zato predlagamo, da značke naročite, za plačilo pa se dogovorite z občinskim svetom zveze sindikatov: menimo, naj plača tisti, ki je naredil napako. Žal pa tega ne bo mogoče uresničiti še letos.

Velenjski primer naj bo torej zadnje opozorilo: tako konkretno, za to akcijo (vse morebitne podobne primere javite do 31. decembra), kot za vse podobne.

Da tistih, ki tvorno sodelujejo, ne zavremo ali prikrajsamo z lažnostjo ali malomarnostjo. Ne nazadnje je bila akcija za vse skupaj spodbuda. Tudi za dejavnost, ki jo je treba vsebinsko nadaljevati!

Boštjan Pirc
predsednik odbora
za obveščanje in politično
propagando

Ob 30. obletnici športnega društva »Invalid« Slovenj Gradec

Priznanja za dolgoletno delo

Pod pokroviteljstvom Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenj Gradec je športno društvo »Invalid« Slovenj Gradec v počastitev 30-letnice športnega delovanja priredilo od 2. do 5. decembra teden invalidov — športnikov. V tem času so se srečali invalidi iz Maribora, Ljubljane, Žalca, Radelj, Raven in Slovenj Gradca. Ob zaključku so pripravili proslavo športnega društva »Invalid« Slovenj Gradec. O tem je Stane Butolen — predsednik pripravljalnega odbora društva povedal takole:

Slovenjgraška javnost pozna našo športno dejavnost, saj smo jo sproti temeljito obveščali, predvsem pa v tem jubilejnem

letu, ki je skupščina občine Slovenj Gradec podelila športnemu društvu »Invalid« občinsko plaketo in nagrado za uspešno dolgoletno delo.

Prva športna panoga, s katero smo začeli, je bilo streljanje, kasneje pa se je športno rekreativna dejavnost razširila še na namizni tenis, kegljanje, smučanje in šah. Po letu 1954 pa je bila ustanovljena tudi sekcija za plavanje in sedečo odbojko.

V skupne tekmovalne ekipe, ki so zastopale naše društvo, smo vključevali tudi invalide iz sosednjih občin, zlasti z Raven na Koroškem.

Veliko je prijetnih spominov na izredno lepa tovariška športna

srečanja, kljub mnogim ostrim bojem v raznih športnih panogah, z invalidi športniki iz Maribora, Celja, Kopra in Žalca, s katerimi smo se tudi ob 30-letnici srečali in skupaj počastili naš jubilej.

Jubilejne plakete, ki sta jih podelila telesnokulturna organizacija in občinski odbor ZDI Slovenj Gradec, je prejelo 13 zaslužnih članov. Telesnokulturna skupnost pa je podelila za aktivno in dolgoletno delo med invalidi občine Slovenj Gradec in za osebnostne tekmovalne uspehe 3 zlate Bloudkove značke za 30-letno delo, 5 srebrnih značk za 20-letno delo in 5 bronastih značk za 10-letno uspešno delo.

Adolf Ankon

Sveti potrošnikov — pomembna oblika interesnega povezovanja delovnih ljudi in občanov

Močnejši glas kupcev

V organizacijah in vodstvih SZDL v teh dneh razpravljajo o delovanju in uveljavljanju svetov potrošnikov. Temeljna pozornost je usmerjena predvsem v razvijanje in poglobljanje njihove samoupravne vloge na področju usmerjanja družbene produkcije, preskrbe, izbora in kakovosti izdelkov, cen itd. O izkušnjah dosedanjega uveljavljanja svetov potrošnikov in njihovi konkretni družbeni vlogi pa bo v kratkem razpravljalo tudi predsedstvo republiške konference SZDL Slovenije.

Sveti potrošnikov — njihova vloga in praktična aktivnost — so že dalj časa v središču pozornosti delovnih ljudi in občanov. Subjektivne in objektivne težave na področju preskrbe prebivalstva so ponovno oživele in pospešile razprave o organiziranem vplivu delovnih ljudi na proizvodnjo in razdelitev življenjsko potrebnih dobrin široke porabe. Republiška konferenca SZDL Slovenije je zato začela široko družbeno akcijo za vsebinsko in organizacijsko krepitev svetov potrošnikov v krajevnih skupnostih. Občinske in krajevne organizacije SZDL so že analizirale in ocenile ustavne in praktične vidike organiziranja in samoupravnega delovanja potrošnikov.

Sveti potrošnikov so — kot oblika samoupravne organiziranosti kupcev — načelno in konkretno opredeljeni v zakonu o združenem delu, zakonu o blagovnem prometu in nekaterih drugih dokumentih. Ustanavljanje in delovanje svetov vodijo in usmerjajo predvsem občinske in krajevne organizacije socialistične zveze. Svete potrošnikov naj bi ustanovili v vsaki krajevni skupnosti, v občinah pa naj bi delovale konference porabnikov, vendar ni tako. Podatki kažejo, da so svete potrošnikov ustanovili v nekaj več kot 700 od vseh 1216 krajevnih skupnosti.

Svet potrošnikov v vsako krajevno skupnost

Na republiški konferenci Slovenije so zbrali podatke za 33 občin. V 21 od 33 občin je 220 svetov potrošnikov sprejelo programe dela. Nekaj več kot polovica občin je lani priredila seminarje za člane svetov potrošnikov, v 26 občinah pa so oblikovali občinske konference porabnikov. Če iz tega lahko sklepamo, da imajo podobne povprečne organizacijske in številčne dosežke tudi v preostalih 27 občinah, potem bi lahko rekli, da ima programe aktivnosti okoli 400 svetov potrošnikov, v 35 občinah delujejo konference porabnikov, za izobraževanje članov svetov potrošnikov pa skrbijo v 30 občinah.

Približno 500 krajevnih skupnosti še nima svetov potrošnikov ali pa so le formalno ustanovljeni. S temi dosežki ne moremo biti zadovoljni. Samo številke pa seveda ne morejo biti edini kazalec uspešnosti delovanja teh pomembnih oblik interesnega povezovanja delovnih ljudi. Pomembnejši so njihova delovna usmeritev, vsebina dela ter uspehi, ki jih pri tem dosegajo.

Vse več svetov potrošnikov se vključuje v razreševanje konkretnih vprašanj preskrbe prebivalstva v krajevnih skupnostih. Doslej so najbolj pogosto razpravljali o založenosti trgovin, kakovosti proizvodov, prodajni kulturi, odnosu do kupcev, delovnem času trgovin, odpiranju novih servisnih in obrtnih delavnic itd. Vse pogostejše pa so tudi razprave, pobude in zahteve po izbiri in kakovosti blaga, uravnavanju ponudbe, o cenah posameznih izdelkov in servisnih storitvah ter odpiranju novih trgovskih lokalov.

Sveti potrošnikov so se najprej spoprijeli s tistimi vprašanji in

težavami, ki jih krajani najbolj neposredno in vsak dan občutijo. Dali so pobude za vrsto sprememb. V večjih slovenskih mestih (Ljubljani, Mariboru, Celju itd.) so z odloki uredili oziroma spremenili urnik nekaterih trgovin, uvedli sobotna in nedeljska dežurstva, uredili in odprli nove trgovine, izboljšali preskrbo z živili, sadjem, zelenjavo itd. Marsikje so prav na pobudo svetov potrošnikov izboljšali izbiro in kakovost blaga ter pritegnili k sodelovanju organizacije združenega dela in kmetijske kombinatne iz drugih mest, republik in pokrajin.

To so prvi in obetavni koraki delovanja svetov potrošnikov. Zlasti lani in letos so si prizadevali za boljše preskrbo v nekaterih krajih in mestih ter pomagali odpraviti nekatere motnje v založenosti tržišča in trgovin s posameznimi izdelki. Poleg teh dosežkov je še posebej pomembno spoznanje, da je z organiziranim in samoupravnim delovanjem porabnikov mogoče zadovoljivo in pravočasno vplivati na trgovine in njihovo založenost. Vse bolj pa se krepi tudi zavest, da je mogoče potrebe in interese kupcev (porabnikov) in proizvodnje tudi dolgoročneje načrtovati in usmerjati.

Ob doseženih uspehih pa moramo videti tudi slabosti in težave. V mnogih krajevnih skupnostih doslej še niso ustanovili svetov potrošnikov. Ponekod se od ustanovitve niso več sestali, drugod le natevajo posamezne težave, želje in potrebe. Njihov učinek ni omembe vreden, nezadovoljstvo krajanov pa se še stopnjuje. Skoda je dvojna: konkretne potrebe in interese delovnih ljudi ostanejo neuresničeni, občani pa zgubljajo zaupanje v vlogo in pomen svetov potrošnikov.

V obdobju, ki je pred nami — ko si prizadevamo za gospodarsko stabilizacijo — bomo morali povečati tudi učinkovitost delovanja svetov potrošnikov. Zato so pred organizacijami in vodstvi krajevnih in občinskih organizacij SZDL in sindikata pomembne in neodložljive naloge. Hkrati z razreševanjem konkretnih nalog na področju preskrbe bo treba večjo pozornost nameniti tudi širšemu družbenemu uveljavljanju njihove vloge. Še bolj bi jih morali vključiti v proces samoupravnega planiranja in pripravljanja srednjeročnih razvojnih programov tako v KS kot v občinah in republikah.

Dolgoročno vplivanje na proizvodnjo in preskrbo

Težave s preskrbo najbolj neposredno občutijo v krajevnih skupnostih, soseskah, mestih in večjih industrijskih središčih. Tudi v prihodnje bi morali organizirati porabniki delovati v krajevnih skupnostih. Pri tem gre po eni strani za zadovoljevanje povsem konkretnih potreb in interesov krajanov, pa drugi pa — in to je izredno pomembno — za širše in dolgoročneje vplivanje delovnih ljudi na načrtno proizvodnjo dobrin, organiziranje in povezovalne trgovske mreže, izboljšanje storitvenih dejavnosti itd.

Organizirana samoupravna aktivnost porabnikov (kupcev) pa mora segati tudi prek meja krajevne skupnosti ali občine. Zato je še kako pomembno, da se sveti potrošnikov KS v prihodnje povezujejo s konferenco delegatov svetov potrošnikov v občini in da se na podobnih delegatskih načelih povežejo tudi na ravni republike. Proizvodnja in promet blaga namreč zahtevata, da porabniki vsestransko sodelujejo, se dogovarjajo in usklajujejo svoje širše interese in potrebe.

Mnogo bolj kot doslej bodo morali sodelovati tudi z delegati in delegacijami, ki naj njihove zamisli, pobude in mnenja prenašajo v delegatske ter skupščine samoupravnih interesnih skupnosti, kjer bodo sprejemali ustrezne dogovore in odločitve. Zlasti še, ker moramo pomen in vlogo svetov potrošnikov razumeti in razvijati predvsem kot sestavni del političnega sistema socialističnih samoupravnih odnosov in s tem krepitve oblasti delovnih ljudi na vseh področjih družbenega življenja.

Družbeno vlogo in pomen svetov potrošnikov moramo torej razumeti in razvijati kot sestavni del sistema socialističnih samoupravnih odnosov. Delovni ljudje in občani-porabniki nikakor niso le pasivni kupci ter uporabniki dobrin in uslug. Postati morajo ustvarjalni dejavniki in usmerjevalec proizvodnje, prodaje in porabe. To je njihova samoupravna pravica in dolžnost. S svojo organizirano in družbeno potrebno dejavnostjo lahko in morajo vplivati na družbeno produkcijo, izbor in kakovost izdelkov, na oblikovanje cen, organiziranost trgovske mreže in podobno.

Pripadniki ljubljanskega armadnega območja dvakrat premislijo, kako bodo porabili denar

Stabilizacija v JLA ni novost

Gospodarska stabilizacija je najgloblji interes delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov ter najpomembnejša naloga organiziranih socialističnih sil Aktualnosti vprašanja ni treba posebej poudarjati, saj je samo po sebi razumljivo, da uresničevanje ciljev in neposrednih nalog gospodarske stabilizacije ključno vpliva na politično in gospodarsko stabilnost, na zaupanje v mednarodni skupnosti, s tem v zvezi pa tudi na obrambno sposobnost naše države.

Tudi sleherni subjekt vojaške organizacije ima svoje mesto, vlogo in naloge pri uresničevanju temeljnih nalog na področju gospodarske stabilizacije. Pripadniki ljubljanskega armadnega območja dvakrat premislijo, kako bodo porabili denar, ki ga naša družba namenja armadi. Različna so le področja, kjer je viden učinek gospodarnosti. Prvo in najpomembnejše je vrhunsko urjenje in izobraževanje. Da bi bili rezultati čim boljši, sleherni urjenje izkoristijo za pridobitev novih znanj, izboljšujejo organizacijo in izvedbo vaj ter združujejo urjenje pripadnikov posameznih rodov vojske. Dobro se namreč zavedajo, da so največje notranje rezerve prav v boljši organizaciji in pripravi urjenj. Na poligone se odpravijo šele, ko znanja dobro osvojijo v kabineh-trenažerjih.

Morda bi bilo najbolje za ilustracijo navesti nekaj dosežkov. Letos so v ljubljanskem armadnem območju zmanjšali porabo goriva za 26 odstotkov. To so dosegli z odpravo odvečnih voženj, z uporabo povratnih prevozov, predvsem pa so se s cest preselili na železnico. Beležijo tudi manj prometnih nesreč. Lani so jih imeli 10 odstotkov manj kot leto poprej. V enotah tudi organizirano zbiranje odpadna olja in maziva, ki jih vračajo v rafinerije. V vseh vojašnicah so prešli na ogrevanje prostorov z drvmi ali premogom. S tem so privarčevali od 30 do 40 odstotkov sredstev, ki jih sicer namenjajo za kurjavo. Naše obožene sile imajo tudi precej zemljišč, na katerih se urijo enote. Del zemljišč je porasel z gozdovi, v teh pa sekajo drva za ogrevanje, tehnični les pa uporabijo v delavnih izdelavo pohištva za JLA. Samo letos so izdelali 5 tisoč stolov za vojaške klube, izdelujejo pa tudi okna, vrata, opaže in podobno. Vrednost naštetega velja kar dobro staro milijardo dinarjev. V enotah in ustanovah se je razmahnilo tudi organizirano zbiranje odpadkov. Še pred leti so dajali precej denarja za odvoz smeti, zdaj pa jih razvrščajo po kontejnerjih in si s tem zagotavljajo brezplačen odvoz. Velik prispevek k stabilizaciji in varčevanju je tudi gradbena dejavnost, ki jo opravljajo. Imajo lasten vojaško-projektivni biro za izdelavo dokumentacije za adaptacijo, posodobitev in v manjšem obsegu tudi novogradnje. Letos so vojniki-inženirji po končanem ur-

jenju izdelali kakih sto projektov v vrednosti 8 milijonov dinarjev. Delali so na 60 gradbiščih. Zanimivo je, da so dela, ki jih opravlja armadna gradbena operativna, večkrat cenejša, kot če bi jih opravljala za to usposobljena organizacija združenega dela.

Ne gre spregledati »zelenega načrta«. Njegovo uvajanje so spremljale težave in pomisleki, ki pa so danes že pozabljene. Ne smemo pa tega zametati kot zapostavljanje njihove osnovne dejavnosti. Njihova temeljna »proizvodna dejavnost«, če jo lahko tako imenujemo, je urjenje in šele ob tem gojenje povrtin in ostalega. Letos so že uspeli sami pokriti vse potrebe po mesu. Prav zdaj pa si prizadevajo za uvedbo majhnih ekonomij, ki bodo osnovni vir hrane za potrebe JLA. Po karavlah so se take ekonomije obnesle, tako da so se karavle skoraj v celoti sposobne same vzdrževati. Vse to pa znatno prispeva k prizadevanjem, da armijski dinar uporabijo za tehnično posodobitev in s tem manj obremenjujejo narodni dohodek.

Letos so vojniki na Primorskem in Štajerskem posodobili več deset kilometrov cest, postavili most čez Kolpo in Vipavo, obnovili 40 kilometrov vodovodov. Od načrtovanih 170 kilometrov telefonskega omrežja so ga v sodelovanju s PTT podjetji postavili 85 odstotkov. Načrta niso uresničili zaradi pomanjkanja materi ala. Izdatke v višini 60 odstotkov so pokrili sami, ostalo so prispevala PTT podjetja na področju Pomurja, Štajerske in Gorenjske. Že prihodnje leto pa bodo telefonske priključke napeljali tudi na obsejna območja Primorske.

Ko smo že pri obmejnih območjih, ne smemo mimo naših vrlih čvarjev meja. Ti so vedno pomagali prebivalcem in ne samo ob naravnih nesrečah. Letos so pomagali gasiti požar v tovarni Sladkogorska in prav pred kratkim na tromeji z Avstrijo in Italijo. Vojaki so ob sobotah in nedeljah delali tudi v koprskem pristanišču, pa čistili brkinske gozdove, pospravljali letino v Slovenskih goricah in ravnali smučarske terene na Kravcuvu.

Grob izračun kaže, da so v prvih osmih mesecih letos v ljubljanskem armadnem območju privarčevali blizu 1,3 milijona dinarjev, kar je za četrtno več kot v enakem obdobju lani. Z vsem, kar smo navedli, pa verjetno niso do kraja izčrpali notranjih rezerv. Ne bomo se zmotili, če zapišemo, da so rezerve v še večji produktivnosti dela, ustrežnejšem izkoriščanju delovnega časa, boljši organizaciji dela, boljšem vzdrževanju tehničnih sredstev ter objektov in še čem. Podatki sami po sebi povedo, da se večina pripadnikov naših oboževanih sil vede stabilizacijsko in s polno mero odgovornosti. To pa je še posebej pomembno, če upoštevamo, da JLA predstavlja svojevrstno šolo, ki pozitivno vpliva na ravnanje vojske — občana tudi po odsluženju vojaškega roka. Filip Šemrl

Na podlagi 123. člena statuta Zveze sindikatov Slovenije in pravilnika o podeljevanju zlatega znaka ZSS

razglašča odbor republiškega sveta ZSS za sindikalna priznanja rok in pogoje za predlaganje kandidatov za podelitev zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije v letu 1982

Odbor republiškega sveta ZSS za sindikalna priznanja razpisuje za leto 1982 podelitev zlatih znakov Zveze sindikatov Slovenije osnovnim organizacijam in posameznim članom zveze sindikatov.

1. Zlati znak Zveze sindikatov Slovenije se podeli osnovni organizaciji zveze sindikatov za večletno vzorno, učinkovito in napredno politično delovanje pri uresničevanju neposrednih interesov članstva, upoštevanje skupne, dolgoročne in celovite interese delavskega razreda.

Predlog za podelitev zlatega znaka osnovni organizaciji ZSS poda predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije na lastno pobudo ali na pobudo drugih organizacij in organov zveze sindikatov oziroma drugih družbenopolitičnih organizacij.

Predlog mora vsebovati o osnovni organizaciji zveze sindikatov zlasti tele navedbe:

- naziv in naslov, število njenih članov v primerjavi z zaposlenimi delavci, število sindikalnih skupin, članov njenega izvršnega odbora ter drugih organov in teles;
- stvaren ter s poglobljenimi podatki dokumentiran opis njene organiziranosti in uresničenja dogovorjenih načel o ustreznih kadrovski sestavi njenih organov;
- nazoren opis njenega političnega delovanja v preteklosti in posebej v zadnjih letih z orisom poglobljene vsebine, metod in oblik dela; pri tem mora biti razvidno, s katerimi pomembnimi nalogami se je ukvarjala, katere akcije je opravila, kakšna stališča ali sklepe je s tem v zvezi sprejela ter v kolikšni meri in kako jih je uresničila; opis delovanja mora še zlasti prikazati, kako je opravila oziroma opravlja naloge, ki so sindikatu v tozdu oziroma v delovni skupnosti naložene z ustavo in zakonom o združenem delu, kako in katere sklepe 9. kongresa ZSS uresničuje, kako in v kolikšni meri se v njeno delo vključujejo člani ZSS ter posebej kako in na kakšen način

uresničuje svoje naloge ter odgovornost izvršni odbor osnovne organizacije ZSS;

— utemeljitev predloga na podlagi politične ocene delovanja osnovne organizacije ZSS, ki jo sprejme predsedstvo občinskega sveta ZSS kot predlagatelj;

— datum sklepa predsedstva občinskega sveta ZSS o kandidaturi osnovne organizacije ZSS za zlati znak.

2. Zlati znak Zveze sindikatov Slovenije se podeli članu zveze sindikatov, ki je z večletnim družbenopolitičnim delom v naprednem delavskem gibanju oziroma sindikatu uresničeval delavske interese s tem, da je dosledno, pomembno in učinkovito prispeval k uveljavljanju, razvoju in razredni naravnosti sindikata.

Predlog za podelitev zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije posamezniku lahko poda osnovna organizacija zveze sindikatov, če so tako sklenili njeni člani na članskem sestanku ali njen izvršni odbor. Podelitev zlatega znaka posamezniku lahko predlaga tudi občinski, medobčinski ali republiški svet zveze sindikatov ter občinski oziroma republiški odbor sindikata ali njihov izvršnopolični organ, če je tako sklenil na svoji seji.

Predlog obsega zlasti:

- naziv in naslov predlagatelja in datum, ko je o tem sprejel svoj sklep;
- osebne podatke kandidata;
- nazoren opis delovanja kandidata v sindikalni organizaciji oziroma opis njegovih prizadevanj za uveljavitev in razvoj sindikata, opis njegove deleža k organizacijski učvrstitvi in k uresničevanju političnih nalog sindikalne organizacije oziroma sindikata kot celote ter opis kandidatovega političnega delovanja s čim stvarnejšim prikazom ciljev in teženj, ki jih je pri tem uveljavljal;
- pregled kandidatovega dela in funkcij v zvezi sindikatov, v drugih družbenopolitičnih organizacijah, družbenih organizacijah in društvi, v samoupravnih organih ozda, v organih družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti ter drugod z navedbo kdaj, kje in kako jih je opravljal;
- utemeljitev razlogov, zaradi katerih je predlagan za podelitev zlatega znaka, ki sloni na politični oceni kandidatovega dela, prizadevanj in uspehov.

3. Predlog za podelitev zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije pošlje predlagatelj v dvojniki na posebnih tiskovinah, najkasneje do 5. marca 1982 na naslov:

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, odbor za sindikalna priznanja, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

Tiskovine za predlaganje kandidatov so na voljo pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije in pri republiškem svetu ZSS.

ib
revija za planiranje

Izšla je izredna publikacija Zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje, ki predstavlja formalizirane modele, ki jih v procesu planiranja že uporabljajo ali pa šele uvajajo. To so: proizvodno-kapitalni modeli, letni ekonometrični modeli, medrepubliški model in input-output model.

Neven Borak, Ciril Dragonja, Matej More, Kazimir Pregl:

EKONOMSKI MODELI IN PLANIRANJE

Če vas publikacija zanima, jo lahko dobite pri založbi DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43. Cena posameznega izvoda je 200 din.

Nova odločitev velenjskih rudarjev v prizadevanjih za gospodarsko stabilizacijo

Letos iz Titovega Velenja 5 milijonov ton lignita

Velenjski rudarji so se zadnje tedne, zlasti še potem, ko so 9. oktobra prejeli najvišje občinsko priznanje — zlati grb občine Titovo Velenje, odločili, da bodo v tem letu nakopali kar 5 milijonov ton lignita.

Komunisti iz jamskih tozdov Preloge, Pesje in Škale ter iz tozda Priprave Rudnika lignita Titovo Velenje so, upoštevaje pobudo rudarjev na volilnih konferencah predlagali, da bi v akcijo za boljše delo in gospodarjenje (začeli so jo po 21. seji centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije) vključili novo nalogo — izkop rekordnih 5 milijonov ton premoga. Velenjski rudarji so na sestankih samoupravnih delovnih skupin to nalogo sprejeli in se tako odločili, da bodo dosegli največjo letno proizvodnjo vseh časov v 106-

letni zgodovini velenjskega premogovnika. Povečanje proizvodnje za 300.000 ton v primerjavi z osnovnim letnim delovnim načrtom, sprejetim na začetku leta oziroma za 166.000 ton v primerjavi s povečanim letnim delovnim načrtom, sprejetim avgusta letos, naj bi dosegli predvsem z večjim prizadevanjem rudarjev, med drugim tudi z uvedbo medizmenskega dela na mehaniziranih odkopih, se pravi z menjavo rudarjev neposredno na deloviščih. Delali pa bodo tudi dve soboti v decembru v vseh treh izmenah. Zaradi menjave neposredno na deloviščih ostajajo od 2. decembra naprej velenjski rudarji v jami po devet oziroma celo do deset ur.

Da bi dosegli rekordni letni izkop, bi morali ta mesec nakopati v povprečju po 18.804 ton

lignita na dan. To obveznost so v soboto, 5. decembra, presegli za skoraj 3.300 ton in z izkopom 22.100 ton lignita dosegli tudi največjo dnevno proizvodnjo vseh časov v velenjskem premogovniku (prejšnji rekord, to je izkop 22.000 ton premoga, so dosegli 13. aprila letos). Tako pričakujejo, da bodo že sredi decembra z izkopom 4.700.000 ton lignita izpolnili osnovni letni proizvodni načrt.

Kljub težavam, s katerimi so se letos srečevali (julija je divjal na enem od mehaniziranih čel požar, težave pri oskrbi z reprodukcijskimi materiali in zamude pri dobavah opreme), so z doseganjem in preseganjem planskih nalog velenjski rudarji resnično lahko za zgled. Zato pričakujejo, da jim bodo sledili tudi drugi delovni kolektivi po domovini.

M. L.

Vse več stekla iz Rogaške Slatine na tuje

Uvoz petkratno pokrit z izvozom

Še pred štirimi leti je steklarna Boris Kidrič iz Rogaške Slatine prodala na ameriško tržišče za dva milijona dolarjev izdelkov; letos se bo ta prodaja povečala na šest milijonov, na nedavnih »komercialnih dnevih« pa so sklenili že pogodbe za prodajo kristalnih izdelkov za prihodnje leto v vrednosti sedem milijonov dolarjev. Primerjavo z izvozom v ZDA smo izbrali namenoma, saj prodajo steklarji iz Rogaške Slatine na to tržišče kar 75 odstotkov vseh izdelkov.

Izvozni uspehi, ki jih dosegajo, kažejo, da na ameriškem trgu znajo ceniti izdelke, ki pridejo spod rok brusilcev, cene, ki jih tu dosegajo, pa tudi kažejo, da znoj, ki ga steklarji pretočijo, ni stekel za nizko ceno. Za prodajo izdelkov v prihodnjem letu so že dosegli sedemodstotno povečanje cen, kar je v primerjavi z ostalo evropsko industrijo dokaj veliko; normalno letno povečanje znaša namreč od tri do štiri odstotke.

Naložbe šele leta 1983

Povečan izvoz na ameriško tržišče in tudi siceršnji predviden večji izvoz v prihodnjem letu — izvozili naj bi skupaj za 8 milijonov dolarjev (realno pa pričakujejo, da bodo ta plan presegli) — pa je le prva stopnica k še večji prodaji na tuje. V steklarni namreč načrtujejo, da bodo v letu 1985 dosegli izvoz že v vrednosti 18 do 20 milijonov dolarjev. To je seveda v primerjavi z letošnjimi rezultati velik skok. Dosegli naj bi ga z novimi proizvodnimi zmogljivostmi, ki jih načrtujejo v Rogaški Slatini in nekaterih drugih krajih. Vendar naj bi z naložbami začeli šele leta 1983 in prve sadove pobirali leto kasneje. To pa pomeni, da je treba z bojem za tržišče, za pripravo tujega tržišča na večje količine, začeti že zdaj. Prav zato že zdaj vneto raziskujejo tuji trg in iščejo nove kupce. Pa čeprav vedo, da sedanje zmogljivosti v sami Rogaški Slatini ne zmorejo vsega tega. Če bi namreč na tuje prodali toliko izdelkov, kot so se dogovorili, bi ostalo domače tržišče brez izdelkov te steklarne.

»Rešitev smo začeli iskati v dveh smereh,« pravi Vojo Djinoski, direktor steklarne Boris Kidrič. »Zelo hitimo z ureditvijo novega obrata v Kozjem, prav tako pa smo navezali tesne proizvodne stike z brusilnicama v Vrgovcu in Kardeljevem na Hrvaškem. V Kozjem so gradbena dela v glavnem končana in začeli bomo z montažo prve opreme, v začetku prihodnjega leta pa tudi opreme iz tujine, ki smo jo že dobili. Tako naj bi ob koncu januarja postopoma že začeli s proizvodnjo.

Referendum v brusilnicah Vrgorac in Kardeljevo

Od avgusta dalje pa naše steklo že brusi okoli 120 brusilcev v brusilnicah v hrvaških krajih Vrgorac in Kardeljevo. Za tako povezavo smo se odločili, ker v Rogaški Slatini nove zmogljivosti še ne bodo kmalu končane. Lahko rečem, da delajo brusilnici v teh krajih zelo kakovostno, tako da bomo njihove izdelke lahko ob koncu prihodnjega leta že prodali na tuje. Dotlej pa bodo ti izdelki za domače tržišče. Za zdaj so ti odnosi še bolj ali manj »kupoprodajni«, 23. decembra pa bosta v teh dveh brusilnicah referendum, kjer se bodo zaposleni odločili o priključitvi k naši steklarni. Če bosta referendum uspela, bosta obe brusilnici poslovali kot novi temeljni organizaciji.

Steklarji iz Rogaške Slatine so se torej resno lotili izvoznih prizadevanj in so trdno odločeni, da bodo naloge, ki so si jih zadali, tudi uresničili. Tudi v bodoče bodo obdržali le konvertibilno tržišče. Razen na ameriški trg, kamor prodajo tri četrtine izdelkov namenjenih izvozu, prodajajo še v Zahodno Nemčijo, Avstralijo, na Japonsko, v Kanado, Avstrijo in Švedsko. Ta tržišča želijo obdržati, poskušali pa bodo pridobiti še nova, kjer se že zanimajo za kakovostne steklene izdelke.

Za vse to pa bodo morali še naprej obdržati predvsem kakovost izdelkov in točnost pri prodaji. Tako bodo lahko pravočasno uresničili naloge in dosegli načrtovan izvoz.

F. K.

Trideset let delovne organizacije »IGO«

Jubilej in rekorden izvoz

Delovna organizacija »IGO« Ljubljana letos praznuje svoj tridesetletni jubilej. »IGO« je danes delovna organizacija, ki se ukvarja z izdelavo opreme za razne gostinske objekte. Predvsem pa opremljajo kuhinje, točilnice, restavracije, hladilnice in podobno. Nekateri izdelki izdelujejo serijsko, medtem ko je del proizvodnje prilagojen posameznim naročilom in ravno zato imajo razvito močno projektno službo, ki pripravlja potrebne načrte.

»IGO« je organiziran kot enovita delovna organizacija, kjer je zaposlenih nekaj več kot 400 delavcev. Lani so ustvarili okoli 300 milijonov dinarjev celotnega prihodka, okoli 113 milijonov dinarjev je dohodka, čistejša dohodka pa približno 100 milijonov dinarjev. V letošnjem

letu bo celotni prihodek verjetno že presegel 450 milijonov dinarjev.

»IGO« se vedno bolj usmerja tudi v izvoz. Prve resnejše izvozne posle so imeli leta 1970, njihov obseg pa se je iz leta v leto povečeval. Sedaj izvažajo predvsem v neuvrščene dežele, hitro pa narašča tudi proizvodnja za vzhodnoevropsko tržišče. V jubilejnem letu 1981 bo »IGO« dosegel rekorden izvoz tudi na

konvertibilno področje. Skupno bo letos izvozil za okoli 100 milijonov dinarjev.

Za nadaljnje uspešno nastopanje na tujih tržiščih so oblikovali posebno razvojno skupino, ki spremlja potrebe tržišča in temu ustrezno prilagajajo proizvodnjo. Pričakujejo tudi novih spodbud iz sozda LTH, s katerim je delovna organizacija povezana.

Angelo Arcon

Problemi in dileme dolgoročnega razvoja Slovenije (5.)

Kako bomo živeli jutri

Piše: Vinko Blatnik

Raziskovalna skupina, ki je sestavljena iz zdaj dopolnjuje scenarij ekonomskega razvoja Slovenije do leta 2000 (vodi jo dr. Lojze Sočan) upošteva pri predvidevanju jutrišnje podobe našega življenja najnovejša teoretična dognanja ekonomske misli na Zahodu in Vzhodu; pa tudi gospodarsko prakso najrazvitejših dežel. Tako ugotavlja, da so v zadnjih dveh desetletjih gospodarsko najbolj napredovale tiste dežele, ki so s svojo ekonomsko politiko podpirale strategijo selektivnega razvoja. Z njo so povežale v neločljivo celoto dva

temeljna procesa: tehnološki napredek in ekonomske zakonitosti.

Naložbe gospodarstva in celotne družbe v iskanje in izboljševanje novih proizvodov ter učinkovitejših tehnoloških postopkov so postale nujne ne le za hitrejši razvoj, marveč za sam obstoj proizvodnih gospodarskih enot. Prav naložbe v tehnološki napredek (v povečevanje znanja) so glavni pogoj za nenehno naraščanje produktivnosti dela in s tem za povečevanje konkurenčne sposobnosti proizvodnih enot na domačem in tujem trgu. Takšna zavestna in načrtna tekma z učinkovitejšimi tehnologijami, ob uporabi »lastne pameti«, nudi vladam mnogih dežel glavno oporo pri obvladovanju brezposelnosti ter energetskih, surovinskih in ekoloških problemov. Vendar nikar ne mislite, da so med deželami s posluhom za naložbe v znanost samo razvite kot so Japonska, Švica, ZR Nemčija, ZDA, Nizozemska, Avstrija itd., marveč so tudi nerazvite — Južna Koreja, Filipini, Malezija in še katera.

Iz rok v usta

Kako pa mi ravnamo ob teh naukih iz tujine? Niso nam bili kaj prida mar! Produktivnost dela se ni mogla uveljaviti kot temeljni kriterij pri ustvarjanju

in delitvi dohodka in pri opredeljevanju razvojnih možnosti, saj smo lahko dohodek pridno povečevali z naraščanjem cen, z zadolževanjem v tujini, z zapiranjem jugoslovanskega trga ipd. Tako smo zagotavljali obstoj tudi najslabšim proizvajalcem in neodgovornim upravljalcem družbenih sredstev ter jih celo zaščitili s »socializacijo izgub«. Z visoko inflacijo smo dopuščali stalno prelivanje dohodka od debla k nedelu, s prevelikim odstotkom dohodka iz gospodarstva za splošno in skupno porabo pa smo slabili njegovo reprodukcijsko sposobnost in s tem njegovo ekonomsko odgovornost za razvoj. V takšnih razmerah nam inovacijski proces, izvoz, znanje, strokovni kadri in razvojno delo niso bili nujno potrebni za obstoj in razvoj gospodarstva, zato jih nismo cenili in tudi nismo dovolj vlagali v njihov napredek. V tem je bistvo našega relativnega zaostajanja v razvoju in glavni vzrok za sedanjo visoko tehnološko in uvozno odvisnost od razvitega sveta.

Razumljivo, da nenehno zanašanje organizacij združenega dela na prizanesljivost domačega trga in pomoč družbe, gospodarjenje »iz dneva v dan« in »iz rok v usta«, brez razmišljanja, kako bo jutri, ne more rojevati drugega kot povprečja, uravnilovko,

neustvarjalnost, inflacijo, izolacijo, gospodarsko krizo. Pdpdatki kažejo, da Jugoslavija izgublja tla v mednarodni menjavi. Jugoslovanski delež v svetovnem izvozu stalno upada, delež v svetovnem uvozu pa narašča. V posameznih letih so bili deleži Jugoslavije v svetovnem izvozu oziroma uvozu naslednji: 1960: 0,44% — 0,62%; 1965: 0,58% — 0,65%; 1969: 0,54% — 0,74%; 1974: 0,48% — 0,82% in leta 1977: 0,47% — 0,84%.

Upadanje vloge Jugoslavije v svetovnem izvozu potrjuje tezo, da rast proizvodnje v relativno zaprtem gospodarstvu ne omogoča uspešnega razvoja in uveljavljanja v mednarodni menjavi. Prav zaostajanje jugoslovanskega gospodarstva v razvoju je od leta 1970 naprej povzročilo povečanje tehnološke, uvozne, razvojne in potencialno tudi gospodarskopolitične odvisnosti Jugoslavije od razvitega sveta. Odvisnost Jugoslavije od uvoza postaja kronična, vendar to ni splošna odvisnost od uvoza in ne temelji na sorazmerno skromnih domačih surovinskih in energetskih virih; jedro te kronične odvisnosti od uvoza je v naši tehnološki odvisnosti od razvitega sveta, ki je prostorsko osredotočena predvsem na Evropsko gospodarsko skupnost. Jugoslavija je v dveh desetletjih obstoja

EGS povečala pokrivanje blagovnega uvoza z izvozom na področju tehnološko zahtevnih proizvodov (predvsem strojništva, kemije in tehnološko zahtevnih proizvodov elektroindustrije) od 6 odstotkov le na okrog 14 odstotkov. Stopnja pokrivanja uvoza z izvozom v menjavi vseh drugih proizvodov pa se giblje med 70 in 100 odstotki.

Zakaj podvajanje proizvodnih zmogljivosti?

Vse večja tehnološka, uvozna in razvojna odvisnost jugoslovanskega gospodarstva od gospodarsko razvitejših dežel po letu 1970 ima svoje korenine predvsem v dveh pojavih. Prvi se izraža v doseženi stopnji razvitenosti, ki omogoča in narekuje modernizacijo in uvajanje tehnološko zahtevnejših proizvodov v gospodarstvo. Pri pospešenem razvijanju teh proizvodov morajo zmerno razvite dežele vselej povečevati uvoz znanja in opreme iz razvitega sveta. Drugi pa se izraža v zakasneli preobrazbi naše strategije razvoja.

Ko smo po letu 1960 sorazmerno neuskaljeno zgradili večino sedanjih proizvodnih zmogljivosti za široko porabo (tekstil, obutev, pohištvo, hra-

na), to razvoja ni zavrlo. Kjer so bile te zmogljivosti opremljene z dobrimi stroji in kjer so imeli primerno kvalifikacijsko strukturo zaposlenih in uspešno organizacijo, so dosegali zadovoljive rezultate tudi v primerjavi z razvitimi gospodarstvi. Na podlagi pretežno republiških ali celo ožjih regionalnih pobud pa smo nato nadaljevali tudi gradnjo modernih proizvodov (avtomobilska industrija, črna in barvna metalurgija, predelava nafte, strojništvo, elektronika). Tako so se začele proizvodne zmogljivosti v jugoslovanskem prostoru pogosto prekrivati (podvajati, »triplicirati« itd.). Uvajali smo različne tehnološke rešitve v proizvodnji enakih izdelkov ter kupovali licence brez vsakršne tehnološke in licenčne politike. Večina teh republiško in lokalistično neuskaljenih naložb zdaj ne more izrabiti prednosti, ki jih omogočajo ekonomska obsega, specializacija, kooperacija, širša mednarodna delitev dela itd. niti ne morejo ustvarjati zadovoljive lastne tehnološko-razvojne osnove za izboljševanje prevzetih tehnoloških rešitev. Prav takšno izboljševanje pa daje osnovo za povečevanje produktivnosti ter za konkurenčno in izvozno uspešnost modernih proizvodov.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Širjenje knjige med delavci

Učbeniki za srednje usmerjeno izobraževanje

Prispevek k zasnovi trajne akcije sindikatov

Na lanskem »kulturnem plenumu« Zveze sindikatov Slovenije je bila zelo poudarjena naloga sindikatov kot najširše knjižne organizacije delavcev, da s svojo akcijo hitreje utirajo pot dobri knjigi med delavce, da jim knjigo približajo. Razlogov za to je več: še vedno se med delavci prepočasno povečuje zanimanje za dobro knjigo, knjige so zelo drage, premalo posegamo po domiselnih oblikah posredovanja knjige delavcem. Da bi znova potrdili tradicionalno skrb sindikatov za razvoj bralne kulture med delavci, se je bilo treba začeti organizirano dogovarjati, kako zasnovati in usmeriti trajno akcijo sindikatov za širjenje knjige med delavci.

Prispevek k zasnovi takšne trajne akcije sindikatov je posvet o ustanavljanju vzajemnih knjižnic, ki je bil pretekli teden v Ljubljani, in ki so ga v dogovoru z odborom »Knjiga« pri CK ZKS organizirali na republiškem svetu ZSS. Posvet, ki ga je vodil Boris Lipužič, član sekretariata, na njem pa je tvorno sodeloval tudi Franc Šali, ki tudi vodi prej omenjeni odbor »Knjiga« pri CK ZKS, je izoblikoval usmeritve za to sindikalno akcijo, s katero naj se sindikati dejavno vključijo v frontna prizadevanja za knjigo.

Že v uvodni besedi na posvetu je Boris Lipužič med drugim dejal, da so za posredovanje dobre knjige in prebujanje interesa zanjo med delavci doslej največ storili mnogi organizatorji kulturnega življenja v organizacijah združenega dela, a da so z gledni tudi primeri nekaterih matičnih knjižnic, ki so se odprle in bolj usmerile v delovne organizacije. Na posvetu pa so se navzoči tudi zelo natančno seznanili z vzajemno knjižnico organizacij združenega dela v Mariboru, ki se odlikuje z najizrazitejšimi uspehi na tem področju in katere izkušnje bodo prišle prav tudi drugod v Sloveniji, kjer si tudi prizadevajo približati knjigo delovnemu človeku. Učinkovitost te akcije pa bo seveda odvisna od tega, kako zavzeto bodo sindikati spodbujali in utrjevali prepričanje o življenjski potrebi po dobri knjigi kot nepogrešljivi prvini narodnega in socialnega prebujanja v preteklosti in o njenem pomenu za uveljavljanje naše kulturne zavesti v socialistični samoupravni družbi.

Koraki iz zagate

Ko je junija izšel razpis za avtorje učbenikov strokovnoteoričnih predmetov v 2., 3. in 4. letniku srednjega usmerjenega izobraževanja, nas je številka 344 razpisanih učbenikov resnično zgrozila. Potem je oktobra obravnaval problematiko priprave učbenikov svet za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL in pozval uporabnike in izvajalce, da svoje odločitve o številu in obsegu učbenikov ponovno pretehtajo z vidika racionalnosti in materialnih možnosti; opozoril je, da se zmanjšuje možnost subvencioniranja učbenikov, da se zmanjšuje kupna moč prebivalstva in da moramo šele ustvariti fondne učbenikov na šolah usmerjenega izobraževanja, ne na koncu pa tudi, da imamo omejene možnosti porabe papirja in da so natis učbenikov vedno dražji.

Na ta poziv je Zavod za šolstvo skupaj s komisijami za učbenike strokovnih svetov posebnih izobraževalnih skupnosti izdelal minimalni program učbenikov, ki je pristal pri skupnem številu 157 učbenikov za 1. in 2. letnik, kar je bilo še vedno veliko preveč, saj bi za toliko učbenikov potrebovali subvencijo v vrednosti okoli 36 milijonov din. Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SRS, ki je novembra ocenil posege v izobraževanje v prihodnjem letu kot zelo restriktivne, je ugotovil, da bo denarja komaj za redno delo in nekaj vzajemnih nalog, tolikšnega denarja za subvencioniranje učbenikov pa prav gotovo ne bomo sposobni zbrati. Minimalni program učbenikov je obravnaval tudi odbor podpisnikov družbenega dogovora o učbenikih. Nastal je predlog, da naredi Zavod za šolstvo skupaj s komisijami za učbenike PLS konkreten operativni načrt za izdajo učbenikov za šolsko leto 1982 — 1983; upoštevali naj bi fazo pripravljenosti posameznega učbenika, razdelili učbenike na skripte in učbenike, pri čemer naj bi bila meja za skripte do naklade 1000 izvodov, prednost naj bi imelo 5 učbenikov za skupne vzgojnoizobraževalne osnove v 2. letniku, 13 učbenikov za temeljne strokovne predmete in učbeniki za posebne strokovnoteorične

predmete, ki pa so skupni za več vzgojnoizobraževalnih programov. Glede na poziv, ki je prišel iz SZDL, naj bi takšno racionalno načrtovanje veljalo tudi za učbenike 3. in 4. letnika.

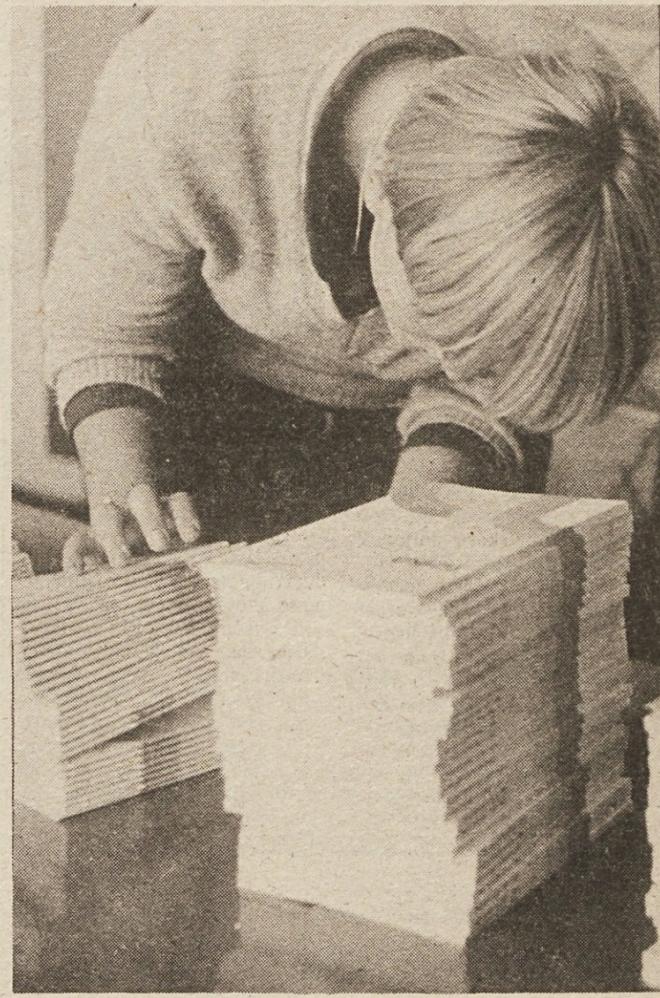
Naklade učbenikov so seveda zelo različne, od 30.000 do 300 izvodov. Skupaj s komisijami za učbenike so zdaj na Zavodu za šolstvo prišli do povsem nove številke. Za 2. letnik naj bi izšlo le 30 učbenikov in 45 skript, ki pa bi jih lahko šole tudi same razmnoževale, tako kot so jih tudi doslej. V preteklosti so imele zlasti poklicne šole zelo malo učbenikov, toliko več pa tako imenovanih internih skript. Zdaj bodo predlagali, da bi bil pregled skript obvezen, da bi izbrali ustrezne za uporabo potem, ko bo opravljena zanje strokovna in jezikovna recenzija. Tudi komisije za učbenike pri PIS se ogrevajo za tak način, saj pravijo, da bi tako lahko s »piljenjem« skript prišli počasi do učbenikov, ki bi bili takorekoč že v praksi preizkušeni.

Zdaj predlagano število učbenikov je skraćeno na 30, ker so iz programa črtali tudi vse tiste, za katere ni avtorjev in torej ne bi mogli iziti, pa tudi učbenike za programe, v katere letos niso vpisovali, ker ni bilo kandidatov. Ni pa še zagotovila za izid temeljnega učbenika za rudarstvo, ki je seveda nujen, medtem ko je nekaj drugih učbenikov za temeljne predmete že v pripravi.

V preteklosti smo imeli v Sloveniji tudi malo prevodov učbenikov. Zdaj so trije učbeniki iz drugih republik že v prevodu, poljedelstvo, temeljni učbenik za železnice, temeljni marksizma. Tovarišica Majda Zavašnik, ki vodi oddele za učbenike na zavodu za šolstvo, pravi, da so sicer zelo dobro obveščeni o izdajanjih učbenikov drugod, zlasti v Srbiji in Hrvaški pri Školski knjigi, da pa so možnosti skupnih projektov gotovo še neizkoriščene. Določene zagate so tudi sistemske narave, saj Zavod za šolstvo SRS kot strokovna služba ne more vstopati v odnose na podlagi samoupravnega sporazuma, kar velja tudi za sporazum s področja učbenikov, ki naj bi ga, a ga še niso podpisale slovenske založbe zaradi

delitve dela pri učbenikih. Zaradi takih nepovezav — karkoli jih že pogojuje — bomo lahko tudi še vnaprej precej neracionalni tam, kjer bi se morali povezovati. Zavod je n. pr. že izdal dva učbenika »Moja domovina SRFJ« za otroke naših delavcev na začasnem delu v tujini in pripravljata tretjega, lahko se pohvali, da je prehitel vse druge v Jugoslaviji. Ti pa so zdaj sklenili samoupravni sporazum za pripravo takega učbenika s skupnimi napor in sredstvi. To navedimo le kot primer, da je tudi hvalevredno delo, gledano s širšega prostora, lahko neracionalno. To pa si velja zapomniti zdaj, ko pripravljamo marsikateri učbenik strokovnega predmeta, ki bi ga lahko ustvarili ne le slovenski, temveč tudi medrepubliški teami strokovnjakov.

Sonja Gašperšič

Potrebujemo delavske univerze

V več kot dvajsetih letih razvoja so delavske univerze na Slovenskem upravičile svoj obstoj, kar dokazuje tudi več kot dva milijona udeležencev različnih oblik izobraževanja za strokovno delo in samoupravljalstvo funkcijo. Z zakonom o usmerjenem izobraževanju pa smo na novo opredelili njihovo vlogo: razvijale naj bi izobraževanje, ki bi odraslim izpopolnjevalo strokovno izobrazbo tudi njihovo znanje za samoupravno in politično delovanje; izjemoma, kjer ni šol, naj bi delavske univerze razvijale tudi strokovno izobraževanje. Tako zakonska določila pa tudi njihova napačna razlaga, so delovanje delavskih univerz ponekod zelo zožila, to pa je odprlo vprašanje njihovega obstoja. Delavske univerze so vključene le v 6 oz. 7 posebnih izobraževalnih skupnosti, njihov delokrog pa ozi tudi položaj, ko skoraj vse družbenopolitične organizacije same razvijajo svoj sistem družbenopolitičnega izobraževanja.

V sindikatih smo lani januarja sprejeli skupna stališča o svobodni menjavi dela med delavskimi univerzami in organizacijami ZSS. Dolgoročno sodelovanje je naj bi uredili s samoupravnimi sporazumi, kakršne pa so doslej sprejeli le v Mariboru in Ljubljani, čeprav je še v nekaterih občinah sodelovanje zadovoljivo, medtem ko n. pr. v občinah Ajdovščina, Koper, Celje, Murska Sobota, Lendava in Radovljica sploh ni nikarkršnega sodelovanja.

Ko so pretekli teden na seji predsedstva RS ZSS obravnavali nadaljnji razvoj delavskih univerz in s tem v zvezi sprejeli svoja stališča, so najbolj naglasili potrebo, da se sindikati v vseh okoljih zavzamejo, da bo nadaljnje delovanje delavskih univerz omogočeno na osnovi družbeno dogovorjenih planiranih ter v družbenopolitičnih in interesnih skupnostih usklajenih programov. Sicer pa bodo sindikati še naprej s pomočjo delavskih univerz usposabljali organizatorje kulturnega življenja; uresničiti je tudi treba že sprejeto stališče o svobodni menjavi dela med delavskimi univerzami in organizacijami ZSS, se pa tudi v koordinacijskih odborih zavzeti, da postanejo delavske univerze v občinah nosilke družbenopolitičnega izobraževanja in izobraževanja za samoupravljanje. Glede na to, da je izobrazbena struktura zaposlenih v SRS precej neugodna, bodo sindikati pri delavskih univerzah podpirali tudi razvijanje takega strokovnega izobraževanja, ki bo hkrati omogočalo tudi pridobitev manjkajoče osnovnošolske izobrazbe; zato se morajo sindikati zavzemati, da poteka svobodna menjava za take programe delavskih univerz v posebnih in občinskih izobraževalnih skupnostih.

JEZIKOVNO RAZSODIŠČE (81)

Ali smo ljudje ali samo funkcije?

Tovarišica M. R. je pisala razsodišču: »Ali je res nepravično, če v vabilu za samoupravne organe navedem: Vljudno Vas vabim na sejo... Moj neposredni vodja trdi, da je dolžnost vsakega delegata, da se seje udeleži, ne pa da ga povrhu še vljudno vabimo.«

Dolžnost je že, dolžnost, samo na sejo ne pride zmeraj; saj je znano, koliko sestankov je nesklepnih! Osebnost človeška odgovornost odpove, potem pa tudi (samoupravni) organ ne more delovati. — Torej je delovanje organa odvisno od slehernega posameznika v njem; ta posameznik pa ni le poosebljen nekakšne abstraktne dolžnosti, nekakšno nujno kolesce v stvari, marveč živ človek s kožo in kostmi, z vsem, kar smo, tudi s častjo in dostojanstvom. — Od nas je potem odvisno, recimo od naših predstav o samoupravni socialistični družbi, ali ga bomo kot člana (samoupravljalškega) organa videli le v vlogi razčlovečene abstrakcije (dolžnosti) ali kot človeško polnovrednega posameznika, ki se lahko glede sleherne stvari svobodno odloča (tudi o udeležbi na seji); ali ga bomo samo obvestili, pritisnili na gumb njegove dolžnosti, ali pa ga bomo povabili kot osebnost.

Podobno velja za končno pozdravljanje v dopisih; zelo poredko ga še srečujemo. Kaj nas stane, če ob koncu pisma pripišemo še kak lep ali tovariški pozdrav ali da s spoštovanjem pozdravljamo? — Na prvi pogled nepomembne in nefunkcionalne stvari, ki pa izražajo naše in splošno pojmovanje družbenih odnosov — recimo človečnosti kot enega od temeljev samoupravljanja. Stvari v družbi lahko pač urejamo po tehnokratsko uradniško ali pa z dogovarjanjem, ki temelji na najglobljem medsebojnem spoštovanju in upoštevanju. Jezik hitro pokaže, kako in kaj — zato, če smo resnični samoupravljalci, na sejo vljudno povabimo, s pozdravom zraven!

Mi med seboj

Izobrazba učiteljev

V pismu, ki nam ga je pred časom poslala tovarišica, ki želi, da jo podpisemo le z začetnicama Z. V., je zapisala, da želi opozoriti na problem, ki ni specifičen le za njihovo šolo, saj so zaposleni po vseh osnovnih šolah v Sloveniji učitelji z različno izobrazbo. Takole piše:

— Na sestanku zbora delovne skupnosti je na dnevnem redu obravnavala samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v osnovnih šolah. Ustavimo se ob 34. členu in ugotovimo, da dobi delavec na podlagi dosežene izobrazbe pripadajoče število točk. Te točke so del osnove osebnega dohodka.

Pa se oglasi tovarišica z razredne stopnje:

»Torej bomo zopet nagrajevani po izobrazbi.«

»Ne, nagrajevani boste po delu in rezultatih dela,« dobi odgovor.

»Zakaj bom pa potem imela jaz 10 odstotkov manjšo osnovo OD kot kolegica v paralelki, ki opravlja enaka dela in naloge?«

»Ja, saj v 34. členu lepo piše, da so rezultati dela neposredno povezani z izobrazbo. Torej je tvoje delo že v osnovi slabše, ker si končala samo učiteljske. Sicer pa bomo izdelali tudi merila za ugotavljanje kakovosti dela.«

»Kaj pa, če boste pri meni ugotovili enako delovno uspešnost kot pri kolegici, ki ima PA?«

»Dobila boš dodatek za kvaliteto dela. Toda v skupnem znesku boš imela še vedno 10 odstotkov manjši OD.«

»Torej bom nagrajevana po izobrazbi in ne po rezultatih dela. No, če je tako, bom pač manj delala!«

Nastane mučna tišina. Ne verjamemo ji! Vsi vemo, da bo še naprej veliko in dobro delala, saj jo poznamo kot pravega garača.

Počutimo se nemočni, sporazum namreč moramo sprejeti.

Medtem je bil samoupravni sporazum, o katerem je govor v sestavku tovarišice Z. V., že sprejet. Pa nas je vseeno zanimalo, kako tako razpravo komentira predsednik IO RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja tovariš Geza Čahuk. Takole pravi:

»Podoben sestavek bi poljubno lahko napisali tudi tako, da bi se neka tovarišica ali tovariš spraševal, zakaj je za delo v OS potrebna tudi visoka izobrazba — in bi zaključil podobno, da pač znanja, ki ga je pridobil na fakulteti, preprosto ne bo uporabljal.

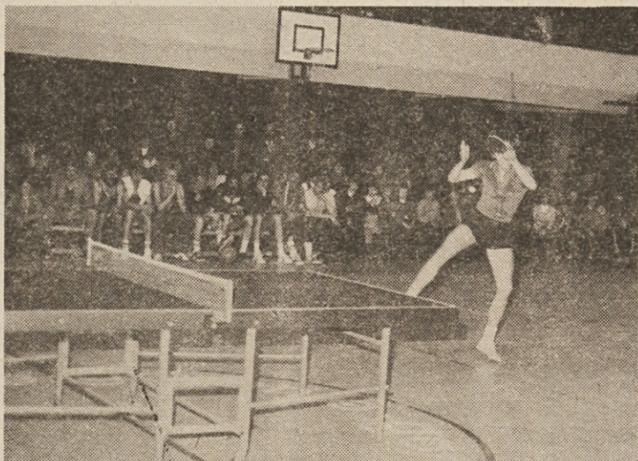
S tem uvodom sem želel pokazati samo na nesmiselnost

obravnavanja problema nagrajevanja na tak način.

Res je, da doslej v samoupravnem sporazumu nismo imeli formalne izobrazbe kot enega od elementov nagrajevanja. Zato smo dobivali nešteto pripomb, tudi pikrih. Nenazadnje je bila resna pripomba, da s tem, ko v vzgoji in izobraževanju ne upoštevamo izobrazbe kot elementa za nagrajevanje, dejansko dokazujemo »nezaželenost« visoke izobrazbe v OS. To pa seveda ne more in ne sme biti res. Zato smo se po zelo širokih razpravah in posvetovanjih odločili, da bomo v sedanji samoupravni sporazum vgradili tudi stopnjo izobrazbe kot enega izmed elementov za nagrajevanje. Prepričani smo, da imajo prav zagovorniki tega, ko trdijo, da ni mogoče vsega natančno ovrednotiti v okviru kakoovosti, in da višja in visoka izobrazba prinašata vendarle določeno kakovost. Če to ne bi bilo res, potem bi bilo škoda velikih družbenih sredstev za takšno izobraževanje učiteljev.«

Slavje ob otvoritvi novega športnega objekta

Telovadnica solidarnosti

Ob prazniku republike so na Muti ob Dravi odprli novo telovadnico »solidarnosti«, zgrajeno s sredstvi krajevnega samopri-
spevka in obveznicami za ceste.

Ob otvoritvi so na Muti pripravili zanimiv športni spored, v katerem so najprej podelili priznanja zaslužnim telesnokulturnim delavcem občine Radlje ob Dravi, nato pa so nastopili cici-bani, učenci in telovadci iz Mute in Vuzenice. Prav tako so pripravili zanimivo demonstracijo namiznega tenisa, številni domačini pa so tokrat videli izredno igro Silva Likarja, ki je danes med deseterico najboljših slovenskih

namiznoteniških igralcev.

Pod koše v novi telovadnici so prvi stopili domači košarkarji, kot gostje pa so sodelovali »tradicionalni« partnerji Mute — košarkarji iz delovne organizacije Gorenje TGO, Titovo Velenje.

Gostje iz velenjskega Gorenja so igrali skoraj s popolno prvo postavo šoštanjske Elektro, ki se jim je domači košarkarski kolek-

tiv izredno dobro upiral. Prvi del igre je bil celo neodločen, nato pa so gostje predvsem po zaslugi Breznika in Polovšaka, pa tudi Udriha in Hliša le povedli in zmagali s končnim rezultatom 86:81. Srečanje je navdušilo številne ljubitelje košarke na Muti, med domačimi igralci pa so se posebej izkazali Nahbar, Tomis, Jelenko in Miklavc.

Hinko Jerčič

Področna tekmovanja privabila 750 delavcev

Športne igre Unileasa

Že ob koncu lanskega leta se je koordinacijski odbor sindikata sozda Uniles odločil, da za svoje delavce pripravi novo obliko tekmovanja.

Pri tem je upošteval osnovne smernice prave športnorekreacijske dejavnosti in se odločil, da letos ponudi vsem članicam Unileasa (10 delovnih organizacij lesnopredelovalne industrije iz Slovenije) takšno obliko tekmovanja, ki naj bi bila sprejem-

ljiva za vse članice ob minimalnih investicijah.

Za krst so poskrbeli delavci Stola iz Kamnika, ki so na Veliki Planini priredili prve zimske igre delavcev v sozdu Uniles. Odlična organizacija in udeležba 250 smučarjev je bil prvi dokaz za to, da so bili sklepi koordinacijskega odbora Unilesovega sindikata pravilni in utemeljeni.

Delovna organizacija Javor iz

Pivke, je sprejela v goste strelce, šahiste in igralce namiznega tenisa. Septembra so bili organizatorji tekmovanja v odbojki in nogometu športni delavci Novolesa iz Novega mesta, ki so uspešno poskrbeli za več kot 190 športnikov iz Unileasa.

Delavci iz Mebla pa so oktobra gostili okoli 158 kegljačev in balinarjev.

R. K.

Vse bolj zgodnja specializacija v vrhunskem športu

Omejena svoboda mladih

Pojav vse bolj zgodnje specializacije v vrhunskem športu je dobro znan. Ker imajo športni delavci, društva, organizacije, pa tudi posamezniki zelo pogosto pred očmi le dosežke oziroma rezultate, je primerov, ko so postali otroci žrtve okolja z velikimi željami po športni slavi, vse več.

Problem, ki ni najnovejšega datuma, izhaja iz spoznanja, da je treba, še posebno v športu, pričeti s trdim in vsakodnevnim delom že zelo zgodaj. Z deklamacijami, ki kažejo nadarjenost denimo za akrobatiko in orodno telovadbo, začno delati strokovnjaki že pri petih, šestih letih, včasih še bolj zgodaj. Podobno je tudi v drugih športih. Če zamudimo mlada leta, če zamudimo specializacijo v otroštvu, se lahko zagotovo poslovimo od vrhunskih dosežkov.

Zato se razumljivo poraja vrsta vprašanj, ki bi jim kazalo, še posebno v družbi, kjer je v ospredju skrb za človeka, posvetiti vso pozornost. Kdo je denimo v prvi vrsti odgovoren za doraščajoče otroke, ki posvetijo svojo mladost izključno vrhunskemu športu? Starši, trener, družba? Čigava dolžnost je, da brzda očeta, mater ali oba skupaj, ko želita po vsej sili vzgojiti svojega otroka v

»športno zvezdo«? Kdo je na primer odgovoren za nestrokovno načrtovanje treninga mladoletnika, ki ima nepopravljive posledice celo pri odraslih, kaj šele pri najmlajših? Kaj so storili zdravniki, fiziologi, psihologi, sociologi in drugi, da bi ublažili psihične in telesne deformacije, ki so iz leta v leto bolj značilne za mlade vrhunske športnike? Kdo bdi nad tem, da ne postane športno nadarjena deklica ali fantek »objekt« posebnih interesov starejših, trenerjev, družbe? Kdo skrbi za to, da se razvije človek, ki se ukvarja z vrhunskim športom, v osebnost, ki se bo kasneje lahko uspešno vključila v družbo in vsakdanje življenje? Mnogim, ki so mladost preživeli v športni areni, postane namreč zelo težko pri duši, ko ne prejema več priznanj, čestitk in ko se morajo za vselej posloviti od vsega, kar prinaša športna slava.

Očitno gre torej za dve plati medalje pri mladih vrhunskih tekmovalcih. Za tisto mamljivo, spodbudno, bleščečo, ki neti domišljijo in o kateri sploh ni težko govoriti, in za ono drugo, o kateri tako zelo malo razmišljamo, še najmanj prizadeti sami. Seveda, če bi bili mladi ljudje, ko se odločajo za vrhunski šport, že vsaj delno obliko-

vane osebnosti, ki trezno razmišljajo o sebi in svojem nadaljnjem življenju in ne sprejemajo slepo odločitev drugih, bi bilo marsikaj drugače.

Vse bolj aktualno v vrhunskem športu postaja torej vprašanje, kako je z osebo svobodo mladih vrhunskih športnikov. Imajo ti ljudje take možnosti, da živijo, se igrajo, doraščajo, se veselijo, izobražujejo in pripravljajo na tisto dolgo življenjsko pot, ki zahteva od vsakega posameznika zelo veliko, kot njihovi sovrstniki? Imajo vsaj toliko časa, da lahko mislijo še na kaj drugega kot na naraščajoče obveznosti v svojem športnem življenju? Imajo možnosti, da so enakovredni svojim sovrtnikom? Mar niso prikrajšani za marsikaj, kar kasneje, ko se vključijo v normalno življenje, ne morejo nikoli več nadoknaditi? Mar ne gre, žal, v prenekaterih primerih za osiromašene športne specialiste, ki jih vzgajajo trenerji in družba izključno za gledalce?

Gre torej za dolgo vrsto resnih in zelo človeških vprašanj, na katera v svojem vsakdanjem življenju, ko se nam vse bolj mudi in ko pogosto ne najdemo več časa za razmišljanje, pozabljamo in jih odlagamo na jutrišnji dan.

Andrej Ulaga

DE

DELAVSKA ENOTNOST

PAKETNI NAKUP!

20% POPUST!

CENEJE DO ZNANJA!

OBROČNO ODPLAČEVANJE!

Prvi paket:

Več avtorjev:
AKTUALNI PROBLEMI MARKSIZMA 310 din

A. Bibič:
INTERESI IN POLITIKA 550 din

P. Alatri:
ORIS ZGODOVINE MODERNE POLITIČNE MISLI 420 din

B. Kavčič-I. Svetlik:
POGLAVJA IZ SOCIOLOGIJE DELA 360 din

V. Sruk:
FROMMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA 290 din

1.930 din
— 20% popust 386 din
1.544 din

(v 5 obrokih; 1 obrok 308 din)

Drugi paket:

A. Kranjc:
IZOBRAŽEVANJE NAŠA DRUŽBENA VREDNOTA 220 din

S. Bezdanov:
ZDRUŽENO DELO IN IZOBRAŽEVANJE 190 din

A. Kranjc:
METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH 260 din

E. Rojc:
IZOBRAŽEVANJE ZA DELO IN SAMOUPRAVLJANJE 360 din

1.030 din
— 20% popust 206 din
824 din

(v 3 obrokih; 1 obrok 274 din)

Tretji paket:

Več avtorjev:
INVENTIVNA DEJAVNOST V ZDRUŽENEM DELU 150 din

G. Devetak:
TEHNIČNE INOVACIJE 550 din

L. Sočan:
POT V GOSPODARSKO RAZVITOST 360 din

B. Bunc:
MARKETING V ZDRUŽENEM DELU 390 din

C. Mlakar:
EKONOMSKI PROBLEMI NAŠE GRADITVE SOCIALIZMA 250 din

1.700 din
— 20% popust 340 din
1.360 din

(v 5 obrokih; 1 obrok 272 din)

Četrti paket:

S. Illič:
PSIHOSOCIOLOŠKI ASPEKT INFORMIRANJA V ZDRUŽENEM DELU 250 din

F. Džinič:
KOMUNIKOLOGIJA 320 din

dr. V. Štambuk:
KIBERNETIKA 250 din

M. Gorjup:
SAMOUPRAVNO NOVINARSTVO 140 din

L. Šetinc:
TEMELJI SAMOUPRAVNEGA SISTEMA INFORMIRANJA 190 din

1.150 din
— 20% popust 230 din
920 din

(v 3 obrokih; 1 obrok 306 din)

Peti paket:

Več avtorjev:
KRONOLOGIJA NAPREDNEGA DELAVSKEGA GIBANJA NA SLOVENSLEM 1868—1980 700 din

P. Alatri:
ORIS ZGODOVINE MODERNE POLITIČNE MISLI 420 din

dr. M. Stiplovšek:
RAZMAH STROKOVNEGA SINDIKALNEGA GIBANJA NA SLOVENSLEM 1918—1922 650 din

V. Tomšič:
ŽENSKA V RAZVOJU SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE JUGOSLAVIJE 240 din

2.010 din
— 20% popust 402 din
1.608 din

(v 5 obrokih; 1 obrok 321 din)

Šesti paket:

M. Kerševan:
RAZREDNA ANALIZA IN MARKSISTIČNA DRUŽBENA TEORIJA 300 din

C. Ribičič:
IZVRŠNI SVET V DELEGATSKEM SKUPŠČINSKEM SISTEMU JUGOSLAVIJE 300 din

dr. B. Kavčič-V. Antončič:
SAMOUPRAVNA UREJENOST IN GOSPODARSKA USPEŠNOST DELOVNIH ORGANIZACIJ 250 din

850 din
— 20% popust 170 din
680 din

(v 3 obrokih; 1 obrok 226 din)

Z vplačilom 1. obroka na žiro račun št. 50100-603-41502 DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 in navedbo željenega paketa vam pošljemo naročen(e) paket(e) in ustrezno dokumentacijo za obročno odplačevanje.

Podrobnejše informacije dobite pri DELAVSKI ENOTNOSTI, Ljubljana, Celovška 43 (telefon 320-403), v knjigarni DE, Tavčarjeva 5 (telefon 317-870) in v vseh knjigarnah v Sloveniji!

Ob šestdesetletnici Saturnusa

Kovačnica revolucionarjev

Delavci tovarne Saturnus iz Ljubljane so 27. novembra letos proslavili šestdesetletnico svoje tovarne. Proslavili so jo v novih prostorih tozda »Avtooprema« ob Letališki cesti. Danes je v Saturnusu zaposlenih 1750 delavcev, medtem ko jih je leta 1921 Tovarna pločevinastih izdelkov, kot se je takrat imenovala, zaposlovala le 40. Svoj pravi in resnični strokovni in gospodarski napredek pa je tovarna dosegla šele po osvoboditvi.

Hkrati z razvojem tovarne pa se je v njej razvijalo in krepilo revolucionarno delavsko gibanje. Saturnus je bil v času med obema vojnima nedvomno eno najpomembnejših središč revolucionarnega delovanja ne samo v Ljubljani, temveč tudi širše.

Trdnjava delavske zavesti in solidarnosti

Moste so bile proletarsko predmestje, ki je že imelo svojo revolucionarno tradicijo. Že leta 1920 je bila v Mostah ustanovljena Socialistična delavska

stranka Jugoslavije (komunistov), ki je imela za sabo večino prebivalstva.

Na delavce Saturnusa so močno vplivali tudi slovenski kovinarji, ki so že 1919. leta imeli svojo močno strokovno organizacijo. Tudi vsa nesoglasja, ki so se pojavljala v vodstvu sindikalne organizacije, niso omajala enotnosti delavcev v Saturnusu. Izpolnjevanje osnovnih nalog sindikalne organizacije — po za- slugi maloštevilne, a politično močne partijske organizacije — je v Saturnusu ostalo vsa leta neokrnjeno. Nepopustljivo so se borili za varstvo in izboljšanje svojega materialnega položaja. Med njimi nikdar ni zamrla solidarnost, izobraževali so se, vzgajali in krepili v boju za ekonomske in politične pravice.

Šele 1940. leta je uspelo vladajoči buržoaziji ustanoviti »zeleni sindikat«, ki se kljub političnim in materialnim pritiskom ni zasidral. Odziv med delavci je bil maloštevilen. Pritegnil je predvsem socialdemokratsko usmerjeno delavsko buržoazijo, saj je tudi zagovarjal njihove interese in se v vseh akcijah opredeljeval

proti interesom večine delavcev. Ko so komunisti prek sindikata organizirali mezdno akcijo za draginjski dinar (vse urne mezde naj bi se zaradi draginje povečale za dinar) so socialdemokrati skušali to akcijo razbiti in so postavili svoj program, po katerem naj bi se vse mezde dvignile za 10 odstotkov. Namen je bil več kot očiten — pritegniti določeno vrsto delavcev in jih končno uporabiti kot oporo v protidelavskih težnjah buržoazije. Osnovni cilj ustanavljanja »zelenih« sindikatov — razbiti enotnost delavcev in odtegniti sindikat vplivu KPJ, v Saturnusu tako ni bil nikdar dosežen.

Zgodovinska tradicija kovinarjev, vpliv revolucionarnih Most, udarna KPJ in zavedni sindikat — to so tisti osnovni vplivi, ki so preobrazili Saturnus v rdečo trdnjavo. Vpliv moščanske okolice na Saturnus se v vsej dobi prepleta z vplivom Saturnusa na moščansko okolico. Kaj kmalu je vpliv Saturnusa prerasel moščanske okvire. Iz vrst delavcev Saturnusa so zrasi močni partijski in sindikalni delavci, ki so usmerjali in vodili revolucionarno gibanje v stari Jugoslaviji in med NOB.

Delavska solidarnost v Saturnusu se je razširjala tudi zunaj tovarne. Lep primer je bila stavka vevških papirničarjev 1936—1937. leta. Politična značilnost te stavke je popolna solidarnost delavcev in kmetov in celo naprednih obrtnikov in trgovcev s stavkajočimi. Delavke Saturnusa so se ob tej stavki izredno izkazale: povsod so organizirale nabiralne akcije za stavkajoče, po mestu in po okoliških kmečkih predelih. Tako je

nastala že takrat trdna zveza med delavci in kmeti, ki se je s političnim delom Partije in SKOJ vedno bolj krepila in dosegla visoko obliko organiziranosti v Osvobodilni fronti slovenskega naroda.

Revolucionarno delo zaupniških odborov

Ko oživljamo spomine na predvojno delo naprednih sil v Saturnusu, ne moremo mimo najbolj legalne oblike boja delavskega razreda — mimo zaupniških odborov. Zaupniški odbor je bil sestavljen iz demokratično izvoljenih delegatov — zastopnikov posameznih oddelkov. Prek zaupniškega odbora in njegovega predsednika je delavstvo prenašalo svoja stališča, zahteve in potrebe na vodstvo tovarne. Od ljudi, ki so v zaupniškem odboru delovali, je bila odvisna opredelitev odbora: lahko bi podpiral težnje lastnikov tovarne — tudi take primere srečamo v zgodovini delavskega gibanja — lahko pa je zastopal interese delavske večine. Opredelitev je bila odvisna od moči partije in od lika vsakega posameznega komuni-

sta. KPJ je zaupniškimi odborom v Saturnusu že od vsega začetka dajala revolucionarno usmeritev.

Mandat zaupniškega odbora je trajal leto dni, glavne naloge pa so bile predvsem skrb za izboljšanje ekonomskega položaja delavcev, za dosledno izpolnjevanje kolektivne pogodbe in skrb za lajšanje posledic gospodarske krize. Od leta 1932 dalje so se delavci Saturnusa pod vodstvom partije ostro bojevali proti zmanjševanju števila delovnih mest. V času najtežjega gospodarskega položaja so se raje odločali za občasne brezplačne dopuste ali za skrajšanje delovnega časa — posledica tega je bil manjši zaslužek — kakor da bi pristali na odpusčenje delavcev. Seveda vseh odpustov niso mogli preprečiti, vendar so mnogokrat dosegli, da niso bili odpuščeni tisti delavci, ki so bili socialno najbolj ogroženi.

Akcijski odbori delavske enotnosti

Enotnost delavskega gibanja, v katerem je bila očitna avantgardna vloga KPJ, je bila v na-

sprotju z interesi vladajoče buržoazne klike. Ker te enotnosti niso mogli razbiti, so 1940. leta sindikate enostavno prepovedali. Še istega leta je začela KPJ organizirati novo obliko sindikatov — akcijske odbore delavske enotnosti, ki so nastajali v tovarnah in rudnikih in so tudi v Saturnusu nadaljevali s sindikalnim delom. Ti odbori so ostali tudi med okupacijo. Leta 1942 je bil na pobudo KPJ v Ljubljani ustanovni sestanek akcijskega vodstva enotnega delavskega gibanja. Odbori delavske enotnosti izgubljajo značaj ilegalne strokovne organizacije ter postajajo politični organi Osvobodilne fronte.

Nevarnost, ki je spremljala delavce med njihovim revolucionarnim delom pred letom 1941, jih je pripravila za ilegalno delo po 1941. letu. Večina Saturnusovih delavcev je obrnila hrbet tudi fašističnemu sindikatu Dopolovoru. Vključili so se v Osvobodilno fronto, ki je njihovemu razrednemu boju dala širše oblike. Boj za narodno osvoboditev se je tesno povezal z bojem za nov, socialno pravičnejši svet.

Sonja Gomzi

KRONOLOŠKI PREGLED

1918
16.—18. december — V Trbovljah je izbruhnila stavka rudarjev, prva v novi državi — kraljevini SHS. Stavkajoči rudarji so zastražili rudnik, uvedli delavsko nadzorstvo, v trgovinah ukazali prodajati zaloge po določenih cenah. Zahtevali so poddržavljanje rudnikov, ki naj bi bili last ljudstva, soodločanje pri upravi v demokratičnem smislu in zahtevali soudeležbo pri dobičku. Deželna vlada je proti stavkajočim poslala v Trbovlje vojaško enoto.

1929
17. december — V rudnikih Trboveljske premogokopne družbe se je začela splošna rudarska stavka, v kateri je sodelovalo 9640 rudarjev (Trbovlje, Zagorje, Hrastnik, Kočevje, Rajhenburg, Št. Janž, Huda jama). Stavka se je končala 11. januarja, rudarji so dosegli 30 do 50 odstotno zvišanje mezd.

1941
15. december — Začela se je množična vstaja v zahodnem delu Gorenjske, ki jo je po navodilih vodstva narodnoosvobodilnega gibanja za Slovenijo pripravil politični in vojaški aktiv narodnoosvobodilnega gibanja za Gorenjsko, po sestanku v Bukovščici v Selški dolini — 5. decembra 1941. Vstaja je zajela Bohinjski kot, Zgornjesavsko, Selško in Poljansko dolino, iz katerih je v nekaj dneh odšlo v partizane okrog 665 ljudi. Nemški okupator je moral najprej izprazniti 23 orožniških postaj in policijskih postojank in tu je za nekaj dni nastalo svobodno partizansko ozemlje, nato pa je sovražnik pripeljal policijske in

vojaške sile, oborožene celo s težkim orožjem in začel zasledovati Cankarjev bataljon. Čeprav je bila množična vstaja na Gorenjskem sredi decembra 1941 kratkotrajna, je ostala v zavesti narodnoosvobodilnega gibanja in tudi okupatorja kot eden najpomembnejših dogodkov v času vojne.

1945
19. december — Predsedstvo Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta je izdalo zakon o agrarni reformi in kolonizaciji in zaradi specifičnih slovenskih razmer še zakon o razlastitvi posestev, ki jih obdelujejo viničarji in koloni.

1948
15.—19. december — Skupni kongres SKOJ in Ljudske mladine Jugoslavije je sprejel odločitev o združitvi obeh organizacij v enotno organizacijo — Ljudsko mladino Jugoslavije. Kongres je sprejel svoje organizacije, resolucijo proti obtožbam Informbiroja ter izvolil 75-članski centralni komite in predsednika Milijana Neoričiča.

Delavci Saturnusa leta 1933 pred tovarno

Nagradna križanka št. 44

Rešitve pošljite do 6. januarja 1982 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška 43, s pripisom na ovojnic: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 44. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

Rešitve nagradne križanke št. 42
KS, PRITLIKAVOST, RESTAVRATORSTVO, TRTA, KESON, ERIN, APA, KOST, KALOTA, RETOR, KATOVICE, BH, NULA, EROTIK, ROVT, OTTA, OPOLDNE, KAFRA, PI, FABIO-LA, VITAN MAL, ENA, KORNET, VENKATA, LAK, ARHAR, KARTONAR

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 42
1. nagrada 300 din: Ana Klun, Mucherjeva 6, 61000 Ljubljana;
2. nagrada 200 din: Karli Dremel, Debelakova 16, 61430 Hrastnik;
3. nagrada 150 din: Franc Požek, Heroja Maroka 16, 68290 Sevnica.
Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	GOSP. DEJAVNOST, KI SE UKV. S PRED. MLEKA	STAR. AM. FILMSKA IGRALKA	ROMAN CHATEAU-BRIANDA	ČAST. PONOS	ITALJ. NAFTNI KONCERN	KONČEK SUKANCA	KRAVICA, TELICA	ČHOV ANTON	SESTAV. R. N.	GLAVNO MESTO GANE	RAZMESTITEV VOJAKOV NA STANOVANJA	NADAV, NAPLAČILO	VOTLA MERA	IVAN KRILOV	PREPOVED, USTAVITEV	GR. GORA S ŠTEVILNI SAMOSTANI	IZUMRLO EVROPSKO DIVJE GOVEDO	MORSKA RIBA, POOLANICA	SPOSOBNOST MIŠLJENJA
MLAD MOŠKI									NAPRAVA ZA ANALIZIRANJE										
VRSTA PISAVE									SMEŠNA RISBA										
NAROD VELIKANOV V GR. MITOLOGJI								KRAJ NAD REKO						NASPROTJE ZMAGE					
SLOV. CELOVEČERNI FILM					BÜRGERJEVA BALADA, KI JO JE POSLOVEN. PRESEREN	MERA ZA ZLATO ERBIJ						EPSKA PESNITEV						DRAGO ULAGA	
OČE				IT. PEVEC ZABAVNE GLASBE						GOROVJE V SAHARI								KRAJŠE IME MENAMA	
RUTENJ			KATRAN ŠODO					KRAJ PRI MEDVODAH										REKA SKOZI AARAU	REKA V SR. ITALJI, PRITOK TIBERE
SL. PEVKA ZABAVNE GLASBE (EVA)						DELAVEC V MARTINARNI												OŠEBA IZ KRŠČ. MITOLOGJE	
LES ZA TNALE										ZMIKAVT DANSKA								ŠVIC. MATE. MATK IN ASTRONOM	
ŽIVNO-ZDRAVSTVO										GROFIJA V JZ ANGLIJI, (GL. MESTO - EKETER)									
MAKED. KOLO				SMUČIŠČE NA POHORJU															

Enkratni kulturni dogodki in težko fizično delo so bili povezani

Kulturna tradicija iz »rdeče trdnjave« malo zamrla

Niti ni bilo naključje, da me je v iskanju stikov z organizatorji kulture zaneslo prav v Saturnus. Ta delovna organizacija, ki ni znana samo po svojih kakovostnih izdelkih, ampak tudi po svoji revolucionarni predvojni in seveda tudi povojni tradiciji, je konec novembra praznovala 60-letnico. Tudi ni bil to moj prvi obisk, saj sem pred dobrimi štirimi leti iz pogovora z Vladom Slugo že spoznala, da je bilo kulturno življenje delavcev zelo razgibano in dobro organizirano.

Prijazen sprejem in pripravljenost na odkrit pogovor sta me ob ponovnem srečanju s tovarišem Slugo spet pritegnila.

»Pravzaprav sem svoja razmišljanja o kulturnem življenju v naši delovni organizaciji že na široko pojasnil v Glasu Saturnusa, glasilu našega delovnega kolektiva.«

Vzor na kulturnem področju

»Spominjam se, da sem se takoj po zaposlitvi vključil v dramsko skupino, ki je takrat že dolgo uspešno delovala ter bila vzor, kako naj bi gojili delavsko kulturo.

Saturnus pa je imel tudi lep slovno in tehnično knjižnico. Ne smem pozabiti na skupino, ki je skrbel za lep videz okolice in prostorov Saturnusa.

Se enkrat se bom povrnil na dramsko skupino. V njej nas je sodelovalo več mladih delavcev iz neposredne proizvodnje, vaje smo imeli v prostem času, tudi ob prostih sobotah in nedeljah. Na dramskem področju je bil Saturnus sploh močan, saj je imela tudi gasilska četa svojo dramsko skupino, ki je nastopala skupaj z

dramsko skupino mladine in sindikata.

Nikoli nismo čakali na priporočilo od »čisto tam zgoraj«, da je treba pripraviti proslavo v tovarni oziroma na oddelku v eni od proizvodnih hal. Na drug prostor nismo mislili, vsi delavci smo želeli imeti proslavo na tovarniškem dvorišču ali pa med stroji. Še sedaj me marsikateri prostor v tovarni spominja hkrati na obilico fizičnega dela in na enkratne kulturne dogodke.

Naša dramska skupina ni imela zametnih zaves, odra niso načrtovali arhitekti. Sceno so pripravili delavci sami, nikoli pa tudi ni manjkalo zvestih poslušalcev in gledalcev.

V svoji tiskarni smo imeli veliko priznanih strokovnjakov, mirno lahko rečem, tudi likovnih umetnikov, ki so nam vedno svetovali in pomagali pri opremitvi scene, risali so plakate za praznike in izlete. Skratka, pripravili so tudi ustrezno propagandno gradivo.

Imeli smo tudi glasbeno sekcijo; ansambel naših delavcev je bil priključen pihalnemu orkestru Papirnice Vevče.

Šeasoma je naša kulturna dejavnost prešla meje tovarne in

Saturnus je bil kmalu prisoten na vseh kulturnih manifestacijah v občini.«

Kultura »od zunaj«

Pogovor ni tekkel kot neko spominjanje na »zlate stare čase«. Vlado Sluga ter sogovornika Miro Kisel in Rado Fink, ki sta se pridružila, so realno ocenjevali dogajanja na kulturnem področju v delovni organizaciji Saturnus. Še vedno se kaj dogaja, praznike počastijo s proslavami in občasnimi likovnimi razstavami, k sodelovanju povabijo učence osnovnih šol iz občine; ob praznovanju 60-letnice so v kulturnem programu sodelovali priznani slovenski umetniki; še vedno kupujejo tudi vstopnice za ogled gledaliških predstav in seveda pred tem poskrbe za denarna sredstva za take prireditve.

Za vse to je potrebnega tudi nekaj dela in tega moji sogovorniki niso zanikali. »Ni pa tistega ozračja, tiste zagnanosti med mladimi, tiste pripravljenosti za sodelovanje, ki je bila še nedavno tega. Prav tako tudi nihče več neposredno ne skrbi za organiziranje kulturne dejavnosti kot včasih, ko smo natanko vedeli, na koga se s tem v zvezi obrniti,« ve povedati Miro Kisel, ki je bil

tehnični vodja v dramski sekciji in še ni tako močno prekoračil »mladostne meje«. »Vse to je res, vzroke pa je treba tudi upoštevati. Zadnje čase je treba veliko energije vložiti v delo, v organiziranje dela. Težav ni malo in pojavljajo se vedno nove. Tudi to malo zbija zavzetost za druge dejavnosti.« je resno poudaril Rado Fink, tajnik konference Zveze sindikatov v delovni organizaciji Saturnus.

Delo v društvu »Vide Pregarc«

Preveč enostransko bi bilo tole pisanje, če ne bi povedali, da je Vlado Sluga že vrsto let predsednik kulturnega društva Vide Pregarc v KS Moste in da v sekcijah tega društva delujejo številni delavci iz Saturnusa. Tako le ni mogoče trditi, da zanimanja za to ni

in pripravljenost za delo tudi obstaja.

V tem času bi morali kulturno dejavnost okrepiti

Veliko bolj prijetno je govoriti in pisati o vzpenjanju, poti navzgor, zgodi pa se seveda tudi, da korak zdrzne malo nazaj. Vzrokov je lahko več in v pogovoru so se izluščili vsaj trije: premajhna podpora vodilnih delavcev; pretrgana vez med nekdanjimi mladinci in sedanjo mladino; zaradi česar še tako močna tradicija zamre; zapleten gospodarski položaj. Motenje ritma proizvodnje zaradi kulturne dejavnosti pa ne bi smel biti izgovor za nekatero, čas zanjo mora biti, saj prav delo v kulturnih sekcijah ljudi lahko povezuje, jim daje obču-

Številni delavci Saturnusa delujejo v kulturno-umetniškem društvu Vide Pregarc v krajevni skupnosti Moste, tako tudi v društvenem mešanem pevskem zboru.

tek pripadnosti delovnemu okolju, kar je drugače pri 1750-članskem kolektivu težko doseči. »Vendar pa so se že pojavila znamenja, ki kažejo na to, da ne bi smeli predolgo puščati »kulturne vrzeli«, temveč bi bilo treba v tem času na kulturnem področju zopet več delati,« je zaključil svoje razmišljanje v Glasu Saturnusa Vlado Sluga.

Stanka Ritonja

Vabimo k sodelovanju širok krog sodelavcev

Verjamemo v življenjsko silo veliko majhnih ustvarjalnih dosežkov. Verjamemo v to, da je v vsakem človeku več ustvarjalnih hotenj, pa tudi sposobnosti, kot jih lahko ljudje udejnavimo v svojem poklicnem delu. Verjamemo v to, da je potencialno v vsakem človeku nekaj Michelangela, kot je rad dejal naš slovenski pisatelj in družbenopolitični delavec Beno Zupančič.

Ko smo pred dvema letoma v uredništvu Delavske enotnosti zasnovali našo 16. stran časnika kot stran »Ljubiteljske ustvarjalnosti«, čeprav je sprva nosila naslov »reportažna stran«, si še sami nismo predstavljali, da bomo odprli tako široko galerijo osebnih in kolektivnih ustvarjalnosti med našimi delavci. Pisanje o ljubiteljski ustvarjalnosti je našlo tudi na velik in dober odmev, čeprav se še kje sliši glas, da temu nemara namenjamo preveč časopisnega prostora. Res je to že prava galerija ustvarjalnih hotenj, ki jih je med nami toliko, da ji novinarji sami preprosto nismo več kos. To ni več naloga, ki jo lahko opraviš, dokončaš. To je vrelec, to je tisoč vrvelcev, od katerih nekateri sicer usahnejo, a vedno znova se pojavljajo novi.

V dveh letih smo predstavili kar 19 pihalnih godb, ki jih na Slovenskem res ne manjka, od tistih, glasbeno najbolj ambicioznih in celo v mednarodnem merilu priznanih, do manjših delavskih godb, ki pa prav tako pomembno izpolnjujejo nekomu prosti čas, nam naš vsakdan, prazničen, in tudi kadar je žalosten. Predstavili smo 38 različnih pevskih zborov in drugih manjših pevskih ansamblov, instrumentalno-zabavne orkestre, ljudi, ki svojo misel, doživljanje in občutje želijo izpovedati v literarni besedi; predstavili smo 7 likovnih sa-

morastnikov, 8 folklornih skupin in prav tolikšno število delavskih kulturnih društev. Doselej smo pisali o 4 ljubiteljskih gledaliških skupinah, njihovi kolektivni tvornosti in njeni odmevnosti v domačem in širšem kulturnem prostoru; pisali smo o ženskah, ki mnogo več kot dokaz svojih spretnih rok vtkejo v lepa, zanimiva in estetska ročna dela. Mnogo smo pisali o vzgibih, ki ljudi vodijo v lastno in kolektivno kulturno ustvarjalnost. A predstavili smo tudi že 7 marljivih organizatorjev kulturnega življenja, sicer resda več iz organizacij združenega dela kot iz krajevnih skupnosti, o njihovem širšem delovnem jedru, o rezultatih njihove načrtno kulturne akcije, o njihovi veri v vrednost množice drobnih uspehov, o tem, kako se odzivajo s svojim delom na spodbude delavcev in njihov pravi kulturni interes, o tem, kako pogrešajo usmeritve za delo v lastnem okolju, ali kako jih že usmerja samoupravna in demokratično izoblikovana skrb za delavcev kulturni razvoj.

Pisali smo o 52 fotoamaterjih, pri katerih je bil naš Andrej Agnič na obisku, oni pa so »obiskali« naš časnik in ga popestrili s svojimi fotografskimi dosežki, kdaj pa kdaj prispevali tudi našo fotografsko naslovnico. Pisali smo o inovatorjih, posameznikih in skupinah, ki jih poklicno delo navdihuje za ustvarjalno iskanje izboljšav v tehnološkem ali delovnem procesu. Začeli smo iskati tudi ljudi, ki svoje ustvarjalne sile izživljajo na najrazličnejših področjih tehnike; doslej smo se ustavili pri njih osemnajstkrat. Seveda se zavedamo, da s tem vsega ustvarjalnega ali poustvarjalnega hotenja in početja ljudi še ni konec. Ljudje so lahko do neke mere poustvarjalni tudi kot različni zbi-

ratelji, ko proučujejo zbrane predmete in si ob tem zastavljajo najrazličnejša vprašanja, na katera tudi iščejo odgovore, pa naj gre za etnografsko zbirko, za star denar, znamke ali kaj drugega, kar v človeku vzbuja radovednost in slo po razkrivanju neznanega. Ljubiteljska ustvarjalnost in poustvarjalnost v resnici nimata meja.

In zdaj k našemu povabilu! V naravi časnika je, zlasti še v naši samoupravni in demokratični družbi, da odpira svoje strani množici zunanjih sodelavcev. A naše tokratno vabilo k sodelovanju je prav konkretno. To našo 16. stran časnika, ki smo ji dali naslov »Ljubiteljska ustvarjalnost«, želimo popestriti bolj, kot smo jo uspeli doslej v dveh letih. Vemo, da jo lahko bolj popestrijo še posebej naši dopisniki, sodelavci, množica vas, ki ste zrastle iz gibanja »1000 delavcev — sodelavcev«, vas, ki v svojem okolju najbolj poznate najrazličnejše obraze te ljubiteljske ustvarjalnosti; kulturne ljubitelje, posameznike in skupine, organizatorje kulturnega življenja, tudi tam, kjer delavci žive s svojimi družinami, poznate fotoamaterje, radioamaterje in različne druge ljubitelje na področju tehničnih znanosti, na katerih ljudje širijo svoje znanje, svojo splošno in tehnično kulturo in počno stvari, ki mnogokrat kot novosti koristijo tudi drugim.

Vabimo vas, ob nagibu starega leta in ob vstopu v novo, da nam pošljete prispevke o teh ljudeh in o njihovi dejavnosti, nam pošljete o njih in njihovem delu tudi fotografije. A če že res sami ne bi sedli in zapisali, kar je zapisati vredno, sporočite nam, saj novinarji ne mislimo, da se odslej naše novinarske poti ne bodo več ustavljale tudi pri teh ljudeh.

Uredništvo

DE

POLITIČNI PRIROČNIK

Sindikati '82

Prvi letnik edicije, ki bo tradicionalna oblika informiranja o sindikalni aktivnosti.

VSEBINA:

1. Koledarski del (48 strani) — pomembnejši datumi iz zgodovine
2. Citat iz Statuta Zveze sindikatov Jugoslavije
3. Dušan Gačnik: Sindikati 82 (brošura na pot)
4. Franček Kavčič: Organiziranost in metode delovanja Zveze sindikatov Slovenije
5. Emil Šuštar: Naloge Zveze sindikatov Slovenije pri uresničevanju ciljev srednjeročnega plana za obdobje od leta 1981 — 1985
6. Ciril Ribičič: Sindikat v delegatskem sistemu
7. Boris Lipužič: Brez strokovnih kadrov in znanja ni napredka
8. Nada Mikič-Šulc: Naloge zveze sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti
9. Boštjan Pirč: Obveščanje je tudi stvar sindikatov
10. Senka Namar: Kako oblikovati dober pravilnik o delovnih razmerjih
11. Bogdan Petric: Delitev po rezultatih dela
12. Shema delitve prihodka, dohodka in razporeditve čistega dohodka

13. Jera Vodušek-Starič: Zveza sindikatov Slovenije v letih 1945 — 1980
14. Miroslav Stiplovšek: Sindikalno gibanje na Slovenskem v letih 1868 — 1945
15. Statistične tabele (družbeno in gospodarsko življenje v SRS)
16. Naslovi družbenih pravo-branilcev samoupravljanja, sodišč združenega dela, občinskih svetov in medobčinskih svetov

Zveze sindikatov Slovenije
17. Karikature Andreja Novaka.

CENA 21 DIN.

Politični priročnik Sindikati 82 lahko kupite pri Delavski enotnosti v Ljubljani, Celovška 43 ali v knjigarni — galeriji Delavske enotnosti na Tavčarjevi 5.